សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច

Université Royale de Droit et des Sciences Economiques

Royal University of Law and Economics

សារណាបញ្ចប់ការសិក្សា

សុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការ ពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ករណី ប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី

ស្រាវជ្រាវពីថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០ ដល់ថ្ងៃទី១៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០

ស្រាវជ្រាវដោយ

និស្សិតឈ្មោះ៖ កញ្ញា **សំបូរ ស្រីណុច**

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ

លោក គង់ សុភ័ក្ត្រ

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ **នីតិសាស្ត្រ**

ជំនាន់ទី ២០

ឆ្នាំចូលសិក្សា ២០១៦

ឆ្នាំសរសេរសារណា ២០២០

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ជាបឋមនាងខ្ញុំឈ្មោះ សំបូរ ស្រីណុច ជានិស្សិតចងក្រងសារណានេះ សូមគោរពនិងសម្តែងនូវកតញ្ញូតាធម៌យ៉ាងជ្រាលជ្រៅជូនចំពោះលោកឪពុកនិងអ្នកម្តាយដែលលោកបានផ្តល់កំណើត និងយកចិត្តទុកដាក់ចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាទំនុកបម្រុងគ្រប់បែបយ៉ាងទាំងស្មារតីនិងសម្ភារៈ ជាពិសេសលោកទាំងពីរបានផ្តល់ឱកាសដ៏មានតម្លៃឲ្យនាងខ្ញុំបានសិក្សារៀនសូត្ររហូតមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ។

ជាបន្ទាប់នាងខ្ញុំសូមអរគុណ ឯកឧត្តមបណ្ឌិតសាកលវិទ្យាធិការ សាកលវិទ្យាធិការរង លោក និងលោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យទាំងអស់នៃថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជំនាញនីតិសាស្ត្រ ដែលបានចំណាយពេលវេលាដ៏មានតម្លៃក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលរូបនាងខ្ញុំកន្លងមករួមទាំងនិស្សិតដទៃទៀតផងដែរ។

លើសពីនេះទៅទៀត នាងខ្ញុំក៏សូមគោរពនិងសម្តែងនូវសេចក្តីថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅជូនចំពោះលោកសាស្ត្រាចារ្យ គង់ សុភ័ក្ត្រ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រនិងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចដែលបានចំណាយពេលវេលាដ៏មានតម្លៃក្នុងនាមជាសាស្ត្រាចារ្យណែនាំ ដោយបានជួយណែនាំជ្រោមជ្រែងខិតខំយកចិត្តទុកដាក់ត្រួសត្រាយផ្លូវសម្រាប់រូបនាងខ្ញុំ និងបានផ្តល់នូវទស្សនទានល្អៗយ៉ាងច្រើនដែលធ្វើឲ្យនាងខ្ញុំបានបញ្ចប់នូវការចងក្រងសារណាមួយនេះប្រកបដោយជោគជ័យគួរជាទីមោទនៈ។

ជាចុងក្រោយ នាងខ្ញុំសូមធ្វើការអរគុណរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដែលបានដឹកនាំប្រទេសកម្ពុជាប្រកបដោយសុខសន្តិភាពរីកចម្រើននិងអភិវឌ្ឍន៍ឥតឈប់ឈរទើបនាងខ្ញុំនិង និស្សិតដទៃទៀតមានឱកាសក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវនិងចងក្រងនូវស្នាដៃថ្មីៗ ដើម្បីជាប្រយោជន៍រួមក្នុងការចែករំលែកនូវចំណេះដឹងនានាទៅកាន់និស្សិតដទៃទៀត ក៏ដូចជាផ្នែកមួយនៃការចូលរួមអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សនៃសង្គមជាតិយើងផងដែរ។

អារម្ភកថា

នៅក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មបានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជ-កម្មសម្រាប់អ្នកជំនួញទូទាំងសកលលោក ពីព្រោះវាមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ រហ័ស និងរក្សាការសម្ងាត់ខុសពីតុលាការជាតិ។ ដូចនេះហើយ ទើបមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មមានភាពពេញនិយមខ្លាំងនៅក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ និងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ ក៏ប៉ុន្តែ ក្នុងបរិបទនៃប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ជាច្រើនដោយរាប់បញ្ចូលទាំងប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ការដោះស្រាយវិវាទតាមរយៈមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មមានឧបសគ្គក៏ដូចជាបញ្ហាខ្លះៗកើតមានឡើងពាក់ព័ន្ធនឹងដំណើរការមជ្ឈត្តការ ឬទាក់ទងនឹងចំណេះដឹងបច្ចេកទេសនៃផ្នែកមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម។

ហេតុដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ ការសិក្សាស្វែងយល់បន្ថែមអំពីមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក្នុងដំណើរការនៃនីតិវិធីមជ្ឈត្តការក៏ដូចជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវមួយចំនួនដើម្បីឲ្យមជ្ឈត្តការមានសមត្ថកិច្ចទៅលើវិវាទរបស់ភាគី (ភាគីនៃវិវាទព្រមព្រៀងបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មប្រកបដោយសុពលភាព) ការយល់ដឹងអំពីសិទ្ធិនានា និងការអនុវត្តសិទ្ធិរបស់ភាគីក្នុងមជ្ឈត្តការ គឺជាការចាំបាច់សម្រាប់ការពារផលប្រយោជន៍របស់ភាគីនៃមជ្ឈត្តការ និងដើម្បីបញ្ចៀសនូវការរំលោភបំពានពីអ្នកដទៃឬភាគីម្ខាងទៀតដោយមិនដឹងខ្លួនជាដើម។

កត្តាដូចបានរៀបរាប់ខាងលើនេះបានជំរុញឲ្យនាងខ្ញុំសិក្សាស្រាវជ្រាវប្រធានបទស្តីពី សុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដូចក្នុងករណីប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ដោយស្ថិតក្រោមការបង្ហាត់បង្ហាញពីសំណាក់សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ ក្នុងគោលបំណងស្រាវជ្រាវនិងបកស្រាយចំណុចសំខាន់ៗដែលទាក់ទងនឹងប្រធានបទនេះ ដើម្បីចែករំលែកនូវចំណេះដឹងទៅដល់និស្សិតនិងមិត្តអ្នកអានទាំងអស់គ្នា។

ដោយហេតុថាពេលវេលានៃការស្រាវជ្រាវរួមទាំងពេលវេលានៃការចងក្រងមានកម្រិត ព្រមទាំងកង្វះខាតនៃឯកសារជាតិ និងអន្តរជាតិមួយចំនួនទាក់ទងនឹងប្រធានបទ នាងខ្ញុំសូមធ្វើការអភ័យទោសនូវរាល់កំហុសឆ្គងដោយ អចេតនាគ្រប់ប្រការណាមួយដែលអាចនឹងកើតឡើងតួយ៉ាង ដូចជាកំហុសអក្ខរាវិរុទ្ធ ការប្រើប្រាស់ពាក្យពេជន៍ វេយ្យាករណ៍ និងឃ្លាល្បះណាមួយមិនបានត្រឹមត្រូវជាដើម។ ម៉្យាងទៀត នាងខ្ញុំរីករាយនិងសូមស្វាគមន៍ជានិច្ចចំពោះការរិះគន់ផ្សេងៗពីសំណាក់អ្នកអានទាំងអស់ ដើម្បីធ្វើការស្ថាបនាការស្រាវជ្រាវលើកក្រោយរបស់នាងខ្ញុំឲ្យកាន់តែមានភាពល្អប្រសើរឡើងបន្ថែមទៀត៕

មាតិកា

ទំព័រ

អក្សរកាត់ iii

សេចក្ដីផ្ដើម ១

ជំពូកទី១

សុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម

ផ្នែកទី១ ច្បាប់ដែលភាគីទាំងអស់ត្រូវគោរពតាម ៥

១.១. ច្បាប់កិច្ចសន្យា ៦

១.១.១. ច្បាប់កិច្ចសន្យាអន្តរជាតិ ៦

១.១.១.១. អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្ដីពីកិច្ចសន្យាលក់ទំនិញអន្តរជាតិ ៦

១.១.១.២គោលការណ៍ .UNIDROITនៃកិច្ចសន្យាពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ ៧

១.១.២. ច្បាប់កិច្ចសន្យាជាតិ ៧

១.១.២.១. ក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា ៨

១.១.២.២. ច្បាប់ស្ដីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី ១០

១.២. ច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម ១៤

១.២.១. ច្បាប់ស្ដីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មកម្ពុជា ១៦

១.២.២. ច្បាប់ស្ដីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី ១៨

១.៣. វិធានមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម ១៩

១.៣.១. វិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ២០

១.៣.២. វិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិអាស៊ី ២០

ផ្នែកទី២ ច្បាប់ឬលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តអន្តរជាតិដែលអាចអនុវត្តបានក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម ២១

ជំពូកទី២

ប្រៀបធៀបសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀង

មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និងបញ្ហាប្រឈម

ផ្នែកទី១ ប្រៀបធៀបសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ករណីប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ២៦

១.១. លក្ខណៈដូច ២៧

១.១.១. ច្បាប់កិច្ចសន្យាជាតិ ២៧
១.១.២. ច្បាប់មជ្ឈត្តការ ២៨
១.១.៣. វិធានមជ្ឈត្តការ ២៩
១.២. លក្ខណៈខុស ២៩
១.២.១. ច្បាប់កិច្ចសន្យា ២៩
១.២.២. ច្បាប់មជ្ឈត្តការ ៣០
១.២.៣. វិធានមជ្ឈត្តការ ៣០
ផ្នែកទី២ បញ្ហាប្រឈមនៃសុពលភាពកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ករណីប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ៣១
១.១. ករណីកម្ពុជា ៣១
១.២. ករណីម៉ាឡេស៊ី ៣១
សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ៣៤
អនុសាសន៍ ៣៦
ឯកសារយោង
ឧបសម្ព័ន្ធ

អក្សរកាត់

AIAC	Asian International Arbitration Centre
CISG	United Nations Convention on Contract for the International Sale of Goods
HKIAC	Hong Kong International Arbitration Centre
ICC	International Chamber of Commerce
KLRCA	Kuala Lumpur Regional Centre for Arbitration
LCIA	The London Court of International Arbitration
MCIA	Mumbai Centre for International Arbitration
New York Convention	Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards 1958
NCAC	National Commercial Arbitration Centre
QICCA	Qatar International Center for Conciliation and Arbitration
SIAC	Singapore International Arbitration Centre
UNCITRAL Model Law	UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration
UPICC	UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts

សេចក្ដីផ្ដើម

សេចក្ដីផ្ដើម

វិស័យពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុងពិភពលោកកាន់តែមានភាពរីកចម្រើនឡើងៗ រីឯវិវាទឬជម្លោះពាណិជ្ជកម្មជាតិ និងអន្តរជាតិក៏មានការកើនឡើងទន្ទឹមគ្នាគួរឲ្យកត់សម្គាល់ផងដែរ។ នាពេលបច្ចុប្បន្ន នៅពេលដែលមានវិវាទពាណិជ្ជកម្មកើតឡើង ភាគីគឺមិននិយមធ្វើការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មរបស់ខ្លួនតាមប្រព័ន្ធតុលាការដូចមុនឡើយ ពោលគឺពួកគេនិយមដោះស្រាយតាមយន្តការក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការវិញ។ មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មគឺជាយន្តការមួយក្នុងចំណោមយន្តការដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការដែលត្រូវបានបែងចែកចេញជា មជ្ឈត្តការជាតិ និងមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិ។ មជ្ឈត្តការជាតិគឺជាយន្តការដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការដែលសេចក្ដីសម្រេចមានអានុភាពចាប់បង្ខំនិងស្ថាពរ។ រីឯមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិវិញគឺយន្តការដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ចរួមទាំងអានុភាពចាប់បង្ខំនិងស្ថាពរទូលំទូលាយជាងមជ្ឈត្តការជាតិ។ គួរបញ្ជាក់ផងដែរថា រាល់ដំណើរការមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មត្រូវប្រព្រឹត្តដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានច្បាប់ និងគោលការណ៍សមធម៌ដែលមិនមែនជាបទដ្ឋានច្បាប់(Ex aequo et bono)។

ការដោះស្រាយវិវាទតាមរយៈមជ្ឈត្តការគឺមានច្រើនប្រភេទ ដែលជាទូទៅកើតមានឡើងដោយផ្អែកលើការព្រមព្រៀងស្ម័គ្រចិត្តរបស់គូភាគីថានឹងដោះស្រាយវិវាទដែលកើតមាននៅពេលអនាគត ឬកើតនៅក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន។[1] ការដោះស្រាយត្រូវធ្វើឡើងតាមរយៈមជ្ឈត្តករ ដែលត្រូវបានជ្រើសរើសដោយភាគីនៃវិវាទដើម្បីមានអំណាចនិងសមត្ថកិច្ចក្នុងការផ្ដល់សេចក្ដីសម្រេចតាមរយៈច្បាប់ជាធរមាន។ ចំពោះករណីមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មវិញ គូភាគីអាចដោះស្រាយវិវាទតាមប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តការបានលុះត្រាតែគូភាគីបានធ្វើកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មដែលអាចស្ថិតនៅក្នុងទម្រង់នៃខសន្យាមជ្ឈត្តការ(*Arbitration Clause*) ឬអាចបង្កើតជាលក្ខណៈកិច្ច ព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការដោយឡែក(*Arbitration Agreement*)។

ជាទូទៅ កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មទាំងពីរប្រភេទគឺមានជាទម្រង់គម្រូសម្រាប់ឲ្យគូភាគីសរសេរតាមដោយភ្ជាប់នឹងចំណុចគោលសំខាន់ៗ ដែលមជ្ឈត្តការតម្រូវឲ្យមានដើម្បីបញ្ជាក់ពីឆន្ទៈរបស់គូភាគីក្នុងការជ្រើសរើសមជ្ឈត្តការក៏ដូចជានីតិវិធីច្បាប់ណាមួយក្នុងការដោះស្រាយវិវាទរបស់ពួកគេ។ ប៉ុន្តែគូភាគីអាចធ្វើការសរសេរបន្ថែម ឬមិនសរសេរនូវចំណុចមិនចាំបាច់ដែលគូភាគីមិនចង់ដាក់ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការរបស់ខ្លួនក៏បានដែរ ព្រោះវាគឺជាស្វ័យភាពបុគ្គលក្នុងការសម្រេច។

[1] LexisNexis, "Arbitration agreements – definition, purpose and interpretation", *The Arbitration Agreement,* អាចរកបាននៅ https://www.lexisnexis.co.uk/legal/guidance/arbitration-agreements-definition-purpose-and-interpretation (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៨ មេសា ២០២០)។

ជាចម្បង ទម្រង់សុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មគឺមិនមែនផ្ដោតទៅលើតែទម្រង់សរសេរ ឬមិនសរសេរដែលបង្កើតឡើងដោយភាគីនោះទេ។ ដោយយោងលើស្វ័យភាពបុគ្គលក្នុងការសម្រេចនូវការសរសេរបន្ថែម ឬមិនសរសេរនូវចំណុចចាំបាច់បាន ទើបធ្វើឲ្យរាល់កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មដែលបានបង្កើតទាំងអស់មិនមែនសុទ្ធតែមានសុពលភាពទេ ទោះបីជាកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មបង្កើតឡើងស្របនឹងលក្ខខណ្ឌទម្រង់ក៏ដោយ ពីព្រោះករណីមួយចំនួនគឺកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មបានបង្កើតឡើងដោយមានវិការៈ។ ហេតុដូចនេះហើយទើបសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មមិនសំដៅទៅលើតែការបំពេញនូវលក្ខខណ្ឌទម្រង់តែប៉ុណ្ណោះទេ លក្ខខណ្ឌសារធាតុនៃទម្រង់សុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក៏ចាត់ទុកជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់មួយបន្ថែមទៀត ដែលភាគីពាក់ព័ន្ធគ្រប់រូបគួរសិក្សាស្វែងយល់ ដោយសារតែកត្តាមូលដ្ឋានច្បាប់ជាច្រើនប្រភេទអាចធ្វើឲ្យកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអសុពលភាពបាន ប្រសិនបើកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មមានលក្ខណៈផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិណាមួយដែលបានកំណត់នៅក្នុងច្បាប់ដែលភាគីទាំងអស់ត្រូវគោរពតាម។

បញ្ហាគតិយុត្តចោទឡើងក្នុងអត្ថបទសារណាគឺ តើសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មត្រូវបង្កើតឡើងដោយឈរលើមូលដ្ឋានច្បាប់អ្វីខ្លះ? តើវាមានបញ្ហាប្រឈមផ្សេងទៀតដែរឬទេ ប្រសិនបើកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មដែលភាគីបានបង្កើតឡើងដោយមិនស្របតាមលក្ខខណ្ឌសុពលភាព?

ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងបញ្ហាគតិយុត្តិខាងលើ យើងគប្បីគួរសិក្សាស្វែងយល់ឲ្យបានច្បាស់អំពីសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម ដើម្បីកាត់បន្ថយនូវបញ្ហាអសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក៏ដូចជាការពារផលប្រយោជន៍ដល់ភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មបន្ថែមទៀត។ ជាក់ស្ដែងអត្ថបទសារណាមួយនេះនឹងបកស្រាយទៅលើប្រធានបទ និងបង្ហាញនូវដំណោះស្រាយមួយចំនួនទាក់ទងនឹងបញ្ហាគតិយុត្តដោយបែងចែកចេញជាពីរជំពូកគឺ៖ **ជំពូកទី១ សុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម និង ជំពូកទី២ បញ្ហាប្រឈមនៃសុពលភាពកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី។**

ជំពូកទី១

សុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម

ជំពូកទី១ សុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម

ជាទូទៅ មជ្ឈត្តការគឺកើតមានឡើងដោយសារតែភាគីដែលមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ធ្វើការបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការជាមួយគ្នាដោយភ្ជាប់នឹងការយល់ព្រមដោយសេរីរបស់ពួកគេ។[2] កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មពិតជាមានសារៈសំខាន់ចំពោះការបញ្ជាក់ពីយុត្តាធិការ និងអំណាចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មក្នុងការសម្រេចអំពីវិវាទដែលកកើតពីឆន្ទៈរបស់គូភាគីដែលបានព្រមព្រៀងគ្នា។[3] ក៏ប៉ុន្តែបញ្ហាទាក់ទងនឹងសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍នៅតែមានបញ្ហាចោទជាច្រើន ដោយសារតែសមត្ថភាពនៃវិស័យមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍនៅមានកម្រិត ឬខ្លះទៀតទើបតែចាប់ផ្តើមមានដំណើរការ ជាហេតុធ្វើឲ្យមានកង្វះខាតចំណេះដឹងទាក់ទងនឹងប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មជាច្រើនផងដែរ។

ជាមូលដ្ឋានគ្រឹះ យុត្តាធិការនៃមជ្ឈត្តការកកើតមានឡើងដោយយោងទៅលើគោលការណ៍យុត្តាធិការវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម (*Kompetenz-Kompetenz Principle*)។ ប៉ុន្តែ យុត្តាធិការវេទិការមជ្ឈត្តកម្មមិនអាចមានសុពលភាព គ្របដណ្តប់គ្រប់រឿងក្តីនោះទេ ហេតុនេះហើយការអនុវត្តគោលការណ៍យុត្តាធិការទាក់ទងនឹងបញ្ហាគតិយុត្តនៃ សុពលភាពកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មមានសារៈសំខាន់ក្នុងការបែងចែក និងដោះស្រាយអត្ថិភាពនៃ ការយល់ព្រមរបស់ភាគីលើកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម ដើម្បីពិចារណាថាតើមជ្ឈត្តការឬតុលាការជាតិ ទើបជាស្ថាប័នពិតប្រាកដដែលមានយុត្តាធិការដោះស្រាយវិវាទ ក្នុងគោលបំណងដើម្បីបញ្ចៀសនូវវិវាទយុត្តាធិ-ការរវាងមជ្ឈត្តការនិងតុលាការជាតិ។ លើសពីនេះទៅទៀត គោលការណ៍យុត្តាធិការវេទិការមជ្ឈត្តកម្មគឺផ្តល់អំ- ណាចក្នុងការវិនិច្ឆ័យអំពីយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន ដោយរួមបញ្ចូលទាំងការជំទាស់នានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងអត្ថិភាព សុពលភាព ឬវិសាលភាពអនុវត្តនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការវិវាទពាណិជ្ជកម្មបង្កើតដោយគូភាគី។[4] ជាទូទៅកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអាចធ្វើឡើងតាមការព្រៀមព្រៀងរបស់គូភាគីទៅលើលក្ខខណ្ឌនានា ឬនីតិវិធីផ្សេងៗក្នុងការដោះស្រាយវិវាទ ប៉ុន្តែមិនត្រូវឲ្យមានការបំពានទៅលើគោលការណ៍គ្រឹះនៃមជ្ឈត្តការនោះទេ។[5]

---

[2] Moses, Margaret L. *The Principles and Practice of International Commercial Arbitration*, New York: Cambridge University Press ឆ្នាំ២០០៨, ទំព័រ១៨។

[3] Fouchard, Philippe, Gailard Emmanuel, Goldman Berthold. *International Commercial Arbitration*, London: Kluwer Law International ឆ្នាំ ១៩៩៩, ទំព័រ២៩, កថាខណ្ឌទី៤៤។

[4] Born, Gary B. *International Commercial Arbitration*, 2nd edition, London: Kluwer Law International ឆ្នាំ២០១៤, ទំព័រ១០៤៧-១០៤៨ និង Redfern Alan, Hunter Martin, Blackaby Niegel, Partasides Constantine. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, 6th edition, បោះពុម្ព Oxford University Press ឆ្នាំ២០១៥, ទំព័រ២៥២, កថាខណ្ឌទី៥-៣៩។

[5] Raghavan, Vikram. "Heightened Judicial Review of Arbitral Awards: Perspectives from the UNCITRAL Model Law and the English Arbitration Act of 1996 on some US Developments", *Journal of International Arbitration*, (Kluwer Law International 1998, Vol.15, Issue 3), ទំព័រ១២៧។

ជាបឋម បញ្ហាចម្បងទាក់ទងនឹងការបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មគឺភាគច្រើនជាទំនាស់នៃការយល់ព្រមរបស់គូភាគីទៅលើកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មតែម្តង ដោយសារតែការយល់ព្រមរបស់គូភាគីគឺជាធាតុផ្សំសម្រាប់បញ្ជាក់ពីអត្ថិភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម។ ជាពិសេសការយល់ព្រមរបស់គូភាគី គឺជាការបញ្ជាក់អំពីឆន្ទៈរបស់ពួកគេក្នុងការដោះស្រាយវិវាទតាមរយៈមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មប្រកបដោយសិទ្ធិនិងកាតព្វកិច្ច ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងក្នុងការដោះស្រាយវិវាទតាមរយៈមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មស្ថិតនៅក្រោមអនុសញ្ញាមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មជាតិនិងអន្តរជាតិផងដែរ។

ជាទូទៅ កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មត្រូវចែងនូវចំណុចសំខាន់ៗមួយចំនួនដោយរាប់បញ្ចូលដូចជា៖ ទីកន្លែង ឬទីតាំងនៃមជ្ឈត្តការ ស្ថាប័ន ឬវិធានផ្សេងៗត្រូវអនុវត្តចំពោះមជ្ឈត្តការ ចំនួន និងវិធីសាស្ត្រនៃការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ វិសាលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការ និងភាសាដែលប្រើប្រាស់ក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ។

ករណីដែលមានអវត្តមាននៃចំណុចសំខាន់ណាមួយ ឬភាពមិនច្បាស់លាស់ណាមួយនៃចំណុចសំខាន់ៗដូចបានរៀបរាប់ គឺមិនមែនជាហេតុធ្វើឲ្យកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអសុពលភាពដោយស្វ័យប្រវត្តិនោះទេ។ ហេតុដូចនេះហើយ ទើបបញ្ហាគតិយុត្តនៃសុពលភាពកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអាចធ្វើការវិនិច្ឆ័យតាមច្រើនរបៀបដូចជា៖ ការវិនិច្ឆ័យទៅលើការយល់ព្រមរវាងគូភាគីក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មផ្ទាល់ ឬតាមរយៈការយល់ព្រមរវាងគូភាគីចំពោះកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិដែលត្រូវបានគ្រប់គ្រងក្រោមប្រព័ន្ធច្បាប់ដែលភាគីបានព្រមព្រៀងគ្នាថានឹងគោរពតាម ឬច្បាប់និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តអន្តរជាតិដែលអាចអនុវត្តបានជាដើម។ ទាក់ទងនឹងការយល់ព្រមរវាងគូភាគីក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មផ្ទាល់គឺបញ្ជាក់បានតាមរយៈភ័ស្តុតាងជាលិខិតទម្រង់សរសេរនិងភ្ជាប់ជាមួយហត្ថលេខារបស់គូភាគី ឬតាមរយៈមធ្យោបាយផ្សេងៗទៀតដោយរួមបញ្ចូលទាំងការសរសេរមិនមែនជាផ្លូវការ ការផ្លាស់ប្តូរលិខិតសរសេរផ្សេងៗ (រាប់ទាំងការផ្លាស់ប្តូរក្នុងប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិច និងការទំនាក់ទំនងផ្សេងៗទៀត) ទោះបីជាទំនាក់ទំនងដោយផ្ទាល់ ឬដោយប្រយោលក្តី។ ក្រៅពីនេះ មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក៏បានជួបប្រទះបញ្ហាទ្រឹស្តីបញ្ហាក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែងទាក់ទិននឹងជម្រើសនៃច្បាប់ដែលមានអានុភាពអនុវត្តចំពោះកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម។

មុននឹងឈានដល់ការវិនិច្ឆ័យទៅលើសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម យើងតែងតែសង្កេតឃើញអំពីទម្រង់នៃការកកើតកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក្នុងពីរករណី គឺកិច្ចព្រៀមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មបែបសរសេរភ្ជាប់នៅក្នុងកិច្ចសន្យាដែលហៅថាខសន្យាមជ្ឈត្តការ(*Arbitration Clause*) និងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មបែបមិនសរសេរភ្ជាប់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា ដែលហៅថាកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការដោយឡែក(*Arbitration Agreement*)។

ចំពោះករណីកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មស្ថិតក្នុងទម្រង់សរសេរភ្ជាប់ជាមួយកិច្ចសន្យា ជាទូទៅបញ្ហាគតិយុត្តិនៃសុពលភាពកើតមានឡើងនៅពេលដែលកិច្ចសន្យានោះមាននិការៈ។ ហេតុដូច្នេះហើយទើបវាពិតជាមានភាពចាំបាច់ក្នុងការពិចារណាថា តើកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មត្រូវវិនិច្ឆ័យតាមរយៈគោលការណ៍នៃភាពដាច់ចេញពីកិច្ចសន្យាគោល(*Doctrine of Separability*) មុននឹងឈានដល់ការពិនិត្យលើលក្ខខណ្ឌសុពលភាពផ្សេងទៀតនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការ។ ជាបន្ទាប់ ភាពស្មុគស្មាញកើតមានឡើងនៅក្នុងការអនុវត្តគោលការណ៍នៃភាពដាច់ចេញពីកិច្ចសន្យាគោលក្នុងកាលៈទេសៈកិច្ចសន្យាមាននិការៈ ហើយផលវិបាកអាចនឹងកើតមានឡើង ដោយសារតែភាគីណាមួយអាចនឹងបដិសេធថាមិនធ្លាប់មានការបង្កើតកិច្ចសន្យាទាំងមូលឬចំពោះតែផ្នែកកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មប៉ុណ្ណោះ។

ចំណែកឯកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការដោយឡែក គឺមិនទាមទារឲ្យមានការអនុវត្តគោលការណ៍នៃភាពដាច់ចេញពីកិច្ចសន្យាគោល មុននឹងវិនិច្ឆ័យទៅលើបញ្ហាគតិយុត្តនៃសុពលភាពកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មទេ ដោយសារតែកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មប្រភេទនេះមិនចែងរួមក្នុងកិច្ចសន្យាគោលឡើយ។

ជំហានបន្ទាប់ គឺជាការវិនិច្ឆ័យលើសុពលភាពកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មដែលត្រូវធ្វើការពិនិត្យទាំងលក្ខខណ្ឌទម្រង់និងលក្ខខណ្ឌសារធាតុតាមរយៈច្បាប់ដែលភាគីទាំងអស់ត្រូវតែគោរពតាម ឬច្បាប់ដែលអាចអនុវត្តបានដូចមានចែងក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម ពីព្រោះសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការត្រូវបំពេញតាមធាតុផ្សំនៃច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម។[6]

ផ្នែកទី១ ច្បាប់ដែលភាគីទាំងអស់ត្រូវគោរពតាម

ជាទូទៅ កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មត្រូវគ្រប់គ្រងដោយច្បាប់ដែលភាគីទាំងអស់បានព្រមព្រៀងគ្នាជ្រើសរើសដើម្បីអនុវត្ត។ ដូច្នេះ ច្បាប់ដែលភាគីព្រមព្រៀងជ្រើសរើសនឹងក្លាយទៅជាច្បាប់ដែលភាគីទាំង អស់ត្រូវគោរពតាមដូចមានចែងក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអាចមានច្បាប់ចំនួនច្រើន ដែលភាគីបានព្រមព្រៀងជ្រើសរើសក្នុងការគ្រប់គ្រងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការរបស់ខ្លួនដោយរាប់បញ្ចូលទាំងច្បាប់កិច្ចសន្យាសម្រាប់គ្រប់គ្រងលើកិច្ចសន្យាទាំងមូលឬដោយផ្នែក ឬច្បាប់មជ្ឈត្តការ ឬវិធានមជ្ឈត្តការដែលគ្រប់គ្រងទាំងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក៏ដូចជានីតិវិធីនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការផងដែរ។

[6] Mistelis Loukas A. *CISG and Arbitration* រោងពុម្ពCambridge University Press ឆ្នាំ២០១៨, ទំព័រ៣៩៤។

១.១. ច្បាប់កិច្ចសន្យា

ជាទូទៅ កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយច្បាប់មជ្ឈត្តការ ឬវិធានមជ្ឈត្តការណាមួយដែលជាលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តទាក់ទងនឹងនីតិវិធីនៃមជ្ឈត្តការ។ ប៉ុន្តែនៅពេលដែលមានបញ្ហាគតិយុត្តទាក់ទងនឹងសុពលភាពនៃលក្ខខណ្ឌសារធាតុ(*Substantive Validity*) របស់កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មកើតឡើង ច្បាប់កិច្ចសន្យានឹងក្លាយជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ធ្វើការវិនិច្ឆ័យដោយផ្ទាល់តែម្តងដោយសារតែវាជាបញ្ហាទាក់ទងនឹងកិច្ចសន្យា ឬកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងភាគីដែលបានបង្កើតរួមគ្នា។[7] ប៉ុន្តែច្បាប់កិច្ចសន្យាត្រូវបានបែងចែកចេញជាពីរគឺ ច្បាប់កិច្ចសន្យាអន្តរជាតិនិងច្បាប់កិច្ចសន្យាជាតិដែលមានអានុភាពអនុវត្តនៅពេលដែលភាគីព្រមព្រៀងធ្វើការជ្រើសរើសតាមឆន្ទៈស្ម័គ្រចិត្តសមស្របនឹងស្ថានភាពកិច្ចសន្យាពាណិជ្ជកម្មរបស់ខ្លួន។

១.១.១. ច្បាប់កិច្ចសន្យាអន្តរជាតិ

អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីកិច្ចសន្យាលក់ទំនិញអន្តរជាតិ(*CISG*) និងគោលការណ៍UNIDROIT នៃកិច្ចសន្យាពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ(*UPICC*) គឺសុទ្ធតែជាច្បាប់កិច្ចសន្យាអន្តរជាតិដែលគេនិយមប្រើប្រាស់នៅក្នុងកិច្ចសន្យាពាណិជ្ជកម្មជាសកល។

១.១.១.១. អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីកិច្ចសន្យាលក់ទំនិញអន្តរជាតិ

អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីកិច្ចសន្យាលក់ទំនិញអន្តរជាតិបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ១៩៨០ ក្នុងគោលបំណងផ្តល់នូវទំនើបកម្មនូវការអនុវត្តស្របគ្នា និងយុត្តិធម៌សម្រាប់កិច្ចសន្យាលក់ទំនិញអន្តរជាតិដែលអនុវត្តបានចំពោះប្រតិបត្តិការលក់ទំនិញអន្តរជាតិរវាងរដ្ឋជាភាគីនៃអនុសញ្ញាតែប៉ុណ្ណោះ។[8]

ជាទូទៅ កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយអានុភាពនៃអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីកិច្ចសន្យាលក់ទំនិញអន្តរជាតិ ក្នុងការបកស្រាយពីឆន្ទៈរបស់ភាគីដែលបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មហើយការបកស្រាយឆន្ទៈរបស់ភាគីគឺជាការវិនិច្ឆ័យតាមរយៈមាត្រាណាមួយនៃមាត្រា ៧, ៨ឬ/និង៩។ ចំពោះបញ្ហាគតិយុត្តនៃការបង្កើតឬទម្រង់កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មគឺត្រូវវិនិច្ឆ័យតាមផ្នែកទី២នៃអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីកិច្ចសន្យាលក់ទំនិញអន្តរជាតិ ដែលមានប្បញ្ញត្តិចាប់ពីមាត្រា១៤ ដល់មាត្រា២៤។

ក៏ប៉ុន្តែ ក្នុងករណីដែលកើតមានបញ្ហាគតិយុត្តទាក់ទងនឹងសុពលភាពនៃលក្ខខណ្ឌសារធាតុរបស់កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មវិញ គឺតម្រូវឲ្យមានការវិនិច្ឆ័យដោយផ្អែកទៅលើការពិចារណាតាមរយៈការប្រើ

---

[7] Mistelis Loukas A. *CISG and Arbitration* (រោងពុម្ពCambridge University Press, ឆ្នាំ២០១៤, ទំព័រ៣៩៤។

[8] United Nations Commission on International Trade Law, *United Nations Convention on the International Sale of Goods*, អាចរកបាននៅ https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៨ មិថុនា ២០២០)។

ប្រាស់កិច្ចសន្យាជាតិរបស់ភាគីណាមួយនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មជំនួសវិញ ដោយសារតែផ្នែកទី២ នៃអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីកិច្ចសន្យាលក់ទំនិញអន្តរជាតិមានចែងទាក់ទងនឹងការបង្កើត ឬទម្រង់កិច្ចព្រមព្រៀងតែប៉ុណ្ណោះដូចបានបញ្ជាក់ក្នុងមាត្រា៤(ក)។[9]

១.១.១.២. គោលការណ៍UNIDROITនៃកិច្ចសន្យាពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ

គោលការណ៍UNIDROITនៃកិច្ចសន្យាពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ បានបោះពុម្ពផ្សាយចុងក្រោយបង្អស់ក្នុងឆ្នាំ២០១៦ គឺចងក្រងឡើងដោយមិនមានលក្ខណៈចាប់បង្ខំឲ្យអនុវត្តឬកំណត់ឡើងវិញចំពោះផ្នែកទូទៅនៃច្បាប់កិច្ចសន្យាអន្តរជាតិនោះទេ ប៉ុន្តែគោលការណ៍នេះបានផ្តល់នូវវិធានច្បាប់ប្រកបដោយតុល្យភាពដែលសាកសមជាពិសេសនឹងតម្រូវការនៃការអនុវត្តពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិទំនើប ហើយត្រូវបានរចនាឡើងសម្រាប់ប្រើប្រាស់នៅទូទាំងពិភពលោក ដោយមិនគិតពីប្រពៃណីនៃច្បាប់ក្នុងស្រុកនិងស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចនិងនយោបាយនៃប្រទេសដែលពួកគេត្រូវអនុវត្តនោះឡើយ។[10]

រាល់កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម ដែលស្ថិតក្រោមអានុភាពនៃការគ្រប់គ្រងរបស់គោលការណ៍ UNIDROIT នៅពេលបញ្ហាគតិយុត្តទាក់ទងនឹងសុពលភាពទម្រង់ឬលក្ខខណ្ឌសារជាតុនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មកើតមានឡើង គឺទាមទារឲ្យមានការពិនិត្យថាតើកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មមានចំណុចឬអត្ថន័យផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិណាមួយក្នុងជំពូកទី២ ផ្នែកទី១(ការបង្កើត)ឬជំពូកទី៣សុពលភាពនៃគោលការណ៍ UNIDROIT ដែរឬទេ។ ម៉្យាងទៀត ប្រសិនជាមានអសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មពិតប្រាកដមែន ភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងអាចផ្អែកលើមាត្រាណាមួយក្នុងចំណោមមូលដ្ឋាននៃមោឃៈភាពកិច្ចសន្យានៅក្នុងជំពូកទី៣ ផ្នែកទី២នៃគោលការណ៍ UNIDROIT នៃកិច្ចសន្យាពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិដើម្បីមិនអនុវត្តកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មដែលមិនមានសុពលភាពនោះបាន។

១.១.២. ច្បាប់កិច្ចសន្យាជាតិ

ច្បាប់កិច្ចសន្យាជាតិ គឺជាច្បាប់គ្រប់គ្រងនូវកិច្ចសន្យាទាំងឡាយដែលបង្កើតឡើងនៅក្នុងឬមានទំនាក់ទំនងនឹងយុត្តាធិការច្បាប់នៃរដ្ឋជាក់លាក់ណាមួយ។ យោងតាមវិសាលភាពនៃការប្រធានបទនេះ ច្បាប់កិច្ចសន្យាជាតិនឹងធ្វើការផ្តោតសំខាន់ទៅលើការបកស្រាយចំពោះតែច្បាប់កិច្ចសន្យានៃប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ីតែប៉ុណ្ណោះ។

---

[9] United Nations Commission on International Trade Law, *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods*, ឆ្នាំ២០១២, ទំព័រទី២៥, កថាខណ្ឌទី១៤។

[10] UNIDROIT Secretariat, *UNIDROIT Work and Instruments in the area of Contract Law*, អាចរកបាននៅ https://www.unidroit.org/contracts (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៨ មិថុនា ២០២០)។

១.១.២.១. ក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា(Civil Code of Cambodia 2007) គឺមានចែងទាក់ទងនឹងការគ្រប់គ្រងកិច្ចសន្យា ដោយសារតែប្រទេសកម្ពុជាមិនទាន់មាននូវច្បាប់ពិសេសសម្រាប់គ្រប់គ្រងកិច្ចសន្យានៅឡើយទេ។ ជាគោលការណ៍កិច្ចសន្យាឬកិច្ចព្រមព្រៀងត្រូវធ្វើឡើងដោយសេរីតាមរយៈសំណើនិងស្វីការត្រូវគ្នា។ [11] ទន្ទឹមនឹងនេះ ភាគីដែលបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការក៏តម្រូវឲ្យមានសមត្ថភាពក្នុងការចុះកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការនេះដែរ ដោយភាគីត្រូវមានសមត្ថភាពក្នុងការសម្តែងឆន្ទៈនិងមានសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើសកម្មភាពដូចដែលច្បាប់បានកំណត់។ មានន័យថា ពេលភាគីបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការគឺភាគីត្រូវស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពដែលខ្លួនអាចយល់ដឹង និងអាចវិនិច្ឆ័យអំពីលទ្ធផលផ្លូវច្បាប់នៃការបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការ។[12]

ក្រមរដ្ឋប្បវេណី គន្ថីទី៤ ជំពូកទី២ ផ្នែកទី២ គឺជាបញ្ញត្តិច្បាប់ដែលចែងអំពីសុពលភាពនៃកិច្ចសន្យាដូចនេះដើម្បីបង្កើតកិច្ចសន្យាមួយឲ្យមានសុពលភាព គឺទាមទារឲ្យមានសេរីភាពក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈពិតប្រាកដនិងដោយស្ម័គ្រចិត្តពីសំណាក់ភាគីនៃកិច្ចសន្យាទើបការវិនិច្ឆ័យទៅលើការបង្ហាញឆន្ទៈពិតជាមានសារៈសំខាន់ដើម្បីបញ្ជាក់ពីសុពលភាពនៃកិច្ចសន្យា។ ម៉្យាងវិញទៀត អត្ថន័យនិងកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាក៏មិនត្រូវចែងខុសពីប្បញ្ញត្តិច្បាប់កំណត់នោះទេដូចជា៖ កិច្ចសន្យាទាក់ទងនឹងការបែងចែកនៃការលក់ទំនិញគេចពន្ធឬកិច្ចសន្យាទាក់ទងនឹងការទំនិញដោយប្រកួតប្រជែងមិនស្មោះត្រង់ជាដើម។

យោងតាមមាត្រា៣៤៥នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី អ្នកដែលបង្ហាញឆន្ទៈអាចមោឃៈ ឬលុបចោលកិច្ចសន្យាបានដោយហេតុថាការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ភាគីនៃកិច្ចសន្យាមានវិការៈឬកិច្ចសន្យា ដែលបានបង្កើតឡើងមានខ្លឹមសារខុសច្បាប់ឬផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈឬទំនៀមទម្លាប់ល្អ។ វិការៈនៃការបង្ហាញឆន្ទៈ គឺកើតមានឡើងដូចជាតាមរយៈការបង្ហាញឆន្ទៈដោយភាន់ច្រឡំ[13] ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយការឆបោក[14] ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយទទួលបានពត៌មានមិនពិត [15] ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានការរំលោភលើស្ថានភាព [16] ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានការ

[11] មាត្រា៣៣៦ និងមាត្រា៣៣៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។

[12] មាត្រា១៥ និងមាត្រា១៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។

[13] មាត្រា៣៤៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។

[14] មាត្រា៣៤៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។

[15] មាត្រា៣៤៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។

[16] មាត្រា៣៤៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។

គម្រាមកំហែង[17] ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានការកេងចំណេញហួសហេតុ[18] បបនីយផ្លូវចិត្ត[19] និងការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត[20]។

ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយភាន់ច្រឡំ គឺកើតតាមរយៈអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈបានបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួនដោយយល់ឃើញខុសពីការពិតជាក់ស្តែង និងមិនបានដឹងថាការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនខុសពីការពិតជាក់ស្តែងដែលកើតចេញពីការយល់ឃើញដោយខ្លួនឯង។ យោងតាមមាត្រា៣៤៦នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយការភាន់ច្រឡំមានបែងចែកជាបីករណីគឺការភាន់ច្រឡំចំណុចសំខាន់នៃកិច្ចសន្យា[21] ការភាន់ច្រឡំចំណុចសំខាន់របស់ភាគី[22] និងការភាន់ច្រឡំរួមគ្នា[23]។

ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយការឆបោក កើតចេញពីអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈយល់ឃើញខុសពីការពិតជាក់ស្តែងហើយមិនបានដឹងថាការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនគឺខុសពីការពិតជាក់ស្តែងទេ។ លើសពីនេះទៅទៀត ការយល់ឃើញដែលខុសពីការពិតជាក់ស្តែងនេះ គឺកើតមានឡើងដោយសារតែអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈបានទទួលនូវព័ត៌មានក្លែងក្លាយពីអ្នកដទៃហើយអ្នកផ្តល់ព័ត៌មានក្លែងក្លាយនោះមានចេតនាកុហកបោកប្រាស់ឬប្រើកលល្បិច។ យោងតាមមាត្រា៣៤៧នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយការឆបោកមានបែងចែកជាពីរករណីគឺការឆបោកដោយភាគី[24] និងការឆបោកដោយតតិយជន[25]។

ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយទទួលបានព័ត៌មានមិនពិត គឺជាការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ភាគីម្ខាងដោយយល់ខុស ពីការពិតជាក់ស្តែងហើយគាត់មិនបានដឹងថាការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនខុសពីការពិតជាក់ស្តែងទេ ដោយសារ គាត់ទទួលបានព័ត៌មានមិនពិតដោយសុចរិតពីភាគីម្ខាងទៀត។ មានន័យថាអ្នកផ្តល់ព័ត៌មានមិនពិតមិនមាន ចេតនាកុហកបោកប្រាស់ឬក្លែងបន្លំអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈឡើយ។

ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានការរំលោភលើស្ថានភាព គឺអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈបានបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានការភ័យខ្លាចនិងមិនអាចតបតវិញបាន ដោយសារតែភាគីម្ខាងទៀតប្រើប្រាស់នូវឋានៈឬស្ថានភាពអាទិភាពរបស់ខ្លួនដោយមិនត្រឹមត្រូវនិងជាសម្ពាធក្នុងពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា។

[17] មាត្រា៣៥០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។
[18] មាត្រា៣៥១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។
[19] មាត្រា៣៥២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។
[20] មាត្រា៣៥៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។
[21] មាត្រា៣៤៦(១) នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។
[22] មាត្រា៣៤៦(២) នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។
[23] មាត្រា៣៤៦(៣) នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។
[24] មាត្រា៣៤៧(១) នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។
[25] មាត្រា៣៤៧(២) នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស/ រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។

ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានការគម្រាមកំហែង កើតឡើងនៅពេលដែលអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈបានបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ដោយសារតែការគម្រាមកំហែងពីភាគីម្ខាងទៀតតាមរយៈពាក្យសម្ដីឬកាយវិការក្នុងគោលដៅឲ្យអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈភ័យខ្លាច។ ទង្វើនៃការគម្រាមកំហែងអាចធ្វើចំពោះអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈផ្ទាល់ឬចំពោះសាច់ញាតិអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈហើយការគម្រាមកំហែងនេះអាចប្រព្រឹត្តឡើងដោយភាគីផ្ទាល់ឬដោយតតិយជន។

ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានការកេងចំណេញហួសហេតុ កើតឡើងពីការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ភាគីក្នុងស្ថានភាពដែលខ្លួនកំពុងជួបប្រទះការលំបាកផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចឬភាពល្ងង់ឬខ្វះបទពិសោធន៍។ ប៉ុន្តែអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈត្រូវធ្វើការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួនដោយមិនមានការភ័យខ្លាចឡើយ។ ចំណែកឯភាគីម្ខាងទៀត គឺមានចេតនាក្នុងការឆ្លៀតឱកាសបង្កើតកិច្ចសន្យាដោយកេងយកចំណេញយ៉ាងសន្ធឹកសន្ធាប់ក្នុងស្ថានភាពបែបនេះ។

បបនីយផ្លូវចិត្ត មានន័យថាអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈដឹងខ្លួនថាបានបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួនដោយឋបនីយព្រោះការបង្ហាញឆន្ទៈនេះខុសពីការពិត ហើយភាគីម្ខាងទៀតក៏បានដឹងអំពីការបង្ហាញឆន្ទៈក្នុងស្ថានភាពឋបនីយផ្លូវចិត្តផងដែរ។

ចំពោះការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិតវិញ គឺកើតចេញពីភាគីនៃកិច្ចសន្យាបានឃុបឃិតគ្នាក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈខុសពីឆន្ទៈពិតរបស់ខ្លួន។

សរុបជារួម ភាគីបង្ហាញឆន្ទៈដែលមានវិការៈអាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបាន ក្នុងករណីការបង្ហាញឆន្ទៈកើតមានឡើងដោយការភាន់ច្រឡំ ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយការឆបោក ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយទទួលបានព័ត៌មានមិនពិត ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានការរំលោភលើស្ថានភាព ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានការគម្រាមកំហែង និងការបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានការកេងចំណេញហួសហេតុ។ ចំពោះភាគីបង្ហាញឆន្ទៈដែលមានវិការៈក្នុងករណីឋបនីយផ្លូវចិត្តវិញ គឺអាចទាមទារការបដិសេធការអនុវត្តបាន។ ចំណែកឯភាគីបង្ហាញឆន្ទៈដែលមានវិការៈក្នុងករណីការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត គឺអាចទាមទារឲ្យកិច្ចសន្យាចាត់ទុកជាមោឃៈបាន។

ចំណែកឯភាពខុសច្បាប់ ឬភាពផ្ទុយនឹងសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈនិងទំនៀមទម្លាប់ល្អក្នុងអត្ថន័យកិច្ចសន្យាគឺជាកត្តាមួយដែលធ្វើឲ្យកិច្ចសន្យាអសុពលភាពដូចគ្នា។ ហេតុដូចនេះហើយទើបកិច្ចសន្យាត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ[26] ក្នុងករណីខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យាខុសទៅនឹងអ្វីដែលច្បាប់បានហាមឃាត់ឬផ្ទុយនឹងសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈនិងទំនៀមទម្លាប់ល្អ។

១.១.២.២. ច្បាប់ស្ដីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី

ប្រទេសម៉ាឡេស៊ីបានបង្កើតច្បាប់ស្ដីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ីឆ្នាំ១៩៥០(Malaysia Contract Act 1950) សម្រាប់គ្រប់គ្រងកិច្ចសន្យាទាំងឡាយ ដែលមានទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងយុត្តាធិការរបស់ម៉ាឡេស៊ីឬក៏បង្កើត

[26] មាត្រា៣៥៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។

ឡើងនៅក្នុងដែនដីនៃប្រទេសម៉ាឡេស៊ីផ្ទាល់។ ជាក់ស្តែង ច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ីត្រូវបានធ្វើវិសោធនកម្មច្រើនដងរួចមកហើយ ដើម្បីឲ្យសមស្របនឹងការអភិវឌ្ឍន៍របស់សង្គមម៉ាឡេស៊ីទាក់ទងនឹងកិច្ចសន្យា។ នៅក្នុងបរិបទច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី រាល់កិច្ចព្រមព្រៀងទាំងឡាយត្រូវបានចាត់ទុកជាកិច្ចសន្យាប្រសិនបើបានបង្កើតឡើងដោយមានការព្រមព្រៀងស្ម័គ្រចិត្តរបស់ភាគី ដែលមានសមត្ថភាពក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យាទាក់ទងនឹងតម្លៃតបស្នងស្របតាមច្បាប់កំណត់និងមានគោលបំណងស្របច្បាប់ផងដែរ ដោយរួមផ្សំទាំងមិនមានការប្រកាសថាត្រូវទុកជាមោឃៈ។ [27] គួរឲ្យកត់សម្គាល់ផងដែរថាច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ីក៏បានចែងអំពីការសង្គ្រោះកិច្ចសន្យាដែលសំដៅទៅលើវិវាទមជ្ឈត្តការមិនត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈឡើយ ទោះបីវាជាប្រភេទកិច្ចសន្យាដែលមានការរារាំងដំណើរការតាមផ្លូវច្បាប់ផ្នែកសាលាក្តីសាមញ្ញក៏ដោយ ។ យោងតាមមាត្រា២៨នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី ការសង្គ្រោះកិច្ចសន្យាដែលសំដៅទៅលើការដោះស្រាយវិវាទតាមរយៈមជ្ឈត្តការអាចធ្វើឡើងតាមករណីលើកលែង២ប្រភេទ។

ករណីលើកលែងទី១ ទាក់ទងនឹងការសង្គ្រោះកិច្ចសន្យាដែលសំដៅទៅលើវិវាទនៅឯមជ្ឈត្តការដែលអាចកើតមានឡើង។ កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការមិនត្រូវចាត់ទុកជាកិច្ចសន្យាខុសច្បាប់នោះទេ ទោះបីជាមានមនុស្ស ពីរនាក់ ឬច្រើននាក់ យល់ស្របកំណត់ថាវិវាទណាមួយនឹងអាចកើតឡើងរវាងពួកគេទាក់ទងនឹងកម្មវត្ថុ ឬប្រភេទណាមួយនៃកម្មវត្ថុដែលត្រូវបញ្ជូនទៅមជ្ឈត្តការដើម្បីដោះស្រាយ ហើយមានតែទំហំដែលទទួលបានតាមរយៈការកំណត់នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តករបរទេសប៉ុណ្ណោះទើបអាចសង្គ្រោះវិវាទដែលបានបញ្ជូនមកនោះបាន។

ករណីលើកលែងទី២ ទាក់ទងនឹងការសង្គ្រោះកិច្ចសន្យាដែលសំដៅទៅលើបញ្ហាដែលបានកើតឡើងរួចមកហើយ។ កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការមិនត្រូវចាត់ទុកជាកិច្ចសន្យាសរសេរដែលខុសច្បាប់ទេ ទោះបីជាបង្កើតឡើងរវាងមនុស្សពីរនាក់ឬច្រើននាក់អំពីការយល់ព្រមបញ្ជូនទៅមជ្ឈត្តការនូវបញ្ហានានា ដែលបានកំណត់ទុកឬជាបញ្ហាដែលកើតឡើងរួចមកហើយ ឬជាការប៉ះពាល់ដល់ច្បាប់ណាមួយដែលទាក់ទងនឹងមជ្ឈត្តការ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី អសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មនឹងកើតមានឡើងប្រសិនបើកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មបង្កើតឡើង ដោយមានផលនៃតម្លៃតបស្នងនិងគោលបំណងផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិច្បាប់នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី។ [28] គ្រប់ផលនៃតម្លៃតបស្នងនិងគោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងគឺតម្រូវឲ្យត្រឹមត្រូវស្របតាមច្បាប់កំណត់ លុះត្រាតែផលនៃតម្លៃតបស្នងនិងគោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងត្រូវបានហាមឃាត់ដោយ

[27] ផ្នែកទី១០(១) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[28] ផ្នែកទី២៥ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

ច្បាប់ [29] កត្តាធម្មជាតិរបស់ផលនៃតម្លៃតបស្នងនិងគោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងនឹងធ្វើឲ្យកើតមាននូវឥទ្ធិពលអាក្រក់ដល់ច្បាប់ [30] ផលនៃតម្លៃតបស្នងនិងគោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងកើតពីការបន្លំ [31] ការបង្កើតផលនៃតម្លៃតបស្នងនិងគោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងដោយជាប់ទាក់ទង ឬមានការបង្ករបួសស្នាមដល់បុគ្គល ឬទ្រព្យសម្បត្តិភាគីណាមួយនៃកិច្ចព្រមព្រៀង [32] ឬនៅពេលដែលតុលាការចាត់ទុកថាតម្លៃតបស្នងនិងគោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មប៉ះពាល់ដល់សីលធម៌ឬប្រឆាំងនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ[33]។

ជាទូទៅ កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មត្រូវបង្កើតឡើងដោយត្រូវគោរពលក្ខខណ្ឌនៃកិច្ចសន្យាធម្មតាដូចគ្នាគឺភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងត្រូវតែជាបុគ្គលមានសមត្ថភាពធ្វើកិច្ចសន្យា ដែលតម្រូវឲ្យមានអាយុច្រើនបំផុតស្របតាមនីតិភាពនៃច្បាប់ដែលខ្លួនត្រូវគោរពប្រកបដោយស្មារតីល្អ និងមិនមានការដកហូតសិទ្ធិទាក់ទងនឹងការធ្វើកិច្ចសន្យាពីច្បាប់ណាមួយដែលខ្លួនជាកម្មវត្ថុនៃអានុភាពនោះទេ។[34] បន្ថែមពីនេះទៀត បុគ្គលដែលមានស្មារតីល្អ គឺសំដៅទៅលើបុគ្គលអាចពិចារណានិងយល់ដឹងអំពីលទ្ធផលផ្លូវច្បាប់ដែលខ្លួននឹងទទួលបាននូវពេលដែលខ្លួនបង្កើតកិច្ចសន្យាជាមួយភាគីម្ខាងទៀត។ [35] ចំពោះបរិបទច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ីករណីដែលភាគីគួរជៀសវាងបន្ថែមដើម្បីកុំឲ្យកើតមាននូវអសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម គឺត្រូវធ្វើឡើងដោយមានការយល់ព្រមដោយស្ម័គ្រចិត្ត [36] ដែលជាការយល់ព្រមដោយគ្មានការបង្ខិតបង្ខំ [37] ការស្ថិតនៅក្រោមឥទ្ធិពល[38] ការឆបោក[39] ការបង្ហាញខុស[40] ឬកំហុស[41]។

ការយល់ព្រមដោយស្ម័គ្រចិត្តគឺជាការយល់ព្រមដោយសេរីដែលមិនមែនកើតមានឡើង ដោយសារតែស្ថានភាពនៃការបង្ខិតបង្ខំ ការស្ថិតនៅក្រោមឥទ្ធិពល ការឆបោក ការបង្ហាញខុស និងកំហុសនោះទេ។[42]

---

[29] ផ្នែកទី២៤(ក) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[30] ផ្នែកទី២៤(ខ) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[31] ផ្នែកទី២៤(គ) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[32] ផ្នែកទី២៤(ឃ) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[33] ផ្នែកទី២៤(ង) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[34] ផ្នែកទី១១ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[35] ផ្នែកទី១២ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[36] ផ្នែកទី១៤ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[37] ផ្នែកទី១៥ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[38] ផ្នែកទី១៦ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[39] ផ្នែកទី១៧ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[40] ផ្នែកទី១៨ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[41] ផ្នែកទី២១, ២២ និង២៣ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[42] ផ្នែកទី១៤ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

ការបង្ខិតបង្ខំ គឺជាការប្រព្រឹត្តឬការគំរាមធ្វើនូវរាល់សកម្មភាពដែលហាមឃាត់ដោយក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឬការឃុំខ្លួនដោយខុសច្បាប់ ឬការគំរាមកំហែងអំពីការឃុំខ្លួន ឬការគំរាមកំហែងទាក់ទងនឹងទ្រព្យសម្បត្តិណាមួយ ការរើសអើងបុគ្គលណាមួយជាចេតនាធ្វើឲ្យបុគ្គលណាមួយយល់ព្រមបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងឡើង។[43]

ការស្ថិតនៅក្រោមឥទ្ធិពល គឺជាស្ថានភាពនៃការបង្កើតកិច្ចសន្យាដែលបានភ្ជាប់នូវទំនាក់ទំនងរវាងភាគីនៃកិច្ចសន្យា ដោយភាគីម្ខាងមានឋានៈអាចត្រួតត្រាលើឆន្ទៈរបស់ភាគីម្ខាងទៀតហើយភាគីម្ខាងដែលមានឋានៈនោះក៏បានប្រើប្រាស់នូវឋានៈរបស់ខ្លួន ដើម្បីកេងចំណេញនិងទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ច្រើនជាងភាគីម្ខាងទៀត ។[44] ការវិនិច្ឆ័យចំពោះបុគ្គលដែលចាត់ទុកថាមានឋានៈអាចត្រួតត្រាលើឆន្ទៈរបស់បុគ្គលដទៃបានមានពីរករណី គឺ៖ (១)ការកើតឡើងពេលដែលបុគ្គលម្នាក់បានកាន់កាប់នូវអំណាចពិតប្រាកដឬជាក់ស្តែងទៅលើបុគ្គលម្នាក់ ទៀតឬជាការកើតឡើងនៅពេលដែលបុគ្គលម្នាក់បានស្ថិតនៅក្នុងទំនាក់ទំនងនៃការទុកចិត្តពីបុគ្គលម្នាក់ទៀត[45] ឬ (២)ការកើតឡើងនៅពេលបុគ្គលណាម្នាក់បានបង្កើតកិច្ចសន្យាជាមួយបុគ្គលម្នាក់ទៀតដែលមានបញ្ហាស្មារតីជាបណ្តោះអាសន្នឬជាអចិន្ត្រៃយ៍ដោយសារតែកត្តាអាយុ ជម្ងឺ ឬបញ្ហាផ្លូវអារម្មណ៍ ឬផ្លូវកាយ[46]។ លើសពីនេះទៅទៀត ការស្ថិតនៅក្រោមឥទ្ធិពលក៏អាចកើតមាននៅពេលដែលបុគ្គលណាម្នាក់ស្ថិតនៅក្នុងឋានៈជាអ្នកមានអំណាចត្រួតត្រាលើឆន្ទៈអ្នកដទៃ ជាហេតុធ្វើឲ្យអ្នកដទៃចុះកិច្ចសន្យាជាមួយខ្លួននិងលេចនូវរូបរាងប្រតិបត្តិការកើតឡើងនៅចំពោះមុខ ឬជាភ័ស្តុតាងដែលបង្ហាញឡើងក្នុងទម្រង់ជាការបង្កើតដោយមិនបានពិចារណាជាបន្ទុកក្នុងការបង្ហាញថា កិច្ចសន្យាមិនត្រូវបានបង្កើតឡើងក្រោមឥទ្ធិពលនៃការកុហករបស់បុគ្គលដែលស្ថិតក្នុងឋានៈជាអ្នកត្រួតត្រាលើឆន្ទៈអ្នកដទៃ។[47]

ការឆបោក គឺរួមបញ្ចូលនូវសកម្មភាពទាំងឡាយណាដែលបានប្រព្រឹត្តដោយភាគីណាមួយនៃកិច្ចសន្យា ឬដោយភាពប្រាកដប្រជារបស់ខ្លួន ឬដោយភ្នាក់ងាររបស់ខ្លួនក្នុងគោលបំណងបោកបញ្ឆោតភាគីម្ខាងទៀតឬភ្នាក់ងារម្ខាង ឬដើម្បីជំរុញឲ្យភាគីម្ខាងទៀតបង្កើតកិច្ចសន្យាតាមរយៈការផ្តល់យោបល់ជាអង្គហេតុដែលមិនពិតដោយបុគ្គលដែលមិនជឿថាវាជាការពិត [48] ការលាក់បាំងយ៉ាងសកម្មចំពោះអង្គហេតុដោយបុគ្គលដែលមានចំ-

[43] ផ្នែកទី១៥ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[44] ផ្នែកទី១៦(១) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[45] ផ្នែកទី១៦(១)(ក) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[46] ផ្នែកទី១៦(១)(ខ) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[47] ផ្នែកទី១៦(៣)(ក) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[48] ផ្នែកទី១៧(ក) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

ណេះដឹងឬមានជំនឿលើអង្គហេតុ [49] ការសន្យាដែលបង្កើតឡើងដោយមិនមានចេតនាក្នុងការប្រតិបត្តិតាម [50] សកម្មភាពផ្សេងទៀតដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដើម្បីជាការបញ្ឆោត [51] និងរាល់ទង្វើសកម្មឬអកម្មទាំងឡាយដែលច្បាប់បានកំណត់ជាពិសេសថាជាការក្លែងបន្លំ[52]។

ការបង្ហាញខុសគឺរួមបញ្ចូលនូវសកម្មភាពដូចជា៖ ការអះអាងវិជ្ជមានក្នុងលក្ខណៈដែលមិនត្រូវបានការពារដោយព័ត៌មានរបស់បុគ្គលដែលបង្កើតវាជារឿងមិនពិត ទោះបីជាបុគ្គលនោះជឿជាក់ថាវាជាការពិតក៏ដោយ[53] ការបំពានលើកាតព្វកិច្ចណាមួយដោយមិនមានចេតនាបោកបញ្ឆោតផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់បុគ្គល ដែលប្រព្រឹត្ត ឬនរណាម្នាក់ដែលអះអាងស្ថិតនៅក្រោមខ្លួនដោយបំភាន់អ្នកដទៃចំពោះការរើសអើងរបស់ខ្លួន ឬការរើសអើងរបស់នរណាម្នាក់ដែលអះអាងស្ថិតនៅក្រោមខ្លួន [54] និងទោះបីជាការបង្កឡើងស្ថិតនៅក្នុងភាពគ្មានកំហុសភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងបង្កើតកំហុសដែលជាខ្លឹមសារនៃវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចព្រមព្រៀង[55]។

ចំពោះកំហុសមានបែងចែកចេញជាបីស្ថានភាពដូចជា៖ កំហុសនៃអង្គហេតុដែលអង្គហេតុនោះគឺជាភាពចាំបាច់ចំពោះការបង្កើតកិច្ចសន្យាឬកិច្ចព្រមព្រៀង [56] កំហុសនៃអង្គច្បាប់ដែលចូលជាធរមាននៅក្នុងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ប៉ុន្តែក្នុងករណីដែលកំហុសនៃអង្គច្បាប់ដែលមិនបានចូលជាធរមាននៅក្នុងប្រទេសម៉ាឡេស៊ីគឺត្រូវចាត់ទុកដូចជាករណីកំហុសនៃអង្គហេតុវិញ[57] កំហុសរបស់ភាគីណាមួយដែលជាបញ្ហានៃអង្គហេតុ[58]។

១.២. ច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម

ទោះបីជា កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មតម្រូវឲ្យមានការបង្កើតឡើងដោយមិនផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ដែលភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មជ្រើសរើសក៏ដោយ ប៉ុន្តែកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក៏នៅតែតម្រូវឲ្យមានការបង្កើតឡើងឲ្យស្របនឹងលក្ខខណ្ឌទម្រង់ និងលក្ខខណ្ឌសារធាតុដែលមិនផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិនៃច្បាប់មជ្ឈត្តការដែលភាគីព្រមព្រៀងគ្នា។ បណ្តាប្រទេសជាច្រើននៅក្នុងសកលលោកយើងបានបង្កើតច្បាប់មជ្ឈត្តការដែលផ្តល់ជូននូវក្របខណ្ឌច្បាប់សម្រាប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការក្នុងយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនផងដែរ។

---

[49] ផ្នែកទី១៧(ខ) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[50] ផ្នែកទី១៧(គ) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[51] ផ្នែកទី១៧(ឃ) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[52] ផ្នែកទី១៧(ង) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[53] ផ្នែកទី១៨(ក) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[54] ផ្នែកទី១៨(ខ) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[55] ផ្នែកទី១៨(គ) នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[56] ផ្នែកទី២១ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[57] ផ្នែកទី២២ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[58] ផ្នែកទី២៣ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

ជាទូទៅប្រទេសជាច្រើន បង្កើតច្បាប់មជ្ឈត្តការរបស់ខ្លួនដោយផ្អែកទៅលើគម្រូច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ(*UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration*) ដោយសារតែគម្រូច្បាប់នេះឆ្លុះបញ្ចាំងពីការមូលមតិគ្នាដោយឯកច្ឆ័នជាសកលទៅលើគន្លឹះទិដ្ឋភាពសំខាន់ៗ នៃការអនុវត្តមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិដែលត្រូវបានយល់ព្រមទទួលយកដោយរដ្ឋគ្រប់តំបន់ទាំងអស់នៅលើពិភពលោក ទោះបីជារដ្ឋទាំងនោះមានប្រព័ន្ធច្បាប់ខុសគ្នាឬសេដ្ឋកិច្ចខុសគ្នាក៏ដោយ។ គម្រូច្បាប់នេះបានបង្កើតដំបូងនៅឆ្នាំ១៩៨៥ ប៉ុន្តែគម្រូច្បាប់នេះត្រូវបានធ្វើវិសោធនកម្មនៅឆ្នាំ២០០៦ ដើម្បីចែងបន្ថែមនៅចំណុចខ្វះខាតមួយចំនួន ដើម្បីសម្របតាមតម្រូវនាសម័យទំនើប។ គម្រូច្បាប់ត្រូវអនុវត្តក្នុងករណីភាគីនៃវិវាទបានព្រមព្រៀងដាក់វិវាទរបស់ខ្លួនឲ្យដោះស្រាយតាមរយៈមជ្ឈត្តកម្មដោយស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់វិធាននៃមជ្ឈត្តការណាមួយ ឬប្រសិនបើភាគីបានព្រៀមព្រៀងក្នុងពាក្យពេជន៍ផ្សេងទៀតដែលមានអត្ថន័យដូចគ្នា។ គម្រូច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយគណៈកម្មាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិនៃច្បាប់ពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ។

គួរបញ្ជាក់ផងដែរថា គម្រូច្បាប់មានចែងគ្រប់ដំណាក់កាលនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការដោយរាប់បញ្ចូលទាំងពេលចាប់ផ្ដើមបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម ចាប់ផ្ដើមបង្កើតសមាសភាពនៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មសមត្ថកិច្ចនៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម វិសាលភាពនៃការអន្តរាគមន៍របស់តុលាការរហូតដល់ការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិសេចក្ដីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេសហើយការបង្កើតនេះ គឺជាជំនួយនៃកំណែទម្រង់និងទំនើបកម្មច្បាប់នីតិវិធីមជ្ឈត្តការរបស់បណ្ដាប្រទេសនានាលើពិភពលោក ដើម្បីពិចារណាលើលក្ខណៈពិសេសនិងតម្រូវការនៃមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ។[59]

ទាក់ទងទៅនឹងទម្រង់នៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការ UNCITRAL បានផ្ដល់ជម្រើសពីរប្រភេទនៅក្នុងគម្រូច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ ដែលមានលក្ខណៈពិសេសខុសពីច្បាប់ដទៃទៀតត្រង់ចំណុចកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការនៅតែមានសុពលភាពទោះបីជាស្ថិតនៅក្នុងទម្រង់សរសេរ ឬមិនសរសេរក៏ដោយ។[60]

ចំពោះទម្រង់សរសេរ គឺភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអាចបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការរបស់ខ្លួនជាលក្ខណៈសរសេរក្នុងទម្រង់ណាមួយក៏បាន ដែលវាអាចជាការកត់ត្រាក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការដោយឡែកឬក្នុងខសន្យាមជ្ឈត្តការ ឬតាមរយៈមធ្យោបាយផ្សេងៗទៀត។[61]

---

[59] United Nations Commission on International Trade Law, *International Commercial Arbitration*, អាចរកបាននៅ https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/modellaw/commercial_arbitration (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៨ មិថុនា ២០២០)។

[60] ជម្រើសទី១ និងជម្រើសទី២-មាត្រា៧នៃគម្រូច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ, ១៩៨៥(វិសោធនកម្ម២០០៦)។។

[61] ជម្រើសទី១-មាត្រា៧នៃគម្រូច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ,១៩៨៥។

នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៦ គម្រូច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិបានធ្វើវិសោធនកម្មបន្ថែមនូវជម្រើសទាក់ទងនឹងទម្រង់មិនសរសេរនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការ។[62] ទម្រង់មិនសរសេរគឺសំដៅទៅលើកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មទាំងឡាយដែលបង្កើតឡើងក្នុងទម្រង់បែបណាក៏បាន ដរាបណាខ្លឹមសារនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអាចរក្សាទុកជាភស្តុតាងបាន។ ដោយសារតែស្ថិតក្នុងយុគ្គសម័យកាលទំនើប កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មលែងត្រូវការហត្ថលេខារបស់ភាគី ឬការផ្លាស់ប្តូរលិខិតគ្នារវាងភាគីដើម្បីបញ្ជាក់ពីឆន្ទៈក្នុងការដាក់វិវាទដោះស្រាយនៅមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មទៀតឡើយ។ កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មបានធ្វើទំនើបកម្មក្នុងការបញ្ជាក់ពីឆន្ទៈរបស់ភាគីយល់ព្រមចំពោះការបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម តាមរយៈប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិចដោយសារតែមានភាពរហ័ស ចំណាយតិចនិងមានភាពងាយស្រួល។

លើសពីនេះទៅទៀត កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មនឹងក្លាយជាអសុពល ប្រសិនបើកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មនោះមានចែងអ្វីបំពាន ឬផ្ទុយនឹងបទប្បញ្ញត្តិដែលមានអានុភាពចាប់បង្ខំនៃគម្រូច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម ដោយសារតែមូលហេតុថាបទប្បញ្ញត្តិដែលមានអានុភាពចាប់បង្ខំនៃគម្រូច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មគឺជាមូលដ្ឋានលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ធម្មជាតិដែលមិនអាចមានភាគីណាមួយធ្វើការបំពានបានឡើយ។[63] ចំណែកឯប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ក៏បានបង្កើតច្បាប់មជ្ឈត្តការសម្របតាមស្ថានភាពមជ្ឈត្តការនៃប្រទេសរបស់ខ្លួនដើម្បីប្រើប្រាស់និងអនុវត្តក្នុងដែនដីរបស់ខ្លួនផងដែរ។

១.២.១. ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មកម្ពុជា

ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មរបស់កម្ពុជា(*Commercial Arbitration Law of Cambodia*) បានអនុម័តដោយសភានៅថ្ងៃទី ០៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ ក្នុងគោលបំណងដើម្បីសម្រួលដល់ការដោះស្រាយជាបន្ទាន់តាមរយៈការផ្សះផ្សារនូវវិវាទពាណិជ្ជកម្ម ដែលកើតមានឡើងក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាស្របតាមការស្ម័គ្រចិត្តរបស់ភាគីវិវាទដើម្បីការពារសិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍នៃភាគីវិវាទ និងលើកស្ទួយការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច ។[64] ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ក៏ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយយកលំនាំច្បាប់គម្រូមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ(*UNCITRAL Model Law*) ឆ្នាំ១៩៨៥ផងដែរ។

គួរបញ្ជាក់ផងដែរថា ពាក្យកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មនិងពាក្យកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សាគឺមានអត្ថ-ន័យដូចគ្នានិងអាចប្រើប្រាស់ជំនួសគ្នាបាន។ កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម គឺសំដៅទៅលើកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងភាគីវិវាទក្នុងការធ្វើមជ្ឈត្តការវិវាទទាំងអស់ ឬវិវាទបែបណាមួយដែលកើតឡើង ឬដែលអាចកើតឡើងកើត

---

[62] ជម្រើសទី២-មាត្រា៧នៃគម្រូច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ,១៩៨៥(វិសោធនកម្ម២០០៦)។។

[63] United Nations Commission on International Trade Law, *UNCITRAL Digest of Case Law on the Model Law on International Commercial Arbitration*, ឆ្នាំ២០១២, ទំព័រទី៩៧ និងកថាខណ្ឌទី៤ និងទំព័រទី១០០ និងកថាខណ្ឌទី៤ ។

[64] មាត្រា១ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស/ រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦។

រវាងភាគីវិវាទនានាដោយគោរពតាមទំនាក់ទំនងកំណត់ដោយច្បាប់ ទោះបីជាមានកិច្ចសន្យាឬគ្មានក៏ដោយ ។[65] ចំណុចចម្បងនៃទម្រង់សុពលភាពកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មគឺ រួមបញ្ចូលទាំងខសន្យាមជ្ឈត្តការដែលបានចែងនៅក្នុងកិច្ចសន្យា និងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការដោយឡែកដែលត្រូវតែធ្វើឡើងក្នុងទម្រង់សរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។[66] កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក្នុងទម្រង់សរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរត្រូវមានការចុះហត្ថលេខាដោយភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀង ឬមានការផ្ញើរលិខិតស្នាម ឬមធ្យោបាយទូរគមនាគមន៍តាមប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិចដែលផ្តល់កំណត់ត្រាបញ្ជាក់ពីការព្រមព្រៀងគ្នារបស់ភាគី ឬមានការផ្លាស់ប្តូរទៅវិញទៅមកនូវពាក្យទាមទារ ឬពាក្យដោះសារដែលក្នុងនោះភាគីវិវាទមួយបានទាមទារហើយមិនត្រូវបានបដិសេធដោយភាគីម្ខាងទៀតនៃវិវាទ។[67] រីឯសេចក្តីយោងក្នុងកិច្ចសន្យា និងឯកសារមួយដែលមានប្រការស្តីពីមជ្ឈត្តការគឺអាចក្លាយជាកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មបាន លុះត្រាតែកិច្ចសន្យានោះសរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ហើយសេចក្តីយោងនោះគឺជាប្រការដែលក្លាយជាផ្នែកមួយនៃកិច្ចសន្យាផងដែរ។[68] លើសពីនេះទៅទៀត ក្នុងបរិបទកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម ពាក្យថាពាណិជ្ជកម្មបានកំណត់ឲ្យត្រូវបកស្រាយទូលំទូលាយដើម្បីគ្របដណ្តប់លើធុរកិច្ចដែលមានប្រភេទជាពាណិជ្ជកម្ម ទោះបីជាមានកិច្ចសន្យាឬគ្មានកិច្ចសន្យាក៏ដោយ ។[69] ធុរកិច្ចដែលមានប្រភេទជាពាណិជ្ជកម្មមានជាអាទិ៍គឺរាប់បញ្ចូលដូចជាៈ កិច្ចការជំនួញដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ ឬការផ្លាស់ប្តូរទំនិញ ឬសេវាផ្សេងៗកិច្ចព្រមព្រៀងនៃការចែកចាយតំណាង ឬទីភ្នាក់ងារពាណិជ្ជកម្ម ការទិញ-លក់គណនីក្រុមហ៊ុន ការជួលទីតាំង ឬសម្ភារៈវត្ថុ ការងារស្ថាបនា ការពិគ្រោះយោបល់ វិស្វកម្ម ការចេញអាជ្ញាប័ណ្ណ ការវិនិយោគទុន ការផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុ ការធ្វើអាជីវកម្មធនាគារ ការធានារ៉ាប់រង កិច្ចព្រមព្រៀងធ្វើអាជីវកម្ម ឬសម្បទាន ក្រុមហ៊ុនចំរុះ និងប្រភេទផ្សេងៗទៀតនៃសហប្រតិបត្តិការឧស្សាហកម្ម ឬពាណិជ្ជកម្ម និងការដឹកជញ្ជូនទំនិញ ឬអ្នកដំណើរតាមផ្លូវអាកាស ផ្លូវទឹក ផ្លូវគោក។[70]

ម៉្យាងទៀត កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអាចនឹងកើតមាននូវអសុពលភាព ប្រសិនបើកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មមានចែងនូវចំណុច ផ្ទុយនឹងបទប្បញ្ញត្តិដែលមានអានុភាពចាប់បង្ខំនៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មរបស់កម្ពុជា ដោយសារតែសកម្មភាពនេះចាត់ទុកជាភាពមិនអាចបំពេញនូវលក្ខខណ្ឌសារជាតុនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម។ បទប្បញ្ញត្តិដែលមានអានុភាពចាប់បង្ខំមួយចំនួនដែលមិន

[65] មាត្រា២(ឃ) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស/ រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦។
[66] មាត្រា៧ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស/ រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦។
[67] មាត្រា៧ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស/ រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦។
[68] មាត្រា៧ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស/ រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦។
[69] មាត្រា២(ឈ) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស/ រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦។
[70] មាត្រា២(ឈ) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស/ រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦។

អាចបំពានបានគឺមានដូចជាៈ ភាគីត្រូវមានសេរីភាពទាក់ទងនឹងនីតិវិធីដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវអនុវត្តដើម្បីចាត់ចែងដំណើរការមជ្ឈត្តការ [71] ភាគីនៃវិវាទត្រូវបានយកចិត្តទុកដាក់ស្មើគ្នានិងផ្តល់ឱកាសពេញលេញដើម្បីបង្ហាញពីរឿងរ៉ាវរបស់ខ្លួននៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី[72]។

១.២.២. ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី

នៅថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់ម៉ាឡេស៊ីឆ្នាំ២០០៥(Malaysia Arbitration Act 2005) ត្រូវបានចូលជាធរមានសម្រាប់ប្រើប្រាស់នៅក្នុងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី។ លើសពីនេះទៅទៀត ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី បានបង្កើតឡើងលក្ខណៈជាកំណែទម្រង់ច្បាប់ទាក់ទងនឹងមជ្ឈត្តការក្នុងស្រុករបស់ម៉ាឡេស៊ី ព្រមទាំងមានការផ្តល់ជូនបន្ថែមនូវមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិរួមទាំងការទទួលស្គាល់ និងការអនុវត្តន៍សេចក្តីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តករបរទេសរួមទាំងបញ្ហាពាក់ព័ន្ធឲ្យកាន់តែប្រសើរ។ [73] ចំពោះប្រទេសម៉ាឡេស៊ីវិញក៏មិនខុសគ្នាពីប្រទេសឯទៀតផងដែរ គឺច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់ម៉ាឡេស៊ីត្រូវបានអនុម័តដោយយកលំនាំតាមគម្រូច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ(*UNCITRAL Model Law*) ឆ្នាំ១៩៨៥ក្នុងគោលបំណងដើម្បីសម្រេចបាននូវការលើកកម្ពស់និងការអនុវត្តស្របគ្នានៃរបបមជ្ឈត្តការនៅក្នុងសកលលោកទាំងមូល។[74]

នៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី ពាក្យកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការគឺសំដៅទៅដល់កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងភាគីក្នុងការបញ្ជូនទៅមជ្ឈត្តការទាក់ទងនឹងវិវាទរបស់ខ្លួនទាំងអស់ ឬវិវាទជាក់លាក់ណាមួយដែលបានកើតឡើង ឬដែលអាចនឹងកើតឡើងរវាងភាគីទាក់ទងនឹងទំនាក់ទំនងផ្លូវច្បាប់ដែលបានកំណត់ទោះបីតាមរយៈកិច្ចសន្យាក្តី ឬមិនតាមរយៈកិច្ចសន្យាក្តី។[75] កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការអាចធ្វើឡើងក្នុងទម្រង់ខសន្យាមជ្ឈត្តការនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងក៏បានឬអាចធ្វើក្នុងទម្រង់កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការដោយឡែកក៏បាន។ [76] ចំពោះទម្រង់សុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មរបស់ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី២០០៥ គឺតម្រូវឲ្យសរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។ [77] កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មនឹងចាត់ទុកថាធ្វើឡើងដោយការសរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរលុះត្រាតែវាជាឯកសារដែលមានចុះហត្ថលេខាភាគី[78]ឬមានការផ្លាស់ប្តូរអក្សរតាមរយៈទូរគមនាគមន៍ឬតាមរយៈ

---

[71] មាត្រា២៧ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស/ រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦។

[72] មាត្រា២៦ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស/ រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦។

[73] ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់ម៉ាឡេស៊ី, ៣០ ធ្នូ ២០០៥, ទំព័រទី៧។

[74] Rajoo, Sundra, Choong Yeow Choy. "The Arbitration Regime in Malaysia: A De Jure Model Law Jurisdiction?", *The UNCITRAL Model Law and Asian Arbitration Laws* (Cambridge University Press 2018) ទំព័រទី១៥១។

[75] ផ្នែកទី៩(១) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី,៣០ ធ្នូ ២០០៥។

[76] ផ្នែកទី៩(២) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី,៣០ ធ្នូ ២០០៥។

[77] ផ្នែកទី៩(៣) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី,៣០ ធ្នូ ២០០៥។

[78] ផ្នែកទី៩(៤) (ក) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី,៣០ ធ្នូ ២០០៥។

មធ្យោបាយទំនាក់ទំនងផ្សេងទៀតដែលផ្តល់នូវកំណត់ត្រានៃកិច្ចព្រមព្រៀង[79] ឬមានការផ្លាស់ប្តូរសេចក្តីថ្លែងការណ៍មួយនៃការទាមទារ និងការការពារជាហេតុធ្វើឲ្យមានការកកើតឡើងនូវកិច្ចព្រមព្រៀងដែលមានការចោទប្រកាន់ដោយភាគីម្ខាង និងមិនមានការបដិសេធពីភាគីម្ខាងទៀតផងដែរ[80]។ ចំពោះសេចក្តីយោង នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងដែលមានចែងពីខសន្យាមជ្ឈត្តការវិញគឺអាចចាត់ទុកថាជាកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការ លុះត្រាតែវាស្ថិតនៅក្នុងទម្រង់កិច្ចព្រមព្រៀងដែលបានសរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរហើយ សេចក្តីយោងនេះគឺប្រៀបដូចជាខណៈមួយដែលជាផ្នែកនៃកិច្ចព្រមព្រៀងទាំងមូល។[81]

នៅក្នុងបរិបទច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់ម៉ាឡេស៊ី កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មមិនប្រឈមនឹងអសុពលភាពនៃលក្ខខណ្ឌសារធាតុនោះទេ ប្រសិនបើកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មមិនមានចែងអ្វីផ្ទុយនឹងបទប្បញ្ញត្តិដែលមានអានុភាពចាប់បង្ខំនៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី។ បទប្បញ្ញត្តិដែលមានអានុភាពចាប់បង្ខំនៃច្បាប់មានដូចជា៖ កម្មវត្ថុនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការមិនផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈរបស់រដ្ឋ (សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈរបស់ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី)[82] ភាគីនៃវិវាទត្រូវបានយកចិត្តទុកដាក់ស្មើគ្នានិងផ្តល់ឱកាសពេញលេញដើម្បីបង្ហាញពីរឿងរ៉ាវរបស់ខ្លួននៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី[83] និងសេរីភាពរបស់ភាគីទាក់ទងនឹងនីតិវិធីដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវអនុវត្តដើម្បីចាត់ចែងដំណើរការមជ្ឈត្តការ[84]។

១.៣. វិធានមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម

ទោះជាច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មបានបង្កើតឡើងក៏ដោយ ភាគីនៃមជ្ឈត្តការនៅតែមានសេរីភាពក្នុងការយល់ព្រមលើនីតិវិធីសម្រាប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការរបស់ពួកគេ ដែលអាចជានីតិវិធីលំនាំមានចែងក្រោមច្បាប់ស្រាប់ឬនីតិវិធីផ្សេងខុសពីនីតិវិធីលំនាំដែលមានចែងក្រោមច្បាប់ស្រាប់ក៏បាន។ ដោយសារតែស្ថាប័នមជ្ឈត្តការនីមួយៗមានវិធានមជ្ឈត្តការផ្ទាល់របស់ខ្លួនបន្ថែមទៀត សម្រាប់គ្រប់គ្រងនីតិវិធីនៃដំណើរការនៃមជ្ឈត្តការរបស់ខ្លួន ក៏ដូចជាសម្រួលដល់ភាគីក្នុងការជ្រើសរើសនូវនីតិវិធីណាមួយ ដែលខ្លួនពេញចិត្តនិងមានប្រសិទ្ធភាពក្នុងដោះស្រាយវិវាទរបស់ខ្លួន។ មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មនៃស្ថាប័នមជ្ឈត្តការនីមួយៗតែងតែមានការបែងចែកនូវការដោះស្រាយវិវាទតាមពីរប្រភេទគឺ៖ ការដោះស្រាយតាមរយៈមជ្ឈត្តការស្ថាប័នដោយស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងនៃវិធានមជ្ឈត្តការរបស់ស្ថាប័ន (*Institutional Arbitration*) និងការដោះស្រាយតាមរយៈមជ្ឈត្តការពិសេស (*Ad hoc*

[79] ផ្នែកទី៩(៤)(ខ) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី,៣០ ធ្នូ ២០០៥។

[80] ផ្នែកទី៩(៤)(គ) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី,៣០ ធ្នូ ២០០៥។

[81] ផ្នែកទី៩(៥) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី,៣០ ធ្នូ ២០០៥។

[82] ផ្នែកទី៤(១) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី,៣០ ធ្នូ ២០០៥។

[83] ផ្នែកទី២០ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី,៣០ ធ្នូ ២០០៥។

[84] ផ្នែកទី២១ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី,៣០ ធ្នូ ២០០៥។

Arbitration) ដែលគូភាគីអាចព្រមព្រៀងជ្រើសរើសច្បាប់នីតិវិធីណាមួយសម្រាប់គ្រប់គ្រងនីតិវិធីមជ្ឈត្តការរបស់ខ្លួនដោយសេរី។ ក៏ប៉ុន្តែការដោះស្រាយតាមរយៈមជ្ឈត្តការពិសេសគឺមិនសូវជាពេញនិយមនោះទេពីព្រោះតែទាមទារនូវចំណេះដឹងខ្ពស់រួមនឹងបទពិសោធន៍ច្រើនរបស់មជ្ឈត្តករ និងមេធាវីក្នុងដំណើរការដោះស្រាយទើបការដោះស្រាយវិវាទសម្រេចបាននូវលទ្ធផលល្អប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់។

១.៣.១. វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម

មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម (*NCAC*) ក៏ជាសមិទ្ធផលកកើតតាមរយៈច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មរបស់កម្ពុជាដែលត្រូវបានអនុម័តនៅឆ្នាំ ២០០៦ ដោយមានភ្ជាប់ជាមួយនូវអនុក្រឹត្យពាក់ព័ន្ធស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មដែលបានអនុម័តកាលពីឆ្នាំ ២០០៩។[85] នៅឆ្នាំថ្ងៃទី១១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មក៏បានអនុម័តនូវវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម (*Arbitration Rules of the National Commercial Arbitration Centre*) និងបទបញ្ញត្តិផ្ទៃក្នុងសម្រាប់ការឆ្ពោះទៅរកប្រតិបត្តិការពេញលេញនៃការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មបន្ថែមទៀត។[86]

ដោយសារតែវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ផ្តោតសំខាន់តែទៅលើនីតិវិធីនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការវិធានទូទៅ និងបទប្បញ្ញត្តិផ្សេងៗទាក់ទងនឹងសិទ្ធិរបស់ភាគីដែលគ្រប់គ្រងដោយស្ថាប័ននៃមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ទើបធ្វើឲ្យចំណុចវិនិច្ឆ័យទាក់ទងនឹងអសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការមានតិចតួច។ នៅក្នុងបរិបទនៃវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មវិញ គឺកើតមានឡើងប្រសិនបើកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មមានចែងបំពាននឹងការទទួលបាននូវការយកចិត្តទុកដាក់ស្មើៗគ្នា និងការផ្តល់ឱកាសសមរម្យដើម្បីបង្ហាញពីរឿងរ៉ាវរបស់ភាគីនីមួយៗក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ។[87]

១.៣.២. វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិអាស៊ី

មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិអាស៊ី(*AIAC*) បានផ្លាស់ប្តូរជាផ្លូវការពីឈ្មោះមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការតំបន់គូឡាឡាំពួរ(*KLRCA*)។[88] ច្បាប់មជ្ឈត្តការក៏ត្រូវបានធ្វើវិសោធនកម្មដោយរួមទាំងមានការពិនិត្យនិងអនុម័តនៅថ្ងៃទី១០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៨ ដើម្បីបញ្ជាក់ពីការផ្លាស់ប្តូរឈ្មោះមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី។ ដោយសារតែការផ្លាស់ប្តូរ

---

[85] មាត្រា១៧ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស / រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦។

[86] មាត្រា១០ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស / រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦។

[87] វិធាន២០.១ នៃវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មកម្ពុជា, ១១ កក្កដា ២០១៤។

[88] Asian International Arbitration Centre, *About AIAC*, អាចរកបាននៅ https://www.aiac.world/About-AIAC- (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៨ ឧសភា ២០២០)។

ឈ្មោះគឺជាផ្នែកមួយនៃការផ្លាស់ប្តូរលក្ខណៈទ្រង់ទ្រាយធំសម្រាប់មជ្ឈមណ្ឌល ហើយក៏មានភ្ជាប់គោលបំណងពង្រឹងបន្ថែមទៀតនូវវត្តមាននៃមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ីទាំងនៅក្នុងតំបន់និងពិភពលោក។[89] បន្ទាប់ពីមានការផ្លាស់ប្តូរឈ្មោះមជ្ឈត្តការរួចរាល់ មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិអាស៊ីក៏បានបង្កើតនិងអនុម័តវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិអាស៊ី(*Arbitration Rules of Asian International Arbitration Centre*) នៅថ្ងៃទី៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៨ សម្រាប់គ្រប់គ្រងដំណើរការនៃមជ្ឈត្តការឲ្យកាន់តែល្អប្រសើរ។[90]

វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិអាស៊ី គឺផ្តោតទៅលើតែវិធានទូទៅ នីតិវិធីនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ និងបទប្បញ្ញត្តិផ្សេងៗទាក់ទងនឹងសិទ្ធិរបស់ភាគីដែលគ្រប់គ្រងដោយស្ថាប័ននៃវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិអាស៊ី មូលហេតុនេះហើយទើបមូលដ្ឋាននៃការវិនិច្ឆ័យលើអសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការគឺផ្តោតទៅលើច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ីវិញ។

សរុបជារួម ទោះបីជាភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មជ្រើសរើសច្បាប់ឬវិធានមជ្ឈត្តការណាមួយដើម្បីគ្រប់គ្រងនីតិវិធីនៃដំណើរមជ្ឈត្តការក៏ដោយ តែត្រូវធានាថាកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មដែលបង្កើតឡើងនោះ មិនត្រូវបំពាននឹងលក្ខខណ្ឌទម្រង់និងលក្ខខណ្ឌសារធាតុរបស់ច្បាប់នៃអាសនៈមជ្ឈត្តការទេ។ ជាទូទៅបទប្បញ្ញត្តិដែលមានអានុភាពចាប់បង្ខំមានដូចជា៖ សេរីភាពរបស់ភាគីទាក់ទងនឹងនីតិវិធីដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវអនុវត្តដើម្បីចាត់ចែងដំណើរការមជ្ឈត្តការ[91] ភាគីនៃវិវាទត្រូវបានយកចិត្តទុកដាក់ស្មើគ្នានិងផ្តល់ឱកាសពេញលេញដើម្បីបង្ហាញពីរឿងរ៉ាវរបស់ខ្លួននៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី[92]។ល។

ផ្នែកទី២ ច្បាប់ឬលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តអន្តរជាតិដែលអាចអនុវត្តបានក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម

នៅក្នុងសកលលោក អនុសញ្ញាស្តីពីការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស ឬដែលហៅម្យ៉ាងទៀតបានថាអនុសញ្ញាទីក្រុងញូវយ៉ក(*New York Convention*) ត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តអន្តរជាតិនៃមជ្ឈត្តការដែលមានសារៈសំខាន់ ពីព្រោះអនុសញ្ញាទីក្រុងញូវយ៉កធានាទៅលើការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស នៅដំណាក់កាលអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករ

---

[89] Conventus Law, "Legal News & Analysis- Asia Pacific – Malaysia- Dispute Resolution", *KLRCA Officially Renamed The Asian International Arbitration Centre*, អាចរកបាននៅ http://www.conventuslaw.com/report/asian-international-arbitration-centre-aiac-to/ (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៨ ឧសភា ២០២០)។

[90] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិអាស៊ី, ៩ មីនា ២០១៨, ទំព័រទី៣។

[91] មាត្រា២៧ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស / រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦; មាត្រា១៩ កថាខណ្ឌទី១ នៃគម្រូច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ, ១៩៨៥(វិសោធនកម្ម២០០៦)។

[92] មាត្រា២៦ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស / រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦; មាត្រា១៨ នៃគម្រូច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ, ១៩៨៥(វិសោធនកម្ម២០០៦)។

ប្រទេសនៅក្នុងរដ្ឋដែលផ្តល់សច្ចាប័ន។ គួរបញ្ជាក់ផងដែរថាប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ីក៏ជាភាគីហត្ថលេខីនៃអនុសញ្ញានេះផងដែរដោយកម្ពុជាបានចុះហត្ថលេខានៅថ្ងៃទី៥ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៦០ រីឯប្រទេសម៉ាឡេស៊ីវិញ បានចុះហត្ថលេខានៅថ្ងៃទី៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៨៥។[93] លើសពីនេះទៅទៀត ក្នុងនាមជាប្រទេសភាគីហត្ថលេខីនៃអនុសញ្ញាទីក្រុងញូវយ៉ក ប្រទេសកម្ពុជាបានបង្កើតច្បាប់ស្តីពីការយល់ព្រមនិងការអនុវត្តអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិចែងអំពីការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស សម្រាប់អនុវត្តក្នុងយុត្តាធិការកម្ពុជាដោយភ្ជាប់នឹងការកំណត់អំពីនីតិវិធី និងសមត្ថកិច្ចនៃតុលាការព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា នៅពេលមានការទទួលស្គាល់ និងការប្រតិបត្តិនូវសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តការបរទេសដោយផ្អែកលើអនុសញ្ញាទីក្រុងញូវយ៉ក។[94] ចំណែកប្រទេសម៉ាឡេស៊ីវិញ ច្បាប់នីតិវិធីដែលអនុវត្តសម្រាប់ការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិនូវសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តការបរទេសនៅក្នុងយុត្តាធិការប្រទេសម៉ាឡេស៊ី គឺមានចែងក្នុងច្បាប់មជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ីផ្ទាល់តែម្តង។[95]

ដំណាក់ចុងក្រោយនៃដំណើរការនីតិវិធីមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម គឺទាក់ទងទៅនឹងការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តករពីសំណាក់តុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ច។ ជាទូទៅ តុលាការធ្វើការផ្ទៀងផ្ទាត់អំពីសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម មុននឹងធ្វើការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិនូវសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តការបរទេស។ ការផ្ទៀងផ្ទាត់នេះអាចធ្វើឡើងដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដើម្បីបដិសេធការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិនូវសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តការបរទេសតាមរយៈការស្នើសុំរបស់ភាគីនៃវិវាទ ឬតាមរយៈការលើកឡើងដោយតុលាការឯកឯង ។ ដូចនេះហើយ ទើបសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មមានសារៈសំខាន់ និងតម្រូវឲ្យមានបង្កើតឡើងដោយមិនផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិនៃអនុសញ្ញាស្តីពីការទទួលស្គាល់ និងការប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស ដោយសារតែវាមានឥទ្ធិពលទៅដល់ការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស។[96] ជាទូទៅ ភាគីត្រូវបង្ហាញឆន្ទៈក្នុងការយល់ព្រមបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក្នុងទម្រង់សរសេរស្របតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវរបស់អនុសញ្ញាស្តីពីការទទួលស្គាល់ និងការប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស។[97] ទោះបីជាកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មបង្កើតឡើងត្រឹមត្រូវស្រប

---

[93] New York Arbitration Convention, *Contracting State,* អាចរកបាននៅ http://www.newyorkconvention.org/countries (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៨ ឧសភា ២០២០)។

[94] មាត្រា១ នៃច្បាប់ស្តីពីការយល់ព្រមនិងការអនុវត្តអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិចែងអំពីការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស, នស/ រកម/ ០៧០១/ ១០, ២៣ កក្កដា ២០០១។

[95] ជំពូកទី៨ នៃច្បាប់មជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី, ៣០ ធ្នូ ២០០៥។

[96] Born, Gary B. *International Commercial Arbitration*, 2nd edition, Kluwer Law International, ឆ្នាំ២០០៩ ទំព័រ៧១១។

[97] មាត្រា២ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស, ១៩៥៨។

តាមទម្រង់សរសេរពិតមែនក្តី ប៉ុន្តែកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មនៅតែអាចក្លាយទៅជាអសុពលភាពប្រសិនបើកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មស្ថិតក្នុងចំណោមលក្ខខណ្ឌណាមួយនៃលក្ខខណ្ឌទាំងបីគឺ មោឃភាព ភាពមិនអាចប្រតិបត្តិបានឬអលទ្ធភាពក្នុងការអនុវត្ត និងភាពផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈរបស់រដ្ឋដែលនឹងត្រូវធ្វើការទទួលស្គាល់និងប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស។[98]

មោឃភាព គឺជាកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មដែលមានវិការៈឬអសុពលភាពដោយសារតែកាលៈទេសៈខាងក្រៅណាមួយ។[99] ចំពោះភាពមិនអាចប្រតិបត្តិបានឬអលទ្ធភាពក្នុងការអនុវត្ត គឺសំដៅដល់នីតិវិធីនានាដែលបានព្រមព្រៀងគ្នារវាងភាគី ប៉ុន្តែមិនអាចយកមកអនុវត្តបាន។[100] រីឯភាពផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈរបស់រដ្ឋ គឺជាកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មដែលចែងផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈរបស់រដ្ឋ។ យោងតាមការកម្រិតនូវស្តង់ដាឲ្យសមស្របជាមួយនឹងលិខិតនិងស្មារតីរបស់អនុសញ្ញាស្តីពីការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេសសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ វិធានច្បាប់ចាំបាច់គឺសំដៅលើមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃសីលធម៌និងយុត្តិធម៌នៃរដ្ឋដែលត្រូវអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេសផ្ទាល់តែម្តង។[101]

សរុបមក កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មមានសុពលភាពជាប្រក្រតីដរាបណាកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តកម្មពាណិជ្ជកម្មមិនស្ថិតក្នុងលក្ខខណ្ឌមោឃភាព ភាពមិនអាចប្រតិបត្តិបានឬអលទ្ធភាពក្នុងការអនុវត្តនិងភាពផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈរបស់រដ្ឋ។ ប្រសិនបើសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេសដែលបដិសេធក្នុងការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិនៅក្នុងអាសនៈនៃមជ្ឈត្តការណាមួយ ដោយសារតែអសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការ ហេតុដូចនេះហើយទើបសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេសនឹងមិនមានសុពលភាពនៅគ្រប់យុត្តាធិការទាំងអស់ដែលស្ថិតនៅក្រោមអនុភាពរបស់អនុសញ្ញាញូវយ៉ក ហើយទោះបីជាភាគីព្យាយាមស្វែងរកការអនុវត្តនៅឯយុត្តាធិការផ្សេងទៀតក៏ច្បាប់ហាមឃាត់មិនឲ្យមានការទទួលស្គាល់ និងប្រតិបត្តិបាននោះឡើយនៅគ្រប់ដែនសមត្ថកិច្ចទាំងអស់។ ដូចនេះ សុពលភាពកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មពិតជាមានសារៈសំខាន់

[98] មាត្រា២(៣) និងមាត្រា៥(២) នៃអនុសញ្ញាស្តីពីការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស, ១៩៥៨; មាត្រា៨(១) នៃគម្រូច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ១៩៨៥(វិសោធនកម្ម២០០៦); មាត្រា១៥(ក)(១) និងមាត្រា១៥(ខ)(២) នៃច្បាប់ស្តីពីការយល់ព្រមនិងការអនុវត្តអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិចែងអំពីការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស, នស/ រកម/ ០៧០១/ ១០, ២៣ កក្កដា ២០០១; ផ្នែកទី៣៩(១)(ក)(i), ផ្នែកទី៣៩(១)(ក)(ii) និង ផ្នែកទី៣៩(១)(ខ)(ii) នៃច្បាប់មជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី, ៣០ ធ្នូ ២០០៥; Mistelis Loukas A. *CISG and Arbitration* រោងពុម្ពCambridge University Press, ឆ្នាំ២០១៤, ទំព័រ៣៩៣, និងBerg, Albert Jan van den. *The New York Arbitration Convention of 1958,* Kluwer Law International ឆ្នាំ១៩៨១, ទំព័រ១៥៤-១៦១។

[99] Born, Gary B. *International Commercial Arbitration*, 2nd edition, Kluwer Law International, ឆ្នាំ២០០៩, ទំព័រ៧១១។

[100] UNCITRAL Secretariat of United Nations Commission on International Trade Law, *Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards*, 2016 edition, ឆ្នាំ១៩៥៨, ទំព័រ៧២, កថាខណ្ឌទី១០៨។

[101] Fouchard, Philippe, Gailard Emmanuel, Goldman Berthold. *International Commercial Arbitration*, London: Kluwer Law International ឆ្នាំ១៩៩៦, ទំព័រ៩៩៦។

ណាស់ទាំងក្នុងដំណើរការនីតិវិធីមជ្ឈត្តការដើម្បីចាប់ផ្តើមដោះស្រាយជម្លោះពាណិជ្ជកម្ម ក៏ដូចជាក្នុងដំណាក់កាលទទួលស្គាល់និងប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តករបរទេសនៅក្នុងរដ្ឋដែលអាចធ្វើបាន ពីព្រោះវាគឺជាប្រយោជន៍របស់ភាគីនៃត្រូវផ្តោតសំខាន់និងគួរតែការពារស្របតាមគោលការណ៍គ្រឹះនៃមជ្ឈត្តការ៕

ជំពូកទី២

ប្រៀបធៀបសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការ
ពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និងបញ្ហាប្រឈម

ជំពូកទី២ ប្រៀបធៀបសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និងបញ្ហាប្រឈម

នាពេលបច្ចុប្បន្ន ការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈមជ្ឈត្តការនៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍គឺមានភាពរីកចម្រើន និងទទួលបាននូវការចាប់អារម្មណ៍ជាលំដាប់ពីសំណាក់អ្នកដែលអាចមានផលប្រយោជន៍ពាក់ព័ន្ធ ជាពិសេសគឺអ្នកជំនួញដែលធ្វើប្រតិបត្តិការពាណិជ្ជកម្មទាំងលក្ខណៈជាតិនិងលក្ខណៈអន្តរជាតិ។ មូលហេតុនេះហើយទើបបានជា ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍មួយចំនួនចាប់ផ្តើមបង្កើតនូវមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនឡើង។ នាពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយយើងសង្កេតឃើញមានមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មថ្មីៗដែលទើបលេចរូបរាងឡើងបន្តបន្ទាប់ដូចជា៖ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម(*NCAC*)[102] មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិអាស៊ី(*AIAC*)[103] មជ្ឈមណ្ឌលប៊ីមបែសម្រាប់មជ្ឈត្តការអន្តរជាតិ(*MCIA*)[104] មជ្ឈមណ្ឌលអន្តរជាតិសម្រាប់ការផ្សះផ្សានិងមជ្ឈត្តការកាតា(*QICCA*)[105]។

ក្នុងបរិបទនៃការទើបនឹងកកើតមានមជ្ឈត្តការក្នុងសភាពក្មេងខ្ចី ដំណើរការប្រព្រឹត្តទៅរបស់មជ្ឈត្តការនៅមិនទាន់រលូនទាំងស្រុងនោះទេ ដោយសារតែភាពក្មេងខ្ចីនៅក្នុងវិស័យមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មរួមផ្សំនឹងការខ្វះខាតនូវបច្ចេកទេសបទថៃមទាំងបទពិសោធន៍មួយចំនួន ទើបតម្រូវឲ្យមានការសិក្សាស្វែងយល់បន្ថែមទាក់ទងនឹងវិស័យមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈការបណ្តុះបណ្តាលពីអ្នកបច្ចេកទេសពាក់ព័ន្ធក្នុងមជ្ឈត្តការនៅប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ជាច្រើនដូចជា៖ មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិសិង្ហបុរី(*SIAC*)[106] មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិ

---

[102] អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, ១២៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩ ;National Commercial Arbitration Centre អាចរកបាននៅ http://www.ncac.org.kh/?fbclid=IwAR2mmTS9vC8Qu-l6HcSccfVmW2gTP_dnmEjdpYjl6rVuNnc_3svhKE4Bzjw (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៨ ឧសភា ២០២០)។

[103] Asian International Arbitration Centre, *Arbitration*, រកបាននៅ https://www.aiac.world/Arbitration-Arbitration (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៨ ឧសភា ២០២០)។

[104] Sanchez, Wilder Alejandro &Scripcari Lucia. "The New Arbitration Centers…", *Battle of the Seats: Developing Nations and International Arbitration Centers* អាចរកបាននៅ https://www.geopoliticalmonitor.com/battle-of-the-seats-developing-nations-and-international-arbitration-centers/ (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៨ ឧសភា ២០២០)។

[105] Sanchez, Wilder Alejandro &Scripcari Lucia. "The New Arbitration Centers…", *Battle of the Seats: Developing Nations and International Arbitration Centers* អាចរកបាននៅ https://www.geopoliticalmonitor.com/battle-of-the-seats-developing-nations-and-international-arbitration-centers/ (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៨ ឧសភា ២០២០)។

[106] Singapore International Arbitration Centre, *Arbitration*, អាចរកបាននៅ https://www.siac.org.sg/2014-11-03-13-33-43/why-siac/arbitration-in-singapore (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៨ ឧសភា ២០២០)។

ហុងកុង(*HKIAC*)[107] តុលាការក្រុងឡុងដ៍នៃមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិ(*LCIA*)[108] និងសភាពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ (*ICC*)[109] ។ល។

ជាទូទៅ មជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មតែងតែមានចំណោទបញ្ហាគតិយុត្តទាក់ទងនឹងសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មជារឿយៗ ប៉ុន្តែបញ្ហានេះច្រើនកើតមានចំពោះមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មដែលទើបតែបង្កើតបានក្នុងរយៈពេលខ្លី ដោយសារតែកង្វះនូវការយល់ដឹងនិងការបណ្តុះបណ្តាលបន្ថែមទាក់ទងនឹងចំណុចនេះទៅកាន់បុគ្គលពាក់ព័ន្ធដូចជា៖ មជ្ឈត្តករ គូភាគីនៃវិវាទ(អ្នកជំនួញផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម) ជាពិសេសគឺមេធាវីតែម្តង។

ម៉្យាងវិញទៀត បញ្ហាគតិយុត្តនៃសុពលភាពកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មគឺមានមូលដ្ឋានគ្រឹះសម្រាប់ការតវ៉ាចំពោះការព្រមព្រៀងឬអត្ថិភាពរបស់កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម ដែលមានលក្ខណៈស្រដៀងនឹងច្បាប់កិច្ចសន្យាផងដែរ។ មូលដ្ឋានទាំងនោះមានដូចជា៖ កង្វះកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មលើលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ដែលអាចជាលក្ខខណ្ឌទម្រង់ឬលក្ខខណ្ឌសារធាតុ ការព្រមព្រៀងទៅលើមជ្ឈត្តការឬវិធានមជ្ឈត្តការដែលមិនទាន់កើតមាន ការព្រមព្រៀងផ្សេងៗដែលផ្ទុយនឹងវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់មជ្ឈត្តការ ការបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មដោយស្ថិតក្នុងស្ថានភាពគំរាមកំហែងជាដើម។

បញ្ហាគតិយុត្តទាំងនេះផ្តល់ផលវិបាកចំពោះគូភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងយ៉ាងច្រើនដូចជា៖ អសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការផ្នែកវិវាទពាណិជ្ជកម្ម សេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តកររអន្តរជាតិមិនទទួលស្គាល់ឬមិនអាចប្រតិបត្តិបាន ជាហេតុធ្វើឲ្យគូភាគីខាតបង់ផលប្រយោជន៍ទាំងពេលវេលានិងទឹកប្រាក់ចំណែកវិវាទនៅតែមិនទាន់ អាចដោះស្រាយបានដដែល។

ផ្នែកទី១ ប្រៀបធៀបសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ករណីប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី

នៅពេលបញ្ហាគតិយុត្តិទាក់ទងនឹងសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការកើតឡើង មូលដ្ឋានក្នុងការវិនិច្ឆ័យគឺត្រូវធ្វើឡើងតាមរយៈច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មនោះ។ ក្នុងបរិបទប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍វិញទោះបីជាមានប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មដូចគ្នាមែន ប៉ុន្តែប្រព័ន្ធច្បាប់គ្រប់

---

[107] Hong Kong International Arbitration Centre, *Arbitration*, អាចរកបាននៅ https://www.hkiac.org/arbitration/what-is-arbitration (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៨ ឧសភា ២០២០)។

[108] London Court of International Arbitration, *Arbitration*, អាចរកបាននៅ https://www.lcia.org/LCIA/introduction.aspx (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៨ ឧសភា ២០២០)។

[109] International Chamber of Commerce, *Arbitration*, អាចរកបាននៅ https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/ (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៨ ឧសភា ២០២០)។

គ្រងគឺមិនដូចគ្នាទាំងស្រុងនោះឡើយ ដែលវាអាចជះឥទ្ធិពលមកពីកត្តាស្មារតីនៃច្បាប់ក៏ដូចជាទំនោរនិងទម្លាប់នៃការអនុវត្តនៅក្នុងតំបន់ផងដែរ។ ចំពោះករណីប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ច្បាប់សម្រាប់អនុវត្តគ្រប់គ្រងទៅលើកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម និងដំណើរការនីតិវិធីគឺមិនមានលក្ខណៈដូចគ្នាទាំងស្រុងទេ ពោលគឺមានចំណុចដូចគ្នាខ្លះនិងចំណុចខុសគ្នាខ្លះដែលនឹងត្រូវធ្វើការសិក្សាប្រៀបធៀបគ្នា។

១.១. លក្ខណៈដូច

លក្ខណៈដូចនៃកិច្ចសន្យាជាតិ ច្បាប់មជ្ឈត្តការ និងវិធានមជ្ឈត្តការរបស់ប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ីនឹងត្រូវបកស្រាយនិងរៀបរាប់ដូចខាងក្រោម៖

១.១.១. ច្បាប់កិច្ចសន្យាជាតិ

នៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យារបស់ម៉ាឡេស៊ីបានចែងយ៉ាងច្បាស់ថាកិច្ចសន្យានិងកិច្ចព្រមព្រៀង គឺមានលក្ខណៈដូចគ្នា។ ទោះបីជា ក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧មិនបានប្បញ្ញត្តិអំពីកិច្ចសន្យានិងកិច្ចព្រមព្រៀងដូចគ្នាក្តី ប៉ុន្តែពាក្យទាំងពីរនេះគឺមានអត្ថន័យដូចគ្នាហើយជាទូទៅត្រូវបានប្រើប្រាស់ជំនួសគ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងការអនុវត្តផងដែរ។ ជាក់ស្តែងដូចមានចែងនៅក្នុងភាពចាំបាច់នៃទម្រង់កិច្ចសន្យា [110] ក៏ដូចជានិយមន័យនៃការបង្កើតកិច្ចសន្យាខ្ចីបរិភោគ [111] និងការបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់ទំនិញ [112] ជាដើម សុទ្ធតែមានលក្ខណៈរួមដែលអាចបញ្ជាក់អំពីន័យដូចគ្នារវាងកិច្ចសន្យានិងកិច្ចព្រមព្រៀងក្នុងបរិបទច្បាប់កម្ពុជា នៅត្រង់ចំណុចដែលប្បញ្ញត្តិអំពីកិច្ចសន្យាត្រូវបង្កើតឡើងតាមការព្រមព្រៀងរបស់ភាគី។

ប្រសិនបើក្រឡេកមើលទៅលើធាតុផ្សំនៃកិច្ចសន្យាជាតិនៃប្រទេសនីមួយៗវិញ ច្បាប់របស់ប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ីគឺមានចំណុចមួយចំនួនដូចគ្នាឬប្រហាក់ប្រហែលគ្នាត្រង់ចំណុចដូចជា៖ សមត្ថភាពភាគីក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា(កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម)និងសមត្ថភាពខាងឆន្ទៈរបស់ភាគីនៃកិច្ចសន្យា។

សមត្ថភាពភាគីក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា(កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម) គឺសំដៅទៅលើសមត្ថភាពរបស់ភាគីក្នុងការធ្វើសកម្មភាពទាក់ទងនឹងកិច្ចសន្យា ដោយមិនមែនជាបុគ្គលដែលត្រូវបានកម្រិតនូវសមត្ថ ភាពក្នុងការធ្វើសកម្មភាពដែលច្បាប់បានកំណត់[113] ហើយជាពិសេសតម្រូវឲ្យជានីតិជនថែមទៀតពោលគឺមាន អាយុ ១៨ឆ្នាំឡើងទៅ។ [114] រីឯការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ភាគីនៃកិច្ចសន្យា គឺត្រូវធ្វើឡើងដោយសេរីនិងពិតប្រាកដដោយ

---

[110] មាត្រា៦៣៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។

[111] មាត្រា៥៧៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។

[112] មាត្រា៥១៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។

[113] មាត្រា១៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧; ផ្នែកទី១២ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[114] មាត្រា១៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧; ផ្នែកទី១១ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០និងផ្នែកទី២ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិភាព(*Malaysia Age of Majority Act*), ២២ មេសា ១៩៧១។

គ្មានស្ថិតនៅក្នុង ការភ័ន្តច្រឡំឬហៅថាកំហុសនៃអង្គហេតុ[115] ការឆបោក[116] ការទទួលបានពត៌មានមិនពិតជាហេតុធ្វើឲ្យមានការ បង្ហាញខុស[117] ការរំលោភលើស្ថានភាពឬការស្ថិតនៅក្រោមឥទ្ធិពល[118] ការគម្រាមកំហែង ឬស្ថានភាពនៃការ បង្ខិតបង្ខំ[119] នោះទេ។

១.១.២. ច្បាប់មជ្ឈត្តការ

ជាទូទៅ ប្រទេសនីមួយៗមានច្បាប់មជ្ឈត្តការរបស់ខ្លួនសម្រាប់គ្រប់គ្រងនិងអនុវត្តចំពោះប្រព័ន្ធមជ្ឈត្ត ការរបស់ខ្លួន។ ចំពោះប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ីគឺបានបង្កើតច្បាប់មជ្ឈត្តការរបស់ខ្លួនដោយយកលំនាំតាមគម្រូច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ(*UNCITRAL Model Law*) ឆ្នាំ១៩៨៥ដូចគ្នាដែលជាហេតុធ្វើឲ្យច្បាប់មជ្ឈត្តការរបស់ប្រទេសទាំងពីរនេះមានចំណុចដូចគ្នាច្រើនទាក់ទងនឹងនិយមន័យ ធាតុផ្សំ និងលក្ខខណ្ឌនៃការវិនិច្ឆ័យផ្សេងៗទៀតដូចជា៖ និយមន័យនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការ[120] ប្រភេទនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការ[121] ទម្រង់នៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការ[122] លក្ខខណ្ឌនៃទម្រង់កិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការ[123] លក្ខខណ្ឌនៃការវិនិច្ឆ័យលើសេចក្តីយោងក្នុងកិច្ចសន្យាដែលចាត់ទុកជាកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការ[124] លក្ខខណ្ឌសារជាតុទាក់ទងនឹងប្បញ្ញត្តិមានអានុភាពចាប់បង្ខំដែលមិនអាចបំពានបាន ដោយសារតែមានផលវិបាកធ្វើឲ្យមានអសុពលភាពនៃកិច្ចព្រម

[115] មាត្រា៣៤៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧; ផ្នែកទី២១ និងផ្នែកទី២៣ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី, ១៩៥០។

[116] មាត្រា៣៤៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧; ផ្នែកទី១៧ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[117] មាត្រា៣៤៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧; ផ្នែកទី១៨ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[118] មាត្រា៣៤៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧; ផ្នែកទី១៦ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[119] មាត្រា៣៥០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧; ផ្នែកទី១៥ នៃច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[120] មាត្រា២(ឃ) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស/ រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦; ផ្នែកទី៩(១) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី, ៣០ ធ្នូ ២០០៥។

[121] មាត្រា៧ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស/រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦; ផ្នែកទី៩(២) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី, ៣០ ធ្នូ ២០០៥។

[122] មាត្រា៧ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស/ រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦; ផ្នែកទី៩(៣) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី, ៣០ ធ្នូ ២០០៥។

[123] មាត្រា៧ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស/រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦; ផ្នែកទី៩(៤) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី, ៣០ ធ្នូ ២០០៥។

[124] មាត្រា៧ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស/រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦; ផ្នែកទី៩(៥) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី, ៣០ ធ្នូ ២០០៥។

ព្រៀងមជ្ឈត្តការ(សេរីភាពរបស់ភាគីក្នុងការជ្រើសរើសនីតិវិធីដែលមជ្ឈត្តកម្មត្រូវអនុវត្ត [125] ការយកចិត្តទុកដាក់ស្មើគ្នានិងការផ្តល់ឱកាសពេញ លេញដល់ភាគីនៃវិវាទក្នុងដំណើរការនីតិវិធី[126])។

១.១.៣. វិធានមជ្ឈត្តការ

យោងលើហេតុផល ដែលវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម (ប្រទេសកម្ពុជា) និងវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិអាស៊ី(ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី) គឺជាវិធានដែលបង្កើតឡើងសម្រាប់ផ្តោតសំខាន់តែទៅលើនីតិវិធីនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការវិធានទូទៅ និងបទប្បញ្ញត្តិផ្សេងៗ ទាក់ទងនឹងសិទ្ធិរបស់ភាគីដែលគ្រប់គ្រងដោយស្ថាប័នមជ្ឈត្តការនៃប្រទេសរៀងៗខ្លួនដូចគ្នា។

១.២. លក្ខណៈខុស

ចំពោះចំណុចដែលមានលក្ខណៈខុសគ្នារវាងនៃកិច្ចសន្យាជាតិ ច្បាប់មជ្ឈត្តការ និងវិធានមជ្ឈត្តការរបស់ប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ីគឺមានការប្រៀបធៀបគ្នាដូចខាងក្រោម៖

១.២.១. ច្បាប់កិច្ចសន្យា

ទាក់ទងនឹងចំណុចនៃការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ភាគីក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យាឬកិច្ចព្រមព្រៀង ក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជាគឺមានចែងពីស្ថានភាពច្បាស់លាស់និងច្រើនជាងច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី។ នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជាបានចែងអំពីវិការៈនៃបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ភាគីនៃកិច្ចសន្យាឬកិច្ចព្រមព្រៀង ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យកើតមានអសុពលភាព ប្រសិនបើការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ភាគីធ្វើឡើងក្នុងស្ថានភាពកេងចំណេញហួសហេតុ[127] ឋបនីយផ្លូវចិត្ត[128] និងឆន្ទៈមិនពិត[129]។

រីឯចំណុចអាចធ្វើឲ្យមានអសុពលភាពកិច្ចសន្យាឬកិច្ចព្រមព្រៀង ដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ស្តីពីកិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ីឆ្នាំ១៩៥០ហើយក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីមិនបានចែងវិញមានដូចជា៖ កិច្ចសន្យាឬកិច្ចព្រមព្រៀងដែលមានចែងភ្ជាប់ជាមួយនឹងកំហុសនៃអង្គហេតុ[130] និងកិច្ចសន្យាឬកិច្ចព្រមព្រៀងដែលមានចែងអំពីផលនៃតម្លៃតបស្នងមិនស្របច្បាប់[131]។

[125] មាត្រា២៧ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស/រកម/០៥០៦/០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦; ផ្នែកទី២១(១) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី, ៣០ ធ្នូ ២០០៥។

[126] មាត្រា២៦ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, នស/រកម/០៥០៦/០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦; ផ្នែកទី២០ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី, ៣០ ធ្នូ ២០០៥។

[127] មាត្រា៣៥១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។

[128] មាត្រា៣៥២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។

[129] មាត្រា៣៥៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, នស / រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។

[130] ផ្នែកទី២២ នៃច្បាប់កិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[131] ផ្នែកទី២៤ នៃច្បាប់កិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

១.២.២. ច្បាប់មជ្ឈត្តការ

ដោយសារតែច្បាប់មជ្ឈត្តការនៃប្រទេសទាំងពីរមានចំណុចដូចគ្នាច្រើន ដូចនេះហើយទើបចំណុចដែលជាកត្តាវិនិច្ឆ័យលើទម្រង់សុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម មានលក្ខណៈខុសគ្នាបន្តិចបន្តួចតែប៉ុណ្ណោះ។ ជាក់ស្តែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មរបស់កម្ពុជាមានចែងបញ្ជាក់អំពីនិយមន័យនិងវិធាននៃការបកស្រាយទៅលើពាក្យពាណិជ្ជកម្មច្បាស់និងទូលំទូលាយ [132] ស្របពេលដែលច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់ម៉ាឡេស៊ីមិនបានចែង។ ម្យ៉ាងទៀត ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មរបស់កម្ពុជាគឺផ្តោតទាក់ទងនឹងពាណិជ្ជកម្មប៉ុណ្ណោះ រីឯច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់ម៉ាឡេស៊ីវិញមិនផ្តោតលើមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មតែមួយមុខទេ។ ផ្ទុយមកវិញ លក្ខណៈខុសគ្នារវាងច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់ម៉ាឡេស៊ីមានចែងអំពីចំណុចកម្មវត្ថុនៃមជ្ឈត្តការមានលក្ខណៈផ្សេងពីច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មរបស់កម្ពុជាមួយចំនួនដូចជា៖ កម្មវត្ថុនៃមជ្ឈត្តការគឺសំដៅលើវិវាទណាមួយ ដែលភាគីទាំងសងខាងបានយល់ព្រមដាក់បញ្ជូនទៅមជ្ឈត្តការតាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការ ដែលអាចត្រូវកំណត់ដោយមជ្ឈត្តការ លើកលែងតែកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការផ្ទុយពីសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ [133] ឬជាអង្គហេតុដែលច្បាប់សរសេរបានផ្តល់យុត្តាធិការទាក់ទងនឹងបញ្ហាណាមួយនៅឯតុលាការ ប៉ុន្តែមិនសំដៅទៅលើការវិនិច្ឆ័យបញ្ហាដោយមជ្ឈត្តការ រួមទាំងមិនបង្ហាញអំពីវិវាទនៃបញ្ហាដែលមិនមានសមត្ថភាពវិនិច្ឆ័យដោយមជ្ឈត្តការទៀតផង [134]។

១.២.៣. វិធានមជ្ឈត្តការ

ទាក់ទងនឹងលក្ខណៈខុសគ្នាត្រង់ចំណុចវិនិច្ឆ័យលើសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការវិញ នៅក្នុងវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មរបស់ប្រទេសកម្ពុជា និងវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិអាស៊ីរបស់ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី មានលក្ខណៈខុសគ្នាត្រង់វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មរបស់ប្រទេសកម្ពុជា មានប្បញ្ញត្តិច្បាស់អំពីការទទួលបាននូវការយកចិត្តទុកដាក់ស្មើៗគ្នា និងការផ្តល់ឱកាសសមរម្យដើម្បីបង្ហាញពីរឿងរ៉ាវរបស់ភាគីនីមួយៗក្នុងដំណើរមជ្ឈត្តការ ដែលជាបទប្បញ្ញត្តិដែលមានអានុភាពចាប់បង្ខំ និងមិនអាចបំពានបាន ។

---

[132] មាត្រា២(ឈ) នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម, នស / រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦ ។

[133] ផ្នែកទី៤(១) នៃច្បាប់កិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

[134] ផ្នែកទី៤(២) នៃច្បាប់កិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី,១៩៥០។

ផ្នែកទី២ បញ្ហាប្រឈមនៃសុពលភាពកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ករណីប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី

ទោះបីជាប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាសកលកាន់តែទូលំទូលាយក៏ដោយ ប៉ុន្តែនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ នៅតែកើតមានបញ្ហាទាក់ទងនឹងទម្រង់សុពលភាពកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មជារឿយៗដោយឧបសគ្គទាំងនោះភាគច្រើនកើតឡើងទាក់ទងនឹងច្បាប់ជាតិតែម្តង។ ពីព្រោះច្បាប់ជាតិទាំងអស់មិនមានលក្ខណៈដូចឬស្របនឹងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តអន្តរជាតិទាំងអស់នោះទេ។ បញ្ហាទាំងនោះរាប់បញ្ចូលដូចជា៖ លក្ខខណ្ឌទម្រង់ លក្ខខណ្ឌសារធាតុ ដែនកំណត់នៃអានុភាព កម្មវត្ថុ យុត្តាធិការ។ល។ ដោយយោងលើកត្តាច្បាប់ជាតិនៃប្រទេសនីមួយៗមិនមានលក្ខណៈដូចគ្នាទាំងស្រុង ទើបធ្វើឲ្យករណីដែលប្រទេសនីមួយៗជួបប្រទះ និងដោះស្រាយទាក់ទងនឹងបញ្ហាសុពលភាពកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការមិនដូចគ្នាទាំងស្រុងទេ។

១.១. ករណីកម្ពុជា

ចាប់តាំងពីមានការបង្កើតមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មកម្ពុជាជាផ្លូវការរហូតមកដល់ដើមឆ្នាំ២០១៩ មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មទើបតែទទួលបានសំណុំរឿងចំនួន១៤ប៉ុណ្ណោះ ដែលបានបញ្ជូនមកនិងគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋបាលនៃមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម។ [135] ដោយសារតែចំនួនសំណុំរឿងនៅមានតិចនៅឡើយទើបបានជាតុលាការកម្ពុជា មិនទាន់បានទទួលសំណុំរឿងប្តឹងផ្ទាល់ពីសំណាក់ភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មទាក់ទងនឹងបញ្ហាសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មនៅឡើយទេ។ ប៉ុន្តែទាក់ទងនឹងបញ្ហាអសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម គឺនៅតែមានការលើកឡើងជារឿយៗនៅក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការវិញដោយសាលាក្តីមជ្ឈត្តការនឹងធ្វើការពិចារណា និងកាត់សេចក្តីដោយមជ្ឈត្តករផ្ទាល់តែម្តង។

១.២. ករណីម៉ាឡេស៊ី

គិតត្រឹមឆ្នាំ២០២០សំណុំរឿងមជ្ឈត្តការលើសពី៧០០ករណី បានដាក់ស្នើមកមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិអាស៊ីដើម្បីធ្វើការដោះស្រាយជម្លោះតាមប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តការរបស់ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី។ នាពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយមជ្ឈត្តការរបស់ម៉ាឡេស៊ីមានការរីកចម្រើននិងជាទីពេញនិយមគួរឲ្យកត់សម្គាល់។ ក៏ប៉ុន្តែ ដោយសារសន្ទុះនៃការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មមានការកើនឡើងភ្លាមៗ បញ្ហាទាក់ទងនឹងនឹងអសុពលភាពនៃកិច្ចព្រម

---

[135] EUROCHAM-CAMBODIA, "EUROCHAM elected to the NCAC Board", *News*, អាចរកបាននៅ https://www.eurocham-cambodia.org/post/604/EuroCham-elected-to-the-NCAC-Board#:~:text=Since%20its%20official%20launch%2C%2060,dispute%20exceeding%20%2436%20million%20USD. (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៨ មិថុនា ២០២០)។

ព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក៏កើតមានឡើងទន្ទឹមគ្នាច្រើនផងដែរ។ ជាក់ស្ដែង នៅក្នុងប្រទេសម៉ាឡេស៊ីគឺមានករណីខ្លះធ្វើការតវ៉ានិងដោះស្រាយនៅក្នុងសវនការមជ្ឈត្តការផ្ទាល់ ហើយខ្លះទៀតវិញគឺភាគីនៃវិវាទធ្វើការប្ដឹងទៅតុលាការម៉ាឡេស៊ីដោយផ្ទាល់ពីសំណាក់ភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មជារឿយៗ។ នៅក្នុងសំណុំរឿងនីមួយៗ គឺមានភ្ជាប់ជាមួយនឹងមូលដ្ឋានច្បាប់ដែលភាគីនៃវិវាទសំអាងទាក់ទងនឹងបញ្ហាសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មរបស់ខ្លួនផងដែរ។ ជាក់ស្ដែងក្នុងសំណុំរឿង Food Ingredients LCC v. Pacific Inter-Link Sdn Bhd[136] មានចំណុចវិវាទទាក់ទងនឹងអសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការហើយករណីនេះត្រូវបានពិនិត្យនឹងពិភាក្សាអស់រយៈពេលជាយូរដោយតុលាការជាន់ខ្ពស់។ យោងតាមអង្គហេតុនៃសំណុំរឿងFood Ingredients LCC v. Pacific Inter-Link Sdn Bhd[137]តុលាការជាន់ខ្ពស់បានសន្និដ្ឋានថាកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការមិនមានសុពលភាពទេ ជាហេតុធ្វើឲ្យសវនការមិនអាចធ្វើការផ្ដល់ឬអនុវត្តសេចក្ដីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តករបាន។[138] ការសម្រេចបែបនេះគឺយោងលើមូលហេតុកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការមិនមានសុពលភាពនៅក្រោមច្បាប់ដែលភាគីជាប្រធាននៃអានុភាព ឬការដែលស្ថិតនៅក្នុងការចង្អុលបង្ហាញណាមួយនៅក្នុងច្បាប់របស់រដ្ឋដែលជាកន្លែងបង្កើតសេចក្ដីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តករបរទេសតែម្ដង។[139]

សរុបជារួមមក មូលដ្ឋានលិខិតគតិយុត្តរបស់ប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ីគឺមានលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដូចគ្នាច្រើនស្របពេលដែលលក្ខណៈខុសគ្នាគឺមានតិចតួចតែប៉ុណ្ណោះ។ ក្នុងបរិបទដែលប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ីជាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ បញ្ហាទាក់ទងនឹងទម្រង់សុពលភាពកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មនឹងកើតមានឡើងដោយជៀសពុំរួច ដោយសារកត្តាយល់ដឹងរបស់បុគ្គលពាក់ព័ន្ធនៅមានកម្រិតរួមទាំងការអប់រំផ្សព្វផ្សាយមិនទាន់បានគ្រប់គ្រាន់ចំពោះគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាននៅក្នុងប្រទេសនីមួយៗរបស់ខ្លួន។ ប្រសិនជាធ្វើការប្រៀបធៀបរវាងបញ្ហាទម្រង់សុពលភាពកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការ ដែលកើតឡើងនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ទាំងពីរវិញ គឺសង្កេតឃើញថាប្រទេសម៉ាឡេស៊ីមានការជួបប្រទះច្រើនជាងដោយសារតែមជ្ឈត្តការនៅប្រទេសម៉ាឡេស៊ីបានបង្កើតយ៉ូរជាង និងទទួលបានសំណុំរឿងក្នុងការសម្រេចសេចក្ដីច្រើនជាងមជ្ឈត្តការរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ ដោយសារតែសមត្ថភាពប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តការរបស់ប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ីនៅមានកម្រិតកង្វះធនធានរួមផ្សំទាំងកង្វះខាតនៃសកម្មភាពអប់រំ និងផ្សព្វផ្សាយទាក់ទងនឹងវិស័យមជ្ឈត្តការផងទើបប្រទេសកំពុង

---

[136] *Food Ingredients LCC v. Pacific Inter-Link Sdn Bhd* (High Court of Malaysia, 2012), 8 MLJ 585។

[137] *Food Ingredients LCC v. Pacific Inter-Link Sdn Bhd* (High Court of Malaysia, 2012), 8 MLJ 585។

[138] Rajoo, Sundra, Choong Yeow Choy. "The Arbitration Regime in Malaysia: A De Jure Model Law Jurisdiction?", *The UNCITRAL Model Law and Asian Arbitration Laws* (Cambridge University Press 2018) ទំព័រទី១៧៥។

[139] ផ្នែកទី៣៩(១)(ក)(ii) នៃច្បាប់ស្ដីពីមជ្ឈត្តការរបស់ម៉ាឡេស៊ី, ៣០ ធ្នូ ២០០៥។

អភិវឌ្ឍន៍ នៅមានបញ្ហាប្រឈមទាក់ទងនឹងបញ្ហាសុពលភាពកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននៅឡើយ៕

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ជាទូទៅ មជ្ឈត្តកាសម្រាប់ដោះស្រាយជម្លោះតាមយន្តការក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការនីមួយៗគឺមានការបង្កើតឡើងក្នុងទម្រង់ស្រដៀងគ្នាទោះបីជាប្រព័ន្ធច្បាប់របស់ខ្លួនដូចគ្នាឬខុសគ្នាក៏ដោយ។ ចំពោះប្រទេសកម្ពុជាបានបង្កើតមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មឡើងនៅឆ្នាំ២០០៦ ក្នុងបំណងសម្រួលដល់ការដោះស្រាយជាបញ្ហាតាមរយៈការផ្សះផ្សារនូវវិវាទពាណិជ្ជកម្ម ដែលកើតមានឡើងក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាស្របតាមការស្ម័គ្រចិត្តរបស់ភាគីនៃវិវាទ ដើម្បីការពារសិទ្ធិរួមទាំងផលប្រយោជន៍របស់ភាគីវិវាទនិងដើម្បីចូលរួមលើកស្ទួយការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចជាតិកម្ពុជាមួយផ្នែកផងដែរ។ ចំណែកឯប្រទេសម៉ាឡេស៊ីវិញ គឺបានកែប្រែច្បាប់និងប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តការរបស់ខ្លួនមួយចំនួននៅឆ្នាំ២០១៨ ដើម្បីសម្របទៅតាមបរិបទមជ្ឈត្តការទំនើបនាពេលបច្ចុប្បន្នរួមផ្សំនឹងទាំងការផ្តល់ជូននូវភាពងាយស្រួលក្នុងការដោះស្រាយវិវាទនៅតាមប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តការរបស់ខ្លួន។

ទន្ទឹមនឹងការបង្កើតប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មស្របតាមលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តិដែលច្បាប់តម្រូវ គួបផ្សំនឹងការបង្កើតភ្ជាប់ជាមួយរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តការស្របតាមស្តង់ដា និងតម្រូវការរបស់មជ្ឈត្តការអន្តរជាតិដែលទទួលស្គាល់អំពីការអនុវត្តជាសកលក៏ដោយ មជ្ឈត្តការនៅតែមានបញ្ហាគតិយុត្តមួយចំនួនកើតមានឡើងជារឿយៗ ដូចជាករណីប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ីដែលជាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ ហេតុដូច្នេះហើយទើបដំណើរការប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម នៅមានជួបប្រទះនូវបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួនជាពិសេសគឺទាក់ទងនឹងលក្ខខណ្ឌសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ដោយសារតែវាពិតជាមានសារៈសំខាន់និងមានឥទ្ធិពលលើសុពលភាពនិងការដែលអាចអនុវត្តបាន។ ពីព្រោះការរាល់ការបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មដោយការមិនបានគិតគូរដល់លក្ខខណ្ឌទម្រង់ លក្ខខណ្ឌសារជាតុ និងលក្ខខណ្ឌគ្រឹះផ្សេងៗទៀតនឹងជះឥទ្ធិពលមិនល្អ រួមទាំងអាចបង្កឲ្យមានផលវិបាកច្រើនចំពោះគូភាគីក្នុងដំណើរការដោះស្រាយវិវាទរបស់ខ្លួន។

ដោយផ្អែកលើ បញ្ហាសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មដែលច្រើនកើតមានជាពិសេសក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ដូចជាករណីប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ការផ្សព្វផ្សាយ ការពង្រឹងសមត្ថភាពតាមរយៈការចែករំលែកនូវចំណេះដឹងពីអ្នកជំនាញនិងមានបទពិសោធន៍ក្នុងវិស័យមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម ឬការបង្កើតជាវគ្គបណ្តុះបណ្តាលដល់មជ្ឈត្តករ មេធាវី ពាណិជ្ជករនានាពិតជាចាំបាច់ដើម្បីឲ្យអ្នកអនុវត្តនិងភាគីពាក់ព័ន្ធបានយល់ដឹងបន្ថែម ដើម្បីចូលរួមកាត់បន្ថយនូវការបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មដែលអសុពលភាព។ ម៉្យាងវិញទៀត ការកាត់បន្ថយអសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មនឹងផ្តល់ប្រយោជន៍ទាំងការចំណេញថវិកានិងពេលវេលារបស់គូភាគី ក៏ដូចជាចូលរួមពង្រឹងគុណភាពប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តការនៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ឲ្យកាន់តែប្រសើរឡើងប្រកបដោយភាពជោគជ័យដូចគ្នាទៅនឹងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មនៅប្រទេស

អភិវឌ្ឍ។ ជាចុងក្រោយ អ្នកវិនិយោគទាក់ទងនឹងវិស័យពាណិជ្ជកម្មទាំងក្នុងប្រទេសនិងក្រៅប្រទេសនឹងធ្វើការវិនិយោគកាន់តែច្រើនរួមទាំងពង្រីកទីផ្សាររបស់ពួកគេ នៅក្នុងប្រទេសណាដែលមានច្បាប់និងបទប្បញ្ញត្តិទាក់ទង នឹងវិស័យពាណិជ្ជកម្មដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍ពាណិជ្ជកម្ម និងមានការផ្តល់នូវការដោះស្រាយវិវាទតាម ប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនិងរហ័ស ដោយសារតែពួកគេជឿជាក់ថាប្រទេសទាំងអស់នោះផ្តល់នូវស្ថានភាពអំណោយផលដល់ការធ្វើពាណិជ្ជកម្មប្រកបដោយសុវត្ថិភាព។ យោងលើហេតុផលទាំងនេះ ទើបប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ដូចជាប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ីគួរតែកែប្រែនូវចំណុចខ្វះខាតនិងពង្រឹងសមត្ថភាពនៃប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មរបស់ខ្លួនបន្ថែម ពីព្រោះវាក៏ជាកត្តាចូលរួមអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចជាតិយ៉ាងសកម្មដូចគ្នា។

អនុសាសន៍

អនុសាសន៍

ជាអនុសាសន៍ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងស្ថានភាពជាក់ស្តែងទាក់ទងនឹងសុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ជាពិសេសក្នុងករណីប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ីគឺភាគីត្រូវបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម ស្របតាមធាតុផ្សំនៃច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មទាំងលក្ខខណ្ឌទម្រង់ លក្ខខណ្ឌសារធាតុនិងលក្ខខណ្ឌគ្រឹះដោយភ្ជាប់ទីកន្លែងនៃការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្ម(អាសនៈនៃមជ្ឈត្តការ)។ ជាដំបូងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មត្រូវតែចែងឲ្យច្បាស់ថាវិវាទពាណិជ្ជកម្មទាំងឡាយដែលភាគីបានព្រមព្រៀងគ្នានៅពេលឬបានកើតឡើង គឺត្រូវតែដោះស្រាយដោយប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម។ លើសពីនេះទៅទៀត ភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មគួរតែក៏តែប្រយ័ត្ននិងជៀសវាងទាក់ទិននឹងការព្រមព្រៀងណា ដែលមានការប៉ះពាល់ដល់ច្បាប់ឬវិធានមជ្ឈត្តការណាដែលភាគីត្រូវគោរពតាមឬអាចអនុវត្តបាន។ ចំណុចដែលសំខាន់ជាងនេះទៅទៀត គឺទាក់ទងនឹងដំណាក់កាលនៃការទទួលស្គាល់ និងប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តករបរទេសគឺភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មគួរតែជៀសវាងនូវការព្រមពៀងណា ដែលប៉ះពាល់ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈរបស់ប្រទេសពាក់ព័ន្ធដូចជាៈប្រទេសដែលជាទីតាំងមជ្ឈត្តការឬអាសនៈនៃមជ្ឈត្តការ ក៏ដូចជាប្រទេសដែលត្រូវប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តករបរទេសជាដើម។ ពីព្រោះនៅពេលដែលកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអសុពលភាពដោយសារតែមានចែងនូវចំណុចណាមួយ ដែលធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈរបស់ប្រទេសពាក់ព័ន្ធទោះបីជាមានការសម្រេចសេចក្តីពីមជ្ឈត្តករក៏ដោយ ទីបំផុតតុលាការនៃប្រទេសពាក់ព័ន្ធដែលភាគីត្រូវធ្វើការស្នើសុំទទួលស្គាល់និងប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តករនឹងធ្វើការបដិសេធជាក់ជាមិនបាន។

ជាអវសានកថានៃសារណា នាងខ្ញុំសង្ឃឹមយ៉ាងមុតមាំថាចំណុចដែលនាងខ្ញុំបានលើកឡើងជាដំណោះស្រាយទាក់ទងនឹងបញ្ហាប្រឈមនៃសុពលភាពកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម នៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងករណីប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី គឺអាចចូលរួមជួយកាត់បន្ថយបញ្ហានេះទាំងក្នុងអំឡុងពេលបច្ចុប្បន្ននិងពេលអនាគតថែមទៀត។ នាងខ្ញុំក៏សំណូមពរឲ្យភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម និងបុគ្គលដែលពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ គួរតែព្យាយាមជៀសវាងនូវចំណុចដែលនាងខ្ញុំបានរៀបរាប់ឡើងដោយភ្ជាប់នឹងហេតុផលរួមទាំងផលវិបាកដែលអាចនឹងជួបប្រទះផងដែរ ពីព្រោះការបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មដោយមិនមានអសុពលភាព គឺផ្តល់និងការពារប្រយោជន៍ជាច្រើនទៅដល់ភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មគ្រប់រូបដោយសារតែវាចំណេញពេលវេលានិងថវិការបស់ពួកគាត់។ ជាងនេះទៅទៀត ការដោះស្រាយវិវាទតាមរយៈមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មក៏សមស្របនឹងយុត្តិសាស្ត្ររបស់ប្រទេសនីមួយៗ ក្នុងការចូលរួមអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចជាតិ នៅពេលដែលមានការធ្វើសកម្មភាពពាណិជ្ជកម្មកាន់ច្រើនពីសំណាក់ពាណិជ្ជករទាំង

ក្នុង និងក្រៅប្រទេស ដោយសារតែពួកគាត់មានជំនឿទុកចិត្តចំពោះច្បាប់និងប្រព័ន្ធនៃការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មដែល ឯករាជ្យមិនមានភាពលម្អៀងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងមានភាពឆាប់រហ័សខុសពីតុលាការជាតិ។

ឯកសារយោង

ឯកសារយោង

- **ច្បាប់ និងបទប្បញ្ញត្តិផ្សេងៗ**

ច្បាប់ និងបទប្បញ្ញត្តិអន្តរជាតិ

១. គម្រូច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ(UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration), ១៩៨៥(វិសោធនកម្ម២០១៦)។

២. គោលការណ៍UNIDROITនៃកិច្ចសន្យាពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ(UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts), ២០១៦។

៣. អនុសញ្ញាស្តីពីការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស ឬអនុសញ្ញាទីក្រុងញូវយ៉ក(Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards or New York Convention), ១៩៥៨។

៤. អនុសញ្ញារបស់អង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីកិច្ចសន្យាសម្រាប់ការលក់ទំនិញអន្តរជាតិ(United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods), ១៩៨០។

៥. Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards, ២០១៦។

៦. UNCITRAL Digest of Case Law on the Model Law on International Commercial Arbitration, ២០១២។

៧. UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods, ២០១២។

ច្បាប់ និងបទប្បញ្ញត្តិជាតិ

១. ក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា(Civil Code of Cambodia), នស/ រកម/ ១២០៧/ ០៣០, ០៥ តុលា ២០០៧។

២. ច្បាប់កិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី(Malaysia Contracts Act), ១៩៥០។

៣. ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មកម្ពុជា(Commercial Arbitration Law of Cambodia), នស/ រកម/ ០៥០៦/ ០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦។

៤. ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី(Malaysia Arbitration Act), ៣០ ធ្នូ ២០០៥។

៥. ច្បាប់ស្តីពីនីតិភាព(Age of Majority Act), ២២ មេសា ១៩៧១។

៦. ច្បាប់ស្តីពីការយល់ព្រមនិងការអនុវត្តអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិចែងអំពីការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស, នស/ រកម/ ០៧០១/ ១០, ២៣ កក្កដា ២០០១។

៧. អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, ១២៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩។

៨. វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម(Arbitration Rules of the National Commercial Arbitration Centre of Cambodia), ១១ កក្កដា ២០១៤។

៩. វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិអាស៊ី(Arbitration Rules of Asian International Arbitration Centre), ៩ មីនា ២០១៨។

- **សេចក្តីសម្រេច**

១. Food Ingredients LCC v. Pacific Inter-Link Sdn Bhd, ឆ្នាំ2012, តុលាការជាន់ខ្ពស់នៃប្រទេស ម៉ាឡេស៊ី, លេខសំណុំរឿង: 8 MLJ 585 ។

- **សៀវភៅ**

១. Berg, Albert Jan van den. ១៩៨១. *Th New York Arbitration Convention of 1958,* Kluwer Law International។

២. Born, Gary B. ២០១៤. *International Commercial Arbitration*. London: Kluwer Law International។

៣. Fouchard, Philippe, Gailard Emmanuel, Goldman Berthold. ១៩៩៩. *International Commercial Arbitration*. London: Kluwer Law International។

៤. Mistelis Loukas A. ២០១៤. *CISG and Arbitrtion*. Cambridge University Press។

៥. Moses, Margaret L. ២០០៨. *Th Principles and Practice of International Commercial Arbitration*. Cambridge University Press ។

៦. Redfern Alan, Hunter Martin, Blackaby Niegel, Partasides Constantine. ២០១៥. *Redfern and Hunter on International Arbitration.* Oxford University Press។

- **ឯកសារផ្សេងៗ**

អត្ថបទព្រឹត្តិបត្រ

១. Conventus Law. ២០១៨. "Legal News & Analysis- Asia Pacific – Malaysia- Dispute Resolution", *KLRCA Officially Renamed the Asian International Arbitration Centre*។

២. Raghavan, Vikram. ២០១៨. "Heightened Judicial Review of Arbitral Awards: Perspectives from the UNCITRAL Model Law and the English Arbitration Act of 1996 on some US Developments", *Journal of International Arbitration*. Kluwer Law International។

៣. Rajoo, Sundra, Choong Yeow Choy. ២០១៨. "The Arbitration Regime in Malaysia: A De Jure Model Law Jurisdiction?", *Th UNCITRAL Model Law and Asian Arbitration Laws*. Cambridge University Press។

៤. Sanchez, Wilder Alejandro &Scripcari Lucia. ២០១៩. "The New Arbitration Centers…", *Battle of the Seats: Developing Nations and International Arbitration Centers.* Geopolitical Monitor ។

- **គេហទំព័រផ្លូវការ**

១. Asian International Arbitration Centre: https://www.aiac.world/About-AIAC-

២. EUROCHAM-CAMBODIA: https://www.eurocham-cambodia.org/post/604/EuroCham-elected-to-the-NCAC-Board#:~:text=Since%20its%20official%20launch%2C%2060,dispute%20exceeding%20%2436%20million%20USD.

៣. Hong Kong International Arbitration Centre: https://www.hkiac.org/arbitration/what-is-arbitration

៤. International Chamber of Commerce: https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/

៥. LexisNexis: https://www.lexisnexis.co.uk/legal/guidance/arbitration-agreements-definition-purpose-and-interpretation

៦. London Court of International Arbitration: https://www.lcia.org/LCIA/introduction.aspx

៧. National Commercial Arbitration Centre: http://www.ncac.org.kh/?fbclid=IwAR2mmTS9vC8Qu-l6HcSccfVmW2gTP_dnmEjdpYjl6rVuNnc_3svhKE4Bzjw

៨. New York Convention: http://www.newyorkconvention.org/countries

໙. Singapore International Arbitration Centre: https://www.siac.org.sg/2014-11-03-13-33-43/why-siac/arbitration-in-singapore

໑໐. UNIDROIT: https://www.unidroit.org/contracts

໑໑. UNCITRAL: https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/modellaw/commercial_arbitration

ឧបសម្ព័ន្ធ

បញ្ជីឧបសម្ព័ន្ធ

ឧបសម្ព័ន្ធទី១	**គម្រូនៃខសន្យាមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម**
ឧបសម្ព័ន្ធទី២	គម្រូនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មដោយឡែក
ឧបសម្ព័ន្ធទី៣	គម្រូច្បាប់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration
ឧបសម្ព័ន្ធទី៤	គោលការណ៍UNIDROITនៃកិច្ចសន្យាពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts
ឧបសម្ព័ន្ធទី៥	អនុសញ្ញាស្តីពីការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តកបរទេស ឬអនុសញ្ញាទីក្រុងញូវយ៉ក Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards or New York Convention
ឧបសម្ព័ន្ធទី៦	អនុសញ្ញារបស់អង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីកិច្ចសន្យាសម្រាប់ការលក់ទំនិញអន្តរជាតិ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods
ឧបសម្ព័ន្ធទី៧	ក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា
ឧបសម្ព័ន្ធទី៨	ច្បាប់កិច្ចសន្យាម៉ាឡេស៊ី
ឧបសម្ព័ន្ធទី៩	ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មកម្ពុជា
ឧបសម្ព័ន្ធទី១០	ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការម៉ាឡេស៊ី
ឧបសម្ព័ន្ធទី១១	ច្បាប់ស្តីពីនីតិភាព

ឧបសម្ព័ន្ធទី១២	ច្បាប់ស្តីពីការយល់ព្រមនិងការអនុវត្តអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិចែងអំពីការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស
ឧបសម្ព័ន្ធទី១៣	អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំការប្រព្រឹត្តទៅរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម
ឧបសម្ព័ន្ធទី១៤	វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម
ឧបសម្ព័ន្ធទី១៥	វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិអាស៊ី

- **ឧបសម្ព័ន្ធទី១**

គម្រូនៃឧសន្យាមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម

១. មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ភាសាខ្មែរ

ផ្នែកទី ១ | មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម

៤. គំរូ ខចែងអំពីមជ្ឈត្តការរបស់ ម.ជ.ម.

វិវាទទាំងអស់ដែលកើតចេញពី ឬដែលទាក់ទងនឹងកិច្ចសន្យានេះ រួមបញ្ចូលវិវាទទាំងឡាយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងអត្ថិភាព សុពលភាព ការអនុវត្ត ឬការបញ្ចប់កិច្ចសន្យានេះ ត្រូវបញ្ជូនទៅដោះស្រាយជាស្ថាពរតាមរយៈមជ្ឈត្តការ នៅមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ស្របតាមវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ របស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ("វិធាន ម.ជ.ម.") ដែលមានសុពលភាពអនុវត្ត នៅពេលចាប់ផ្តើមដំណើរការមជ្ឈត្តការ ហើយតាមរយៈការយោងក្នុងប្រការនេះ វិធាន ម.ជ.ម. ត្រូវចាត់ទុកថាបានរួមបញ្ចូលជាផ្នែកមួយនៃកិច្ចសន្យានេះ។

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវមានមជ្ឈត្តករចំនួន___________នាក់។
(*ចំនួនមជ្ឈត្តករត្រូវកំណត់ ជាចំនួនសេស)

ភាសានៃមជ្ឈត្តការគឺ__________________។

ច្បាប់ដែលត្រូវយកមកអនុវត្តកិច្ចសន្យានេះត្រូវស្ថិតក្រោមបញ្ញត្តិច្បាប់នៃ__________________**។ (**បញ្ជាក់ឈ្មោះប្រទេស ឬយុត្តាធិការ)

បញ្ជីសមាជិកម.ជ.ម.២០១៩ ទំព័រ ០៦

ភាសាអង់គ្លេស

4. NCAC Model Arbitration Clause

Any dispute arising out of or in connection with this contract, including any question regarding its existence, validity, performance or termination, shall be referred to and finally resolved by National Commercial Arbitration Centre in the Kingdom of Cambodia in accordance with the Arbitration Rules of the National Commercial Arbitration Centre (NCAC's Rules) being in force at the time of commencement of arbitration and by reference in this clause the NCAC Rules are deemed to be incorporated as part of this contract.

The Tribunal shall consist of ______________________ * arbitrator(s).
* State an odd number.

The language of the arbitration shall be ______________.

Applicable Law
This contract is governed by the laws of_________________*.
* State the country or jurisdiction.

២. មជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិអាស៊ី

MODEL ARBITRATION CLAUSE

"Any dispute, controversy or claim arising out of or relating to this contract, or the breach, termination or invalidity thereof shall be settled by arbitration in accordance with the AIAC Arbitration Rules."

Recommended additions:

- *The seat of arbitration shall be [...].*
- *The language to be used in the arbitral proceedings shall be [...].*
- *This contract shall be governed by the substantive law of [...].*
- *Before referring the dispute to arbitration, the parties shall seek an amicable settlement of that dispute by mediation in accordance with the AIAC Mediation Rules as in force on the date of the commencement of mediation.*

- **ឧបសម្ព័ន្ធទី២**

គម្រូនៃកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មដោយឡែក

១. មជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិអាស៊ី

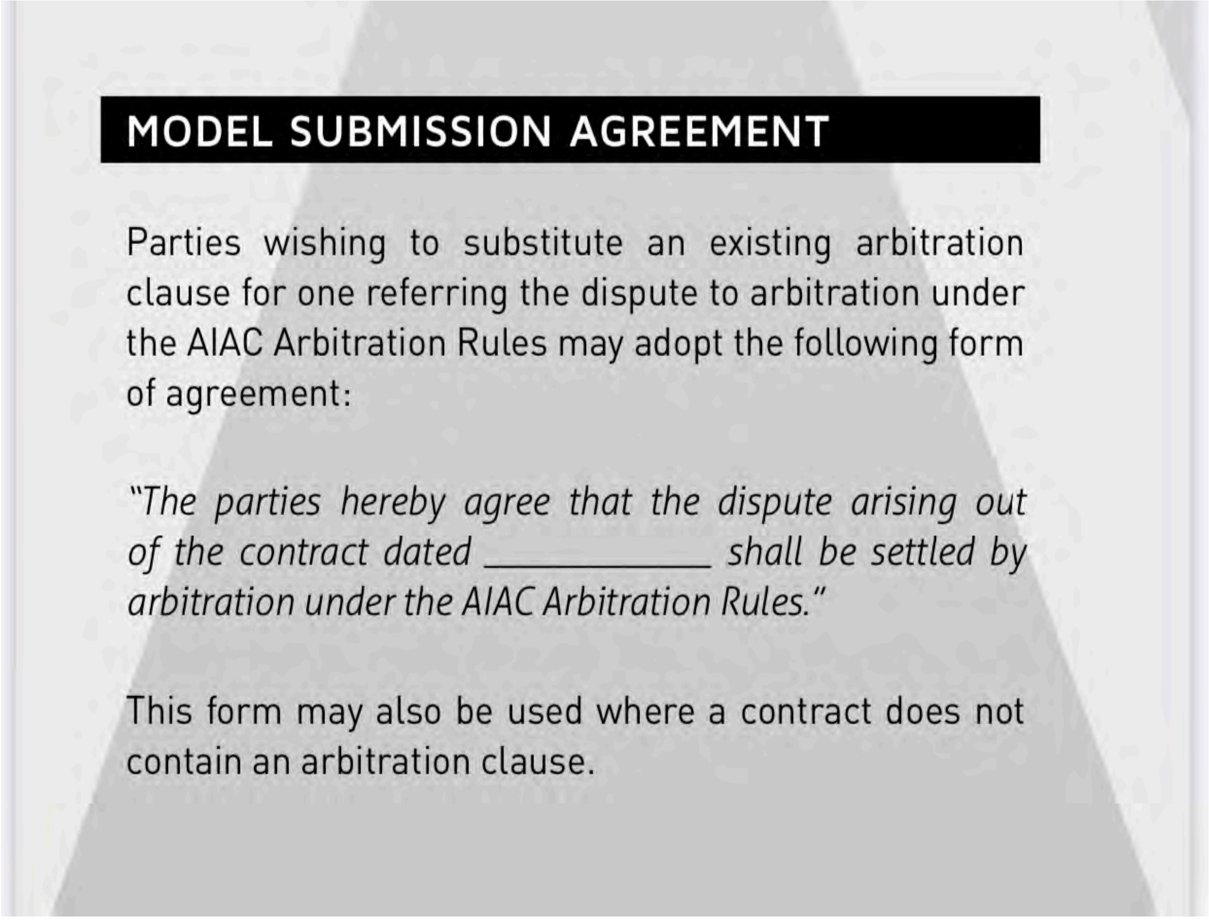

MODEL SUBMISSION AGREEMENT

Parties wishing to substitute an existing arbitration clause for one referring the dispute to arbitration under the AIAC Arbitration Rules may adopt the following form of agreement:

"The parties hereby agree that the dispute arising out of the contract dated ____________ shall be settled by arbitration under the AIAC Arbitration Rules."

This form may also be used where a contract does not contain an arbitration clause.

- **ឧបសម្ព័ន្ធទី៣**

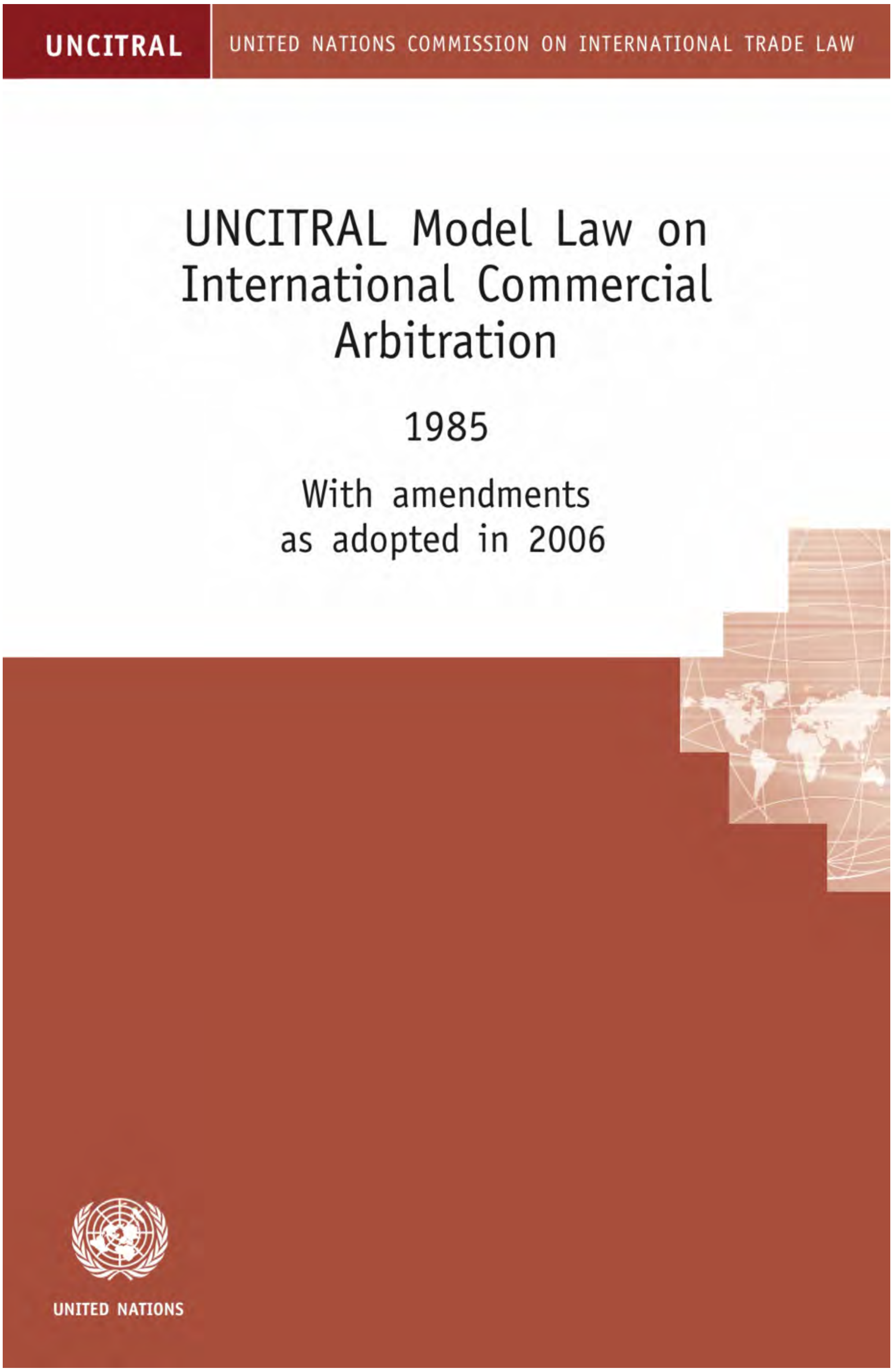
UNCITRAL

UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW

UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration

1985

With amendments as adopted in 2006

UNITED NATIONS

Article 5. Extent of court intervention

In matters governed by this Law, no court shall intervene except where so provided in this Law.

Article 6. Court or other authority for certain functions of arbitration assistance and supervision

The functions referred to in articles 11(3), 11(4), 13(3), 14, 16(3) and 34(2) shall be performed by ... [Each State enacting this model law specifies the court, courts or, where referred to therein, other authority competent to perform these functions.]

CHAPTER II. ARBITRATION AGREEMENT

Option I

Article 7. Definition and form of arbitration agreement

(As adopted by the Commission at its thirty-ninth session, in 2006)

(1) "Arbitration agreement" is an agreement by the parties to submit to arbitration all or certain disputes which have arisen or which may arise between them in respect of a defined legal relationship, whether contractual or not. An arbitration agreement may be in the form of an arbitration clause in a contract or in the form of a separate agreement.

(2) The arbitration agreement shall be in writing.

(3) An arbitration agreement is in writing if its content is recorded in any form, whether or not the arbitration agreement or contract has been concluded orally, by conduct, or by other means.

(4) The requirement that an arbitration agreement be in writing is met by an electronic communication if the information contained therein is accessible so as to be useable for subsequent reference; "electronic communication" means any communication that the parties make by means of data messages; "data message" means information generated, sent, received or stored by electronic, magnetic, optical or similar means, including, but not

limited to, electronic data interchange (EDI), electronic mail, telegram, telex or telecopy.

(5) Furthermore, an arbitration agreement is in writing if it is contained in an exchange of statements of claim and defence in which the existence of an agreement is alleged by one party and not denied by the other.

(6) The reference in a contract to any document containing an arbitration clause constitutes an arbitration agreement in writing, provided that the reference is such as to make that clause part of the contract.

Option II

Article 7. Definition of arbitration agreement

(As adopted by the Commission at its thirty-ninth session, in 2006)

"Arbitration agreement" is an agreement by the parties to submit to arbitration all or certain disputes which have arisen or which may arise between them in respect of a defined legal relationship, whether contractual or not.

Article 8. Arbitration agreement and substantive claim before court

(1) A court before which an action is brought in a matter which is the subject of an arbitration agreement shall, if a party so requests not later than when submitting his first statement on the substance of the dispute, refer the parties to arbitration unless it finds that the agreement is null and void, inoperative or incapable of being performed.

(2) Where an action referred to in paragraph (1) of this article has been brought, arbitral proceedings may nevertheless be commenced or continued, and an award may be made, while the issue is pending before the court.

Article 9. Arbitration agreement and interim measures by court

It is not incompatible with an arbitration agreement for a party to request, before or during arbitral proceedings, from a court an interim measure of protection and for a court to grant such measure.

the territory of this State, as it has in relation to proceedings in courts. The court shall exercise such power in accordance with its own procedures in consideration of the specific features of international arbitration.

CHAPTER V. CONDUCT OF ARBITRAL PROCEEDINGS

Article 18. Equal treatment of parties

The parties shall be treated with equality and each party shall be given a full opportunity of presenting his case.

Article 19. Determination of rules of procedure

(1) Subject to the provisions of this Law, the parties are free to agree on the procedure to be followed by the arbitral tribunal in conducting the proceedings.

(2) Failing such agreement, the arbitral tribunal may, subject to the provisions of this Law, conduct the arbitration in such manner as it considers appropriate. The power conferred upon the arbitral tribunal includes the power to determine the admissibility, relevance, materiality and weight of any evidence.

Article 20. Place of arbitration

(1) The parties are free to agree on the place of arbitration. Failing such agreement, the place of arbitration shall be determined by the arbitral tribunal having regard to the circumstances of the case, including the convenience of the parties.

(2) Notwithstanding the provisions of paragraph (1) of this article, the arbitral tribunal may, unless otherwise agreed by the parties, meet at any place it considers appropriate for consultation among its members, for hearing witnesses, experts or the parties, or for inspection of goods, other property or documents.

Article 21. Commencement of arbitral proceedings

Unless otherwise agreed by the parties, the arbitral proceedings in respect of a particular dispute commence on the date on which a request for that dispute to be referred to arbitration is received by the respondent.

- **ឧបសម្ព័ន្ធទី៤**

UNIDROIT

International Institute for the Unification of Private Law

UNIDROIT PRINCIPLES

OF INTERNATIONAL COMMERCIAL CONTRACTS

2016

– "writing" means any mode of communication that preserves a record of the information contained therein and is capable of being reproduced in tangible form.

ARTICLE 1.12
(Computation of time set by parties)

(1) Official holidays or non-business days occurring during a period set by parties for an act to be performed are included in calculating the period.

(2) However, if the last day of the period is an official holiday or a non-business day at the place of business of the party to perform the act, the period is extended until the first business day which follows, unless the circumstances indicate otherwise.

(3) The relevant time zone is that of the place of business of the party setting the time, unless the circumstances indicate otherwise.

CHAPTER 2 — FORMATION AND AUTHORITY OF AGENTS

SECTION 1: FORMATION

ARTICLE 2.1.1
(Manner of formation)

A contract may be concluded either by the acceptance of an offer or by conduct of the parties that is sufficient to show agreement.

ARTICLE 2.1.2
(Definition of offer)

A proposal for concluding a contract constitutes an offer if it is sufficiently definite and indicates the intention of the offeror to be bound in case of acceptance.

ARTICLE 2.1.3
(Withdrawal of offer)

(1) An offer becomes effective when it reaches the offeree.

(2) An offer, even if it is irrevocable, may be withdrawn if the withdrawal reaches the offeree before or at the same time as the offer.

ARTICLE 2.1.4
(Revocation of offer)

(1) Until a contract is concluded an offer may be revoked if the revocation reaches the offeree before it has dispatched an acceptance.

(2) However, an offer cannot be revoked

(a) if it indicates, whether by stating a fixed time for acceptance or otherwise, that it is irrevocable; or

(b) if it was reasonable for the offeree to rely on the offer as being irrevocable and the offeree has acted in reliance on the offer.

ARTICLE 2.1.5
(Rejection of offer)

An offer is terminated when a rejection reaches the offeror.

ARTICLE 2.1.6
(Mode of acceptance)

(1) A statement made by or other conduct of the offeree indicating assent to an offer is an acceptance. Silence or inactivity does not in itself amount to acceptance.

(2) An acceptance of an offer becomes effective when the indication of assent reaches the offeror.

(3) However, if, by virtue of the offer or as a result of practices which the parties have established between themselves or of usage, the offeree may indicate assent by performing an act without notice to the offeror, the acceptance is effective when the act is performed.

ARTICLE 2.1.7
(Time of acceptance)

An offer must be accepted within the time the offeror has fixed or, if no time is fixed, within a reasonable time having regard to the circumstances, including the rapidity of the means of communication employed by the offeror. An oral offer must be accepted immediately unless the circumstances indicate otherwise.

ARTICLE 2.1.8
(Acceptance within a fixed period of time)

A period of acceptance fixed by the offeror begins to run from the time that the offer is dispatched. A time indicated in the offer is deemed to be the time of dispatch unless the circumstances indicate otherwise.

ARTICLE 2.1.9
(Late acceptance. Delay in transmission)

(1) A late acceptance is nevertheless effective as an acceptance if without undue delay the offeror so informs the offeree or gives notice to that effect.

(2) If a communication containing a late acceptance shows that it has been sent in such circumstances that if its transmission had been normal it would have reached the offeror in due time, the late acceptance is effective as an acceptance unless, without undue delay, the offeror informs the offeree that it considers the offer as having lapsed.

ARTICLE 2.1.10
(Withdrawal of acceptance)

An acceptance may be withdrawn if the withdrawal reaches the offeror before or at the same time as the acceptance would have become effective.

ARTICLE 2.1.11
(Modified acceptance)

(1) A reply to an offer which purports to be an acceptance but contains additions, limitations or other modifications is a rejection of the offer and constitutes a counter-offer.

(2) However, a reply to an offer which purports to be an acceptance but contains additional or different terms which do not materially alter the terms of the offer constitutes an acceptance, unless the offeror, without undue delay, objects to the discrepancy. If the offeror does not object, the terms of the contract are the terms of the offer with the modifications contained in the acceptance.

ARTICLE 2.1.12
(Writings in confirmation)

If a writing which is sent within a reasonable time after the conclusion of the contract and which purports to be a confirmation of the contract contains additional or different terms, such terms become part of the contract, unless they materially alter the contract or the recipient, without undue delay, objects to the discrepancy.

ARTICLE 2.1.13
(Conclusion of contract dependent on agreement on specific matters or in a particular form)

Where in the course of negotiations one of the parties insists that the contract is not concluded until there is agreement on specific matters or in a particular form, no contract is concluded before agreement is reached on those matters or in that form.

ARTICLE 2.1.14
(Contract with terms deliberately left open)

(1) If the parties intend to conclude a contract, the fact that they intentionally leave a term to be agreed upon in further negotiations or to be determined by a third person does not prevent a contract from coming into existence.

(2) The existence of the contract is not affected by the fact that subsequently

(a) the parties reach no agreement on the term; or

(b) the third person does not determine the term,

provided that there is an alternative means of rendering the term definite that is reasonable in the circumstances, having regard to the intention of the parties.

ARTICLE 2.1.15
(Negotiations in bad faith)

(1) A party is free to negotiate and is not liable for failure to reach an agreement.

(2) However, a party who negotiates or breaks off negotiations in bad faith is liable for the losses caused to the other party.

(3) It is bad faith, in particular, for a party to enter into or continue negotiations when intending not to reach an agreement with the other party.

ARTICLE 2.1.16
(Duty of confidentiality)

Where information is given as confidential by one party in the course of negotiations, the other party is under a duty not to disclose that information or to use it improperly for its own purposes, whether or not a contract is subsequently concluded. Where appropriate, the remedy for breach of that duty may include compensation based on the benefit received by the other party.

ARTICLE 2.1.17
(Merger clauses)

A contract in writing which contains a clause indicating that the writing completely embodies the terms on which the parties have agreed cannot be contradicted or supplemented by evidence of prior statements or agreements. However, such statements or agreements may be used to interpret the writing.

ARTICLE 2.1.18
(Modification in a particular form)

A contract in writing which contains a clause requiring any modification or termination by agreement to be in a particular form may not be otherwise modified or terminated. However, a party may be precluded by its conduct from asserting such a clause to the extent that the other party has reasonably acted in reliance on that conduct.

ARTICLE 2.1.19
(Contracting under standard terms)

(1) Where one party or both parties use standard terms in concluding a contract, the general rules on formation apply, subject to Articles 2.1.20 - 2.1.22.

(3) If, at the time of the agent's act, the third party neither knew nor ought to have known of the lack of authority, it may, at any time before ratification, by notice to the principal indicate its refusal to become bound by a ratification.

ARTICLE 2.2.10
(Termination of authority)

(1) Termination of authority is not effective in relation to the third party unless the third party knew or ought to have known of it.
(2) Notwithstanding the termination of its authority, an agent remains authorised to perform the acts that are necessary to prevent harm to the principal's interests.

CHAPTER 3 — VALIDITY

SECTION 1: GENERAL PROVISIONS

ARTICLE 3.1.1
(Matters not covered)

This Chapter does not deal with lack of capacity.

ARTICLE 3.1.2
(Validity of mere agreement)

A contract is concluded, modified or terminated by the mere agreement of the parties, without any further requirement.

ARTICLE 3.1.3
(Initial impossibility)

(1) The mere fact that at the time of the conclusion of the contract the performance of the obligation assumed was impossible does not affect the validity of the contract.
(2) The mere fact that at the time of the conclusion of the contract a party was not entitled to dispose of the assets to which the contract relates does not affect the validity of the contract.

ARTICLE 3.1.4
(Mandatory character of the provisions)

The provisions on fraud, threat, gross disparity and illegality contained in this Chapter are mandatory.

SECTION 2: GROUNDS FOR AVOIDANCE

ARTICLE 3.2.1
(Definition of mistake)

Mistake is an erroneous assumption relating to facts or to law existing when the contract was concluded.

ARTICLE 3.2.2
(Relevant mistake)

(1) A party may only avoid the contract for mistake if, when the contract was concluded, the mistake was of such importance that a reasonable person in the same situation as the party in error would only have concluded the contract on materially different terms or would not have concluded it at all if the true state of affairs had been known, and

(a) the other party made the same mistake, or caused the mistake, or knew or ought to have known of the mistake and it was contrary to reasonable commercial standards of fair dealing to leave the mistaken party in error; or

(b) the other party had not at the time of avoidance reasonably acted in reliance on the contract.

(2) However, a party may not avoid the contract if

(a) it was grossly negligent in committing the mistake; or

(b) the mistake relates to a matter in regard to which the risk of mistake was assumed or, having regard to the circumstances, should be borne by the mistaken party.

ARTICLE 3.2.3
(Error in expression or transmission)

An error occurring in the expression or transmission of a declaration is considered to be a mistake of the person from whom the declaration emanated.

ARTICLE 3.2.4
(Remedies for non-performance)

A party is not entitled to avoid the contract on the ground of mistake if the circumstances on which that party relies afford, or could have afforded, a remedy for non-performance.

ARTICLE 3.2.5
(Fraud)

A party may avoid the contract when it has been led to conclude the contract by the other party's fraudulent representation, including language or practices, or fraudulent non-disclosure of circumstances which, according to reasonable commercial standards of fair dealing, the latter party should have disclosed.

ARTICLE 3.2.6
(Threat)

A party may avoid the contract when it has been led to conclude the contract by the other party's unjustified threat which, having regard to the circumstances, is so imminent and serious as to leave the first party no reasonable alternative. In particular, a threat is unjustified if the act or omission with which a party has been threatened is wrongful in itself, or it is wrongful to use it as a means to obtain the conclusion of the contract.

ARTICLE 3.2.7
(Gross disparity)

(1) A party may avoid the contract or an individual term of it if, at the time of the conclusion of the contract, the contract or term unjustifiably gave the other party an excessive advantage. Regard is to be had, among other factors, to

(a) the fact that the other party has taken unfair advantage of the first party's dependence, economic distress or urgent needs, or of its improvidence, ignorance, inexperience or lack of bargaining skill, and

(b) the nature and purpose of the contract.

(2) Upon the request of the party entitled to avoidance, a court may adapt the contract or term in order to make it accord with reasonable commercial standards of fair dealing.

(3) A court may also adapt the contract or term upon the request of the party receiving notice of avoidance, provided that that party informs the other party of its request promptly after receiving such notice and before the other party has reasonably acted in reliance on it. Article 3.2.10(2) applies accordingly.

ARTICLE 3.2.8
(Third persons)

(1) Where fraud, threat, gross disparity or a party's mistake is imputable to, or is known or ought to be known by, a third person for whose acts the other party is responsible, the contract may be avoided under the same conditions as if the behaviour or knowledge had been that of the party itself.

(2) Where fraud, threat or gross disparity is imputable to a third person for whose acts the other party is not responsible, the contract may be avoided if that party knew or ought to have known of the fraud, threat or disparity, or has not at the time of avoidance reasonably acted in reliance on the contract.

ARTICLE 3.2.9
(Confirmation)

If the party entitled to avoid the contract expressly or impliedly confirms the contract after the period of time for giving notice of avoidance has begun to run, avoidance of the contract is excluded.

ARTICLE 3.2.10
(Loss of right to avoid)

(1) If a party is entitled to avoid the contract for mistake but the other party declares itself willing to perform or performs the contract as it was understood by the party entitled to avoidance, the contract is considered to have been concluded as the latter party understood it. The other party must make such a declaration or render such performance promptly after having been informed of the manner in which the party entitled to avoidance had understood the contract and before that party has reasonably acted in reliance on a notice of avoidance.

(2) After such a declaration or performance the right to avoidance is lost and any earlier notice of avoidance is ineffective.

ARTICLE 3.2.11
(Notice of avoidance)

The right of a party to avoid the contract is exercised by notice to the other party.

ARTICLE 3.2.12
(Time limits)

(1) Notice of avoidance shall be given within a reasonable time, having regard to the circumstances, after the avoiding party knew or could not have been unaware of the relevant facts or became capable of acting freely.

(2) Where an individual term of the contract may be avoided by a party under Article 3.2.7, the period of time for giving notice of avoidance begins to run when that term is asserted by the other party.

ARTICLE 3.2.13
(Partial avoidance)

Where a ground of avoidance affects only individual terms of the contract, the effect of avoidance is limited to those terms unless, having regard to the circumstances, it is unreasonable to uphold the remaining contract.

ARTICLE 3.2.14
(Retroactive effect of avoidance)

Avoidance takes effect retroactively.

ARTICLE 3.2.15
(Restitution)

(1) On avoidance either party may claim restitution of whatever it has supplied under the contract, or the part of it avoided, provided that the party concurrently makes restitution of whatever it has received under the contract, or the part of it avoided.

(2) If restitution in kind is not possible or appropriate, an allowance has to be made in money whenever reasonable.

(3) The recipient of the performance does not have to make an allowance in money if the impossibility to make restitution in kind is attributable to the other party.

(4) Compensation may be claimed for expenses reasonably required to preserve or maintain the performance received.

ARTICLE 3.2.16
(Damages)

Irrespective of whether or not the contract has been avoided, the party who knew or ought to have known of the ground for avoidance is liable for damages so as to put the other party in the same position in which it would have been if it had not concluded the contract.

ARTICLE 3.2.17
(Unilateral declarations)

The provisions of this Chapter apply with appropriate adaptations to any communication of intention addressed by one party to the other.

SECTION 3: ILLEGALITY

ARTICLE 3.3.1
(Contracts infringing mandatory rules)

(1) Where a contract infringes a mandatory rule, whether of national, international or supranational origin, applicable under Article 1.4 of these Principles, the effects of that infringement upon the contract are the effects, if any, expressly prescribed by that mandatory rule.

(2) Where the mandatory rule does not expressly prescribe the effects of an infringement upon a contract, the parties have the right to exercise such remedies under the contract as in the circumstances are reasonable.

(3) In determining what is reasonable regard is to be had in particular to:

(a) the purpose of the rule which has been infringed;

(b) the category of persons for whose protection the rule exists;

(c) any sanction that may be imposed under the rule infringed;

(d) the seriousness of the infringement;

(e) whether one or both parties knew or ought to have known of the infringement;

(f) whether the performance of the contract necessitates the infringement; and

(g) the parties' reasonable expectations.

ARTICLE 3.3.2
(Restitution)

(1) Where there has been performance under a contract infringing a mandatory rule under Article 3.3.1, restitution may be granted where this would be reasonable in the circumstances.

(2) In determining what is reasonable, regard is to be had, with the appropriate adaptations, to the criteria referred to in Article 3.3.1(3).

(3) If restitution is granted, the rules set out in Article 3.2.15 apply with appropriate adaptations.

- **ឧបសម្ព័ន្ធទី៩**

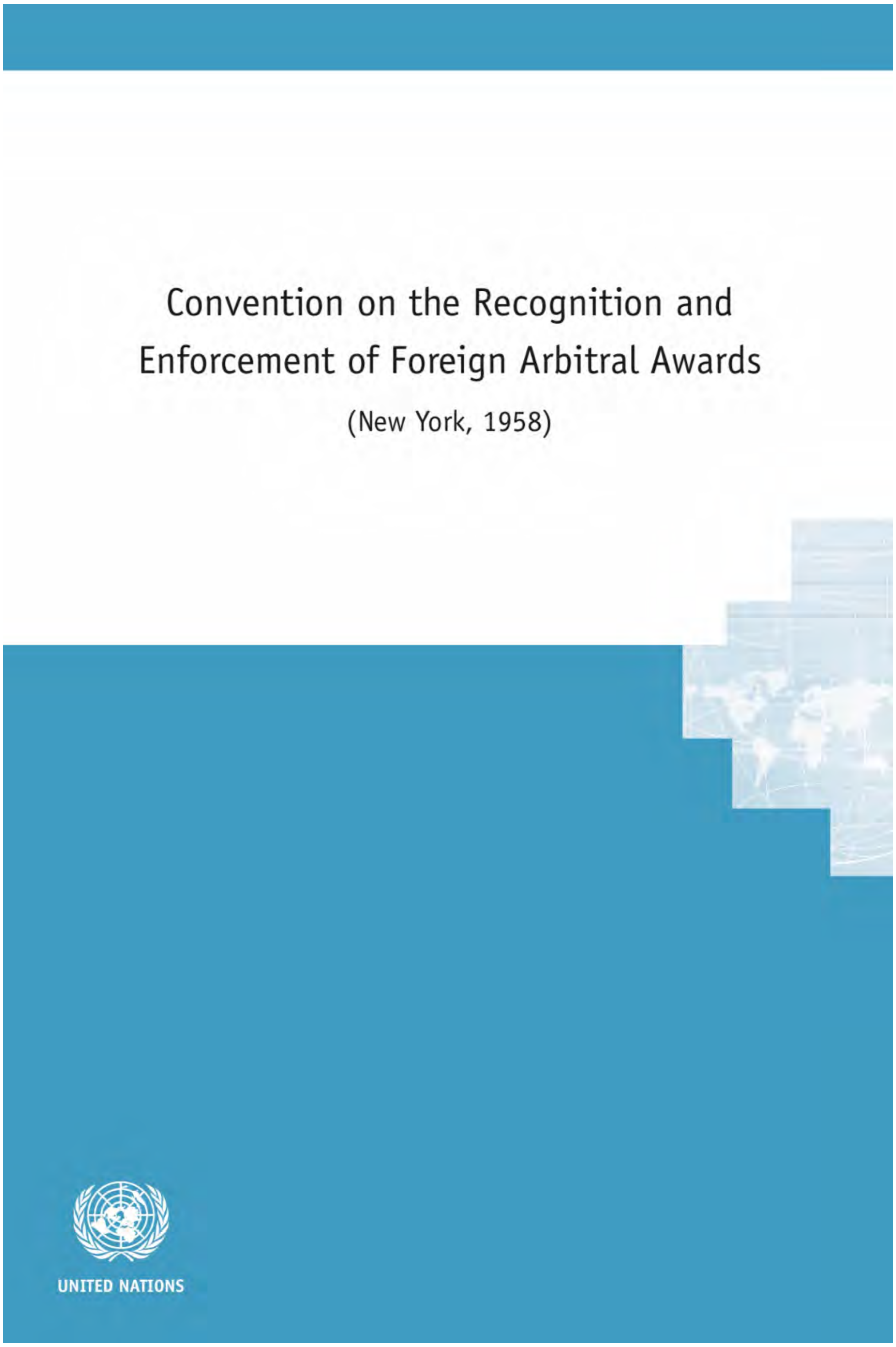
Convention on the Recognition and
Enforcement of Foreign Arbitral Awards
(New York, 1958)
UNITED NATIONS

CONVENTION ON THE RECOGNITION AND ENFORCEMENT OF FOREIGN ARBITRAL AWARDS

Article I

1. This Convention shall apply to the recognition and enforcement of arbitral awards made in the territory of a State other than the State where the recognition and enforcement of such awards are sought, and arising out of differences between persons, whether physical or legal. It shall also apply to arbitral awards not considered as domestic awards in the State where their recognition and enforcement are sought.

2. The term "arbitral awards" shall include not only awards made by arbitrators appointed for each case but also those made by permanent arbitral bodies to which the parties have submitted.

3. When signing, ratifying or acceding to this Convention, or notifying extension under article X hereof, any State may on the basis of reciprocity declare that it will apply the Convention to the recognition and enforcement of awards made only in the territory of another Contracting State. It may also declare that it will apply the Convention only to differences arising out of legal relationships, whether contractual or not, which are considered as commercial under the national law of the State making such declaration.

Article II

1. Each Contracting State shall recognize an agreement in writing under which the parties undertake to submit to arbitration all or any differences which have arisen or which may arise between them in respect of a defined legal relationship, whether contractual or not, concerning a subject matter capable of settlement by arbitration.

2. The term "agreement in writing" shall include an arbitral clause in a contract or an arbitration agreement, signed by the parties or contained in an exchange of letters or telegrams.

3. The court of a Contracting State, when seized of an action in a matter in respect of which the parties have made an agreement within the meaning of this article, shall, at the request of one of the parties, refer the parties to arbitration, unless it finds that the said agreement is null and void, inoperative or incapable of being performed.

Article III

Each Contracting State shall recognize arbitral awards as binding and enforce them in accordance with the rules of procedure of the territory where the award is relied upon, under the conditions laid down in the following articles. There shall not be imposed substantially more onerous conditions or higher fees or charges on the recognition or enforcement of arbitral awards to which this Convention applies than are imposed on the recognition or enforcement of domestic arbitral awards.

Article IV

1. To obtain the recognition and enforcement mentioned in the preceding article, the party applying for recognition and enforcement shall, at the time of the application, supply:

(a) The duly authenticated original award or a duly certified copy thereof;

(b) The original agreement referred to in article II or a duly certified copy thereof.

2. If the said award or agreement is not made in an official language of the country in which the award is relied upon, the party applying for recognition and enforcement of the award shall produce a translation of these documents into such language. The translation shall be certified by an official or sworn translator or by a diplomatic or consular agent.

Article V

1. Recognition and enforcement of the award may be refused, at the request of the party against whom it is invoked, only if that party furnishes to the competent authority where the recognition and enforcement is sought, proof that:

(a) The parties to the agreement referred to in article II were, under the law applicable to them, under some incapacity, or the said agreement is not valid under the law to which the parties have subjected it or, failing any indication thereon, under the law of the country where the award was made; or

(b) The party against whom the award is invoked was not given proper notice of the appointment of the arbitrator or of the arbitration proceedings or was otherwise unable to present his case; or

(c) The award deals with a difference not contemplated by or not falling within the terms of the submission to arbitration, or it contains decisions on matters beyond the scope of the submission to arbitration, provided that, if the decisions on matters submitted to arbitration can be separated from those not so submitted, that part of the award which contains decisions on matters submitted to arbitration may be recognized and enforced; or

(d) The composition of the arbitral authority or the arbitral procedure was not in accordance with the agreement of the parties, or, failing such agreement, was not in accordance with the law of the country where the arbitration took place; or

(e) The award has not yet become binding on the parties, or has been set aside or suspended by a competent authority of the country in which, or under the law of which, that award was made.

2. Recognition and enforcement of an arbitral award may also be refused if the competent authority in the country where recognition and enforcement is sought finds that:

(a) The subject matter of the difference is not capable of settlement by arbitration under the law of that country; or

(b) The recognition or enforcement of the award would be contrary to the public policy of that country.

Article VI

If an application for the setting aside or suspension of the award has been made to a competent authority referred to in article V (1) *(e)*, the authority before which the award is sought to be relied upon may, if it considers it proper, adjourn the decision on the enforcement of the award and may also, on the application of the party claiming enforcement of the award, order the other party to give suitable security.

Article VII

1. The provisions of the present Convention shall not affect the validity of multilateral or bilateral agreements concerning the recognition and enforcement of arbitral awards entered into by the Contracting States nor deprive any interested party of any right he may have to avail himself of an arbitral award in the manner and to the extent allowed by the law or the treaties of the country where such award is sought to be relied upon.

- **ឧបសម្ព័ន្ធទី៦**

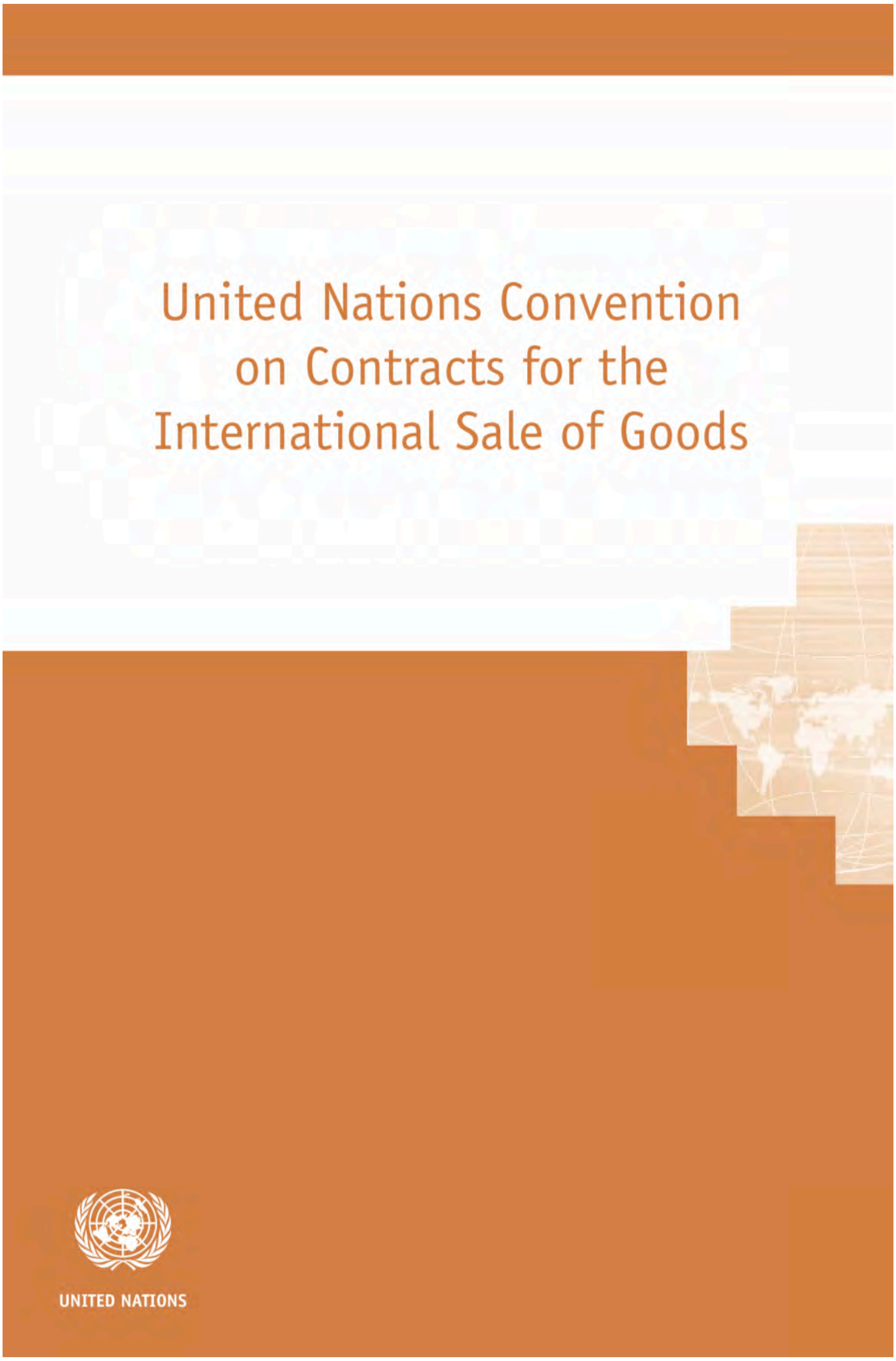
United Nations Convention
on Contracts for the
International Sale of Goods
UNITED NATIONS

(2) The fact that the parties have their places of business in different States is to be disregarded whenever this fact does not appear either from the contract or from any dealings between, or from information disclosed by, the parties at any time before or at the conclusion of the contract.

(3) Neither the nationality of the parties nor the civil or commercial character of the parties or of the contract is to be taken into consideration in determining the application of this Convention.

Article 2

This Convention does not apply to sales:

(a) of goods bought for personal, family or household use, unless the seller, at any time before or at the conclusion of the contract, neither knew nor ought to have known that the goods were bought for any such use;

(b) by auction;

(c) on execution or otherwise by authority of law;

(d) of stocks, shares, investment securities, negotiable instruments or money;

(e) of ships, vessels, hovercraft or aircraft;

(f) of electricity.

Article 3

(1) Contracts for the supply of goods to be manufactured or produced are to be considered sales unless the party who orders the goods undertakes to supply a substantial part of the materials necessary for such manufacture or production.

(2) This Convention does not apply to contracts in which the preponderant part of the obligations of the party who furnishes the goods consists in the supply of labour or other services.

Article 4

This Convention governs only the formation of the contract of sale and the rights and obligations of the seller and the buyer arising from such a contract. In particular, except as otherwise expressly provided in this Convention, it is not concerned with:

(a) the validity of the contract or of any of its provisions or of any usage;

(b) the effect which the contract may have on the property in the goods sold.

Article 5

This Convention does not apply to the liability of the seller for death or personal injury caused by the goods to any person.

Article 6

The parties may exclude the application of this Convention or, subject to article 12, derogate from or vary the effect of any of its provisions.

CHAPTER II. GENERAL PROVISIONS

Article 7

(1) In the interpretation of this Convention, regard is to be had to its international character and to the need to promote uniformity in its application and the observance of good faith in international trade.

(2) Questions concerning matters governed by this Convention which are not expressly settled in it are to be settled in conformity with the general principles on which it is based or, in the absence of such principles, in conformity with the law applicable by virtue of the rules of private international law.

Article 8

(1) For the purposes of this Convention statements made by and other conduct of a party are to be interpreted according to his intent where the other party knew or could not have been unaware what that intent was.

(2) If the preceding paragraph is not applicable, statements made by and other conduct of a party are to be interpreted according to the understanding that a reasonable person of the same kind as the other party would have had in the same circumstances.

(3) In determining the intent of a party or the understanding a reasonable person would have had, due consideration is to be given to all relevant circumstances of the case including the negotiations, any practices which the parties have established between themselves, usages and any subsequent conduct of the parties.

Article 9

(1) The parties are bound by any usage to which they have agreed and by any practices which they have established between themselves.

(2) The parties are considered, unless otherwise agreed, to have impliedly made applicable to their contract or its formation a usage of which the parties knew or ought to have known and which in international trade is widely known to, and regularly observed by, parties to contracts of the type involved in the particular trade concerned.

Article 10

For the purposes of this Convention:

(a) if a party has more than one place of business, the place of business is that which has the closest relationship to the contract and its performance, having regard to the circumstances known to or contemplated by the parties at any time before or at the conclusion of the contract;

(b) if a party does not have a place of business, reference is to be made to his habitual residence.

Article 11

A contract of sale need not be concluded in or evidenced by writing and is not subject to any other requirement as to form. It may be proved by any means, including witnesses.

Article 12

Any provision of article 11, article 29 or Part II of this Convention that allows a contract of sale or its modification or termination by agreement or any offer, acceptance or other indication of intention to be made in any form other than in writing does not apply where any party has his place of business

in a Contracting State which has made a declaration under article 96 of this Convention. The parties may not derogate from or vary the effect of this article.

Article 13

For the purposes of this Convention "writing" includes telegram and telex.

Part II. Formation of the contract

Article 14

(1) A proposal for concluding a contract addressed to one or more specific persons constitutes an offer if it is sufficiently definite and indicates the intention of the offeror to be bound in case of acceptance. A proposal is sufficiently definite if it indicates the goods and expressly or implicitly fixes or makes provision for determining the quantity and the price.

(2) A proposal other than one addressed to one or more specific persons is to be considered merely as an invitation to make offers, unless the contrary is clearly indicated by the person making the proposal.

Article 15

(1) An offer becomes effective when it reaches the offeree.

(2) An offer, even if it is irrevocable, may be withdrawn if the withdrawal reaches the offeree before or at the same time as the offer.

Article 16

(1) Until a contract is concluded an offer may be revoked if the revocation reaches the offeree before he has dispatched an acceptance.

(2) However, an offer cannot be revoked:

(a) if it indicates, whether by stating a fixed time for acceptance or otherwise, that it is irrevocable; or

(b) if it was reasonable for the offeree to rely on the offer as being irrevocable and the offeree has acted in reliance on the offer.

Article 17

An offer, even if it is irrevocable, is terminated when a rejection reaches the offeror.

Article 18

(1) A statement made by or other conduct of the offeree indicating assent to an offer is an acceptance. Silence or inactivity does not in itself amount to acceptance.

(2) An acceptance of an offer becomes effective at the moment the indication of assent reaches the offeror. An acceptance is not effective if the indication of assent does not reach the offeror within the time he has fixed or, if no time is fixed, within a reasonable time, due account being taken of the circumstances of the transaction, including the rapidity of the means of communication employed by the offeror. An oral offer must be accepted immediately unless the circumstances indicate otherwise.

(3) However, if, by virtue of the offer or as a result of practices which the parties have established between themselves or of usage, the offeree may indicate assent by performing an act, such as one relating to the dispatch of the goods or payment of the price, without notice to the offeror, the acceptance is effective at the moment the act is performed, provided that the act is performed within the period of time laid down in the preceding paragraph.

Article 19

(1) A reply to an offer which purports to be an acceptance but contains additions, limitations or other modifications is a rejection of the offer and constitutes a counter-offer.

(2) However, a reply to an offer which purports to be an acceptance but contains additional or different terms which do not materially alter the terms of the offer constitutes an acceptance, unless the offeror, without undue delay, objects orally to the discrepancy or dispatches a notice to that effect. If he does not so object, the terms of the contract are the terms of the offer with the modifications contained in the acceptance.

(3) Additional or different terms relating, among other things, to the price, payment, quality and quantity of the goods, place and time of delivery, extent of one party's liability to the other or the settlement of disputes are considered to alter the terms of the offer materially.

Article 20

(1) A period of time for acceptance fixed by the offeror in a telegram or a letter begins to run from the moment the telegram is handed in for dispatch or from the date shown on the letter or, if no such date is shown, from the date shown on the envelope. A period of time for acceptance fixed by the offeror by telephone, telex or other means of instantaneous communication, begins to run from the moment that the offer reaches the offeree.

(2) Official holidays or non-business days occurring during the period for acceptance are included in calculating the period. However, if a notice of acceptance cannot be delivered at the address of the offeror on the last day of the period because that day falls on an official holiday or a non-business day at the place of business of the offeror, the period is extended until the first business day which follows.

Article 21

(1) A late acceptance is nevertheless effective as an acceptance if without delay the offeror orally so informs the offeree or dispatches a notice to that effect.

(2) If a letter or other writing containing a late acceptance shows that it has been sent in such circumstances that if its transmission had been normal it would have reached the offeror in due time, the late acceptance is effective as an acceptance unless, without delay, the offeror orally informs the offeree that he considers his offer as having lapsed or dispatches a notice to that effect.

Article 22

An acceptance may be withdrawn if the withdrawal reaches the offeror before or at the same time as the acceptance would have become effective.

Article 23

A contract is concluded at the moment when an acceptance of an offer becomes effective in accordance with the provisions of this Convention.

Article 24

For the purposes of this Part of the Convention, an offer, declaration of acceptance or any other indication of intention "reaches" the addressee

when it is made orally to him or delivered by any other means to him personally, to his place of business or mailing address or, if he does not have a place of business or mailing address, to his habitual residence.

Part III. Sale of goods

CHAPTER I. GENERAL PROVISIONS

Article 25

A breach of contract committed by one of the parties is fundamental if it results in such detriment to the other party as substantially to deprive him of what he is entitled to expect under the contract, unless the party in breach did not foresee and a reasonable person of the same kind in the same circumstances would not have foreseen such a result.

Article 26

A declaration of avoidance of the contract is effective only if made by notice to the other party.

Article 27

Unless otherwise expressly provided in this Part of the Convention, if any notice, request or other communication is given or made by a party in accordance with this Part and by means appropriate in the circumstances, a delay or error in the transmission of the communication or its failure to arrive does not deprive that party of the right to rely on the communication.

Article 28

If, in accordance with the provisions of this Convention, one party is entitled to require performance of any obligation by the other party, a court is not bound to enter a judgement for specific performance unless the court would do so under its own law in respect of similar contracts of sale not governed by this Convention.

Article 29

(1) A contract may be modified or terminated by the mere agreement of the parties.

- ឧបសម្ព័ន្ធទី៨

LAWS OF MALAYSIA

REPRINT

Act 136

CONTRACTS ACT 1950

Incorporating all amendments up to 1 January 2006

PUBLISHED BY
THE COMMISSIONER OF LAW REVISION, MALAYSIA
UNDER THE AUTHORITY OF THE REVISION OF LAWS ACT 1968
IN COLLABORATION WITH
PERCETAKAN NASIONAL MALAYSIA BHD
2006

the acceptance is communicated to him, insist that his proposal shall be accepted in the prescribed manner, and not otherwise; but, if he fails to do so, he accepts the acceptance.

Acceptance by performing conditions, or receiving consideration

8. Performance of the conditions of a proposal, or the acceptance of any consideration for a reciprocal promise which may be offered with a proposal, is an acceptance of the proposal.

Promises, express and implied

9. So far as the proposal or acceptance of any promise is made in words, the promise is said to be express. So far as the proposal or acceptance is made otherwise than in words, the promise is said to be implied.

PART III

OF CONTRACTS, VOIDABLE CONTRACTS AND VOID AGREEMENTS

What agreements are contracts

10. (1) All agreements are contracts if they are made by the free consent of parties competent to contract, for a lawful consideration and with a lawful object, and are not hereby expressly declared to be void.

(2) Nothing herein contained shall affect any law by which any contract is required to be made in writing or in the presence of witnesses, or any law relating to the registration of documents.

Who are competent to contract

11. Every person is competent to contract who is of the age of majority according to the law to which he is subject, and who is of sound mind, and is not disqualified from contracting by any law to which he is subject.

What is a sound mind for the purposes of contracting

12. (1) A person is said to be of sound mind for the purpose of making a contract if, at the time when he makes it, he is capable of understanding it and of forming a rational judgment as to its effect upon his interests.

(2) A person who is usually of unsound mind, but occasionally of sound mind, may make a contract when he is of sound mind.

(3) A person who is usually of sound mind, but occasionally of unsound mind, may not make a contract when he is of unsound mind.

ILLUSTRATIONS

(a) A patient in a mental hospital, who is at intervals of sound mind, may contract during those intervals.

(b) A sane man, who is delirious from fever, or who is so drunk that he cannot understand the terms of a contract, or form a rational judgment as to its effect on his interests, cannot contract whilst such delirium or drunkenness lasts.

"Consent"

13. Two or more persons are said to consent when they agree upon the same thing in the same sense.

"Free consent"

14. Consent is said to be free when it is not caused by—

(a) coercion, as defined in section 15;

(b) undue influence, as defined in section 16;

(c) fraud, as defined in section 17;

(d) misrepresentation, as defined in section 18; or

(e) mistake, subject to sections 21, 22 and 23.

Consent is said to be so caused when it would not have been given but for the existence of such coercion, undue influence, fraud, misrepresentation, or mistake.

"Coercion"

15. "Coercion" is the committing, or threatening to commit any act forbidden by the Penal Code, or the unlawful detaining or threatening to detain, any property, to the prejudice of any person whatever, with the intention of causing any person to enter into an agreement.

Explanation—It is immaterial whether the Penal Code is or is not in force in the place where the coercion is employed.

ILLUSTRATION

A, on board an English ship on the high seas, causes *B* to enter into an agreement by an act amounting to criminal intimidation under the Penal Code.

A afterwards sues *B* for breach of contract at Taiping.

A has employed coercion, although his act is not an offence by the law of England, and although section 506 of the Penal Code was not in force at the time when or place where the act was done.

"Undue influence"

16. (1) A contract is said to be induced by "undue influence" where the relations subsisting between the parties are such that one of the parties is in a position to dominate the will of the other and uses that position to obtain an unfair advantage over the other.

(2) In particular and without prejudice to the generality of the foregoing principle, a person is deemed to be in a position to dominate the will of another—

(a) where he holds a real or apparent authority over the other, or where he stands in a fiduciary relation to the other; or

(b) where he makes a contract with a person whose mental capacity is temporarily or permanently affected by reason of age, illness, or mental or bodily distress.

(3) *(a)* Where a person who is in a position to dominate the will of another, enters into a contract with him, and the transaction appears, on the face of it or on the evidence adduced, to be unconscionable, the burden of proving that the contract was not induced by undue influence shall lie upon the person in a position to dominate the will of the other.

(b) Nothing in this subsection shall affect section 111 of the Evidence Act 1950 [*Act 56*].

ILLUSTRATIONS

(a) *A* having advanced money to his son, *B*, during his minority, upon *B's* coming of age, obtains, by misuse of parental influence, a bond from *B* for a greater amount than the sum due in respect of the advance. *A* employs undue influence.

(b) *A*, a man enfeebled by disease or age, is induced, by *B's* influence over him as his medical attendant, to agree to pay *B* an unreasonable sum for his professional services. *B* employs undue influence.

(c) *A*, being in debt to *B*, the moneylender of his village, contracts a fresh loan on terms which appear to be unconscionable. It lies on *B* to prove that the contract was not induced by undue influence.

(d) *A* applies to a banker for a loan at a time when there is stringency in the money market. The banker declines to make the loan except at an unusually high rate of interest. *A* accepts the loan on these terms. This is a transaction in the ordinary course of business, and the contract is not induced by undue influence.

"Fraud"

17. "Fraud" includes any of the following acts committed by a party to a contract, or with his connivance, or by his agent, with intent to deceive another party thereto or his agent, or to induce him to enter into the contract:

(a) the suggestion, as to a fact, of that which is not true by one who does not believe it to be true;

(b) the active concealment of a fact by one having knowledge or belief of the fact;

(c) a promise made without any intention of performing it;

(d) any other act fitted to deceive; and

(e) any such act or omission as the law specially declares to be fraudulent.

Explanation—Mere silence as to facts likely to affect the willingness of a person to enter into a contract is not fraud, unless the circumstances of the case are such that, regard being had to them, it is the duty of the person keeping silence to speak, or unless his silence is, in itself, equivalent to speech.

ILLUSTRATIONS

(a) *A* sells, by auction, to *B*, a horse which *A* knows to be unsound. *A* says nothing to *B* about the horse's unsoundness. This is not fraud in *A*.

(b) *B* is *A's* daughter and has just come of age. Here, the relation between the parties would make it *A*'s duty to tell *B* if the horse is unsound.

(c) *B* says to *A*, "If you do not deny it, I shall assume that the horse is sound." *A* says nothing. Here, *A*'s silence is equivalent to speech.

(d) *A* and *B*, being traders, enter upon a contract. *A* has private information of a change in prices which would affect *B's* willingness to proceed with the contract. *A* is not bound to inform *B*.

"Misrepresentation"

18. "Misrepresentation" includes—

(a) the positive assertion, in a manner not warranted by the information of the person making it, of that which is not true, though he believes it to be true;

(b) any breach of duty which, without an intent to deceive, gives an advantage to the person committing it, or anyone claiming under him, by misleading another to his prejudice, or to the prejudice of anyone claiming under him; and

(c) causing, however innocently, a party to an agreement to make a mistake as to the substance of the thing which is the subject of the agreement.

Voidability of agreements without free consent

19. (1) When consent to an agreement is caused by coercion, fraud, or misrepresentation, the agreement is a contract voidable at the option of the party whose consent was so caused.

(2) A party to a contract, whose consent was caused by fraud or misrepresentation, may, if he thinks fit, insist that the contract shall be performed, and that he shall be put in the position in which he would have been if the representations made had been true.

Exception—If such consent was caused by misrepresentation or by silence, fraudulent within the meaning of section 17, the contract, nevertheless, is not voidable, if the party whose consent was so caused had the means of discovering the truth with ordinary diligence.

Explanation—A fraud or misrepresentation which did not cause the consent to a contract of the party on whom the fraud was practised, or to whom the misrepresentation was made, does not render a contract voidable.

ILLUSTRATIONS

(a) *A*, intending to deceive *B*, falsely represents that five hundred gantangs of indigo are made annually at *A's* factory, and thereby induces *B* to buy the factory. The contract is voidable at the option of *B*.

(b) *A*, by a misrepresentation, leads *B* erroneously to believe that five hundred gantangs of indigo are made annually at *A's* factory. *B* examines the accounts of the factory, which show that only four hundred gantangs of indigo have been made. After this *B* buys the factory. The contract is not voidable on account of *A's* misrepresentation.

(c) *B*, having discovered a vein of ore on the estate of *A*, adopts means to conceal, and does conceal, the existence of the ore from *A*. Through *A's* ignorance *B* is enabled to buy the estate at an undervalue. The contract is voidable at the option of *A*.

(d) *A* is entitled to succeed to an estate at the death of *B*; *B* dies; *C*, having received intelligence of *B's* death, prevents the intelligence reaching *A*, and thus induces *A* to sell him his interest in the estate. The sale is voidable at the option of *A*.

Power to set aside contract induced by undue influence

20. When consent to an agreement is caused by undue influence, the agreement is a contract voidable at the option of the party whose consent was so caused. Any such contract may be set aside either absolutely or, if the party who was entitled to avoid it has received any benefit thereunder, upon such terms and conditions as to the court may seem just.

ILLUSTRATIONS

(a) *A's* son has forged *B's* name to a promissory note. *B*, under threat of prosecuting *A's* son, obtains a bond from *A* for the amount of the forged note. If *B* sues on this bond, the court may set the bond aside.

(b) *A*, a moneylender, advances RM100 to *B*, an agriculturist, and, by undue influence, induces *B* to execute a bond for RM200 with interest at 6 per cent per month. The court may set the bond aside, ordering *B* to repay the RM100 with such interest as may seem just.

Agreement void where both parties are under mistake as to matter of fact

21. Where both the parties to an agreement are under a mistake as to a matter of fact essential to the agreement, the agreement is void.

Explanation—An erroneous opinion as to the value of the thing which forms the subject-matter of the agreement is not to be deemed a mistake as to a matter of fact.

ILLUSTRATIONS

(a) *A* agrees to sell *B* a specific cargo of goods supposed to be on its way from England to Kelang. It turns out that, before the day of the bargain, the ship conveying the cargo had been cast away and the goods lost. Neither party was aware of the facts. The agreement is void.

(b) *A* agrees to buy from *B* a certain horse. It turns out that the horse was dead at the time of the bargain, though neither party was aware of the fact. The agreement is void.

(c) *A*, being entitled to an estate for the life of *B*, agrees to sell it to *C*. *B* was dead at the time of the agreement, but both parties were ignorant of the fact. The agreement is void.

Effect of mistake as to law

22. A contract is not voidable because it was caused by a mistake as to any law in force in Malaysia; but a mistake as to a law not in force in Malaysia has the same effect as a mistake of fact.

ILLUSTRATION

A and *B* make a contract grounded on the erroneous belief that a particular debt is barred by limitation: the contract is not voidable.

Contract caused by mistake of one party as to matter of fact

23. A contract is not voidable merely because it was caused by one of the parties to it being under a mistake as to a matter of fact.

What considerations and objects are lawful, and what not

24. The consideration or object of an agreement is lawful, unless—

(a) it is forbidden by a law;

- ឧបសម្ព័ន្ធទី១០

LAWS OF MALAYSIA

REPRINT

Act 646

ARBITRATION ACT 2005

Incorporating all amendments up to 1 June 2006

PUBLISHED BY
THE COMMISSIONER OF LAW REVISION, MALAYSIA
UNDER THE AUTHORITY OF THE REVISION OF LAWS ACT 1968
IN COLLABORATION WITH
PERCETAKAN NASIONAL MALAYSIA BHD
2006

(2) In respect of a domestic arbitration, where the seat of arbitration is in Malaysia—

(a) Parts I, II and IV of this Act shall apply; and

(b) Part III of this Act shall apply unless the parties agree otherwise in writing.

(3) In respect of an international arbitration, where the seat of arbitration is in Malaysia—

(a) Parts I, II and IV of this Act shall apply; and

(b) Part III of this Act shall not apply unless the parties agree otherwise in writing.

(4) For the purposes of paragraphs (2)*(b)* and (3)*(b)*, the parties to a domestic arbitration may agree to exclude the application of Part III of this Act and the parties to an international arbitration may agree to apply Part III of this Act, in whole or in part.

Representation

3A. Unless otherwise agreed by the parties, a party to arbitral proceedings may be represented in the proceedings by any representative appointed by the party.

Arbitrability of subject matter

4. (1) Any dispute which the parties have agreed to submit to arbitration under an arbitration agreement may be determined by arbitration unless the arbitration agreement is contrary to public policy or the subject matter of the dispute is not capable of settlement by arbitration under the laws of Malaysia.

(2) The fact that any written law confers jurisdiction in respect of any matter on any court of law but does not refer to the determination of that matter by arbitration shall not, by itself, indicate that a dispute about that matter is not capable of determination by arbitration.

Waiver of right to object

7. A party who knows—

(a) of any provision of this Act from which the parties may derogate; or

(b) that any requirement under the arbitration agreement has not been complied with,

and yet proceeds with the arbitration without stating its objection to such non-compliance without undue delay or, if a time limit is provided for stating that objection, within that period of time, shall be deemed to have waived its right to object.

Extent of court intervention

8. No court shall intervene in matters governed by this Act, except where so provided in this Act.

Chapter 2

Arbitration agreement

Definition and form of arbitration agreement

9. (1) In this Act, "arbitration agreement" means an agreement by the parties to submit to arbitration all or certain disputes which have arisen or which may arise between them in respect of a defined legal relationship, whether contractual or not.

(2) An arbitration agreement may be in the form of an arbitration clause in an agreement or in the form of a separate agreement.

(3) An arbitration agreement shall be in writing.

(4) An arbitration agreement is in writing—

(a) if its content is recorded in any form, whether or not the arbitration agreement or contract has been concluded orally, by conduct, or by other means; or

(*b*) if it is contained in an exchange of statement of claim and defence in which the existence of an agreement is alleged by one party and not denied by the other.

(4A) The requirement that an arbitration agreement be in writing is met by any electronic communication that the parties make by means of data message if the information contained therein is accessible so as to be useable for subsequent reference.

(5) A reference in an agreement to a document containing an arbitration clause shall constitute an arbitration agreement, provided that the agreement is in writing and the reference is such as to make that clause part of the agreement.

(6) For the purpose of this section, "data message" means information generated, sent, received or stored by electronic, magnetic, optical or similar means, including, but not limited to, electronic data interchange, electronic mail, telegram, telex or telecopy.

Arbitration agreement and substantive claim before court

10. (1) A court before which proceedings are brought in respect of a matter which is the subject of an arbitration agreement shall, where a party makes an application before taking any other steps in the proceedings, stay those proceedings and refer the parties to arbitration unless it finds that the agreement is null and void, inoperative or incapable of being performed.

(2) The court, in granting a stay of proceedings pursuant to subsection (1), may impose any conditions as it deems fit.

(2A) Where admiralty proceedings are stayed pursuant to subsection (1), the court granting the stay may, if in those proceedings property has been arrested or bail or other security has been given to prevent or obtain release from arrest—

(*a*) order that the property arrested be retained as security for the satisfaction of any award given in the arbitration in respect of that dispute; or

(*b*) order that the stay of those proceedings be conditional on the provision of equivalent security for the satisfaction of any such award.

Court-ordered interim measures

19J. (1) The High Court has the power to issue an interim measure in relation to arbitration proceedings, irrespective of whether the seat of arbitration is in Malaysia.

(2) The High Court shall exercise the power referred to in subsection (1) in accordance with its own procedures in consideration of the specific features of international arbitration.

(3) Where a party applies to the High Court for any interim measure and an arbitral tribunal has already ruled on any matter which is relevant to the application, the High Court shall treat any findings of fact made in the course of such ruling by the arbitral tribunal as conclusive for the purposes of the application.

Chapter 5

Conduct of arbitral proceedings

Equal treatment of parties

20. The parties shall be treated with equality and each party shall be given a fair and reasonable opportunity of presenting that party's case.

Determination of rules of procedure

21. (1) Subject to the provisions of this Act, the parties are free to agree on the procedure to be followed by the arbitral tribunal in conducting the proceedings.

(2) Where the parties fail to agree under subsection (1), the arbitral tribunal may, subject to the provisions of this Act, conduct the arbitration in such manner as it considers appropriate.

(3) The power conferred upon the arbitral tribunal under subsection (2) shall include the power to—

(a) determine the admissibility, relevance, materiality and weight of any evidence;

(b) draw on its own knowledge and expertise;

(*c*) order the provision of further particulars in a statement of claim or statement of defence;

(*d*) order the giving of security for costs;

(*e*) fix and amend time limits within which various steps in the arbitral proceedings must be completed;

(*f*) order the discovery and production of documents or materials within the possession or power of a party;

(*g*) order the interrogatories to be answered;

(*h*) order that any evidence be given on oath or affirmation; and

(*i*) make such other orders as the arbitral tribunal considers appropriate.

Seat of arbitration

22. (1) The parties are free to agree on the seat of arbitration.

(2) Where the parties fail to agree under subsection (1), the seat of arbitration shall be determined by the arbitral tribunal having regard to the circumstances of the case, including the convenience of the parties.

(3) Notwithstanding subsections (1) and (2), the arbitral tribunal may, unless otherwise agreed by the parties, meet at any place it considers appropriate for consultation among its members, for hearing witnesses, experts or the parties, or for inspection of goods, other property or documents.

Commencement of arbitral proceedings

23. Unless otherwise agreed by the parties, the arbitral proceedings in respect of a particular dispute shall commence on the date on which a request in writing for that dispute to be referred to arbitration is received by the respondent.

Grounds for refusing recognition or enforcement

39. (1) Recognition or enforcement of an award, irrespective of the State in which it was made, may be refused only at the request of the party against whom it is invoked—

(a) where that party provides to the High Court proof that—

(i) a party to the arbitration agreement was under any incapacity;

(ii) the arbitration agreement is not valid under the law to which the parties have subjected it, or, failing any indication thereon, under the laws of Malaysia;

(iii) the party making the application was not given proper notice of the appointment of an arbitrator or of the arbitral proceedings or was otherwise unable to present that party's case;

(iv) the award deals with a dispute not contemplated by or not falling within the terms of the submission to arbitration;

(v) subject to subsection (2), the award contains decisions on matters beyond the scope of the submission to arbitration;

(vi) the composition of the arbitral tribunal or the arbitral procedure was not in accordance with the agreement of the parties, unless such agreement was in conflict with a provision of this Act from which the parties cannot derogate, or, failing such agreement, was not in accordance with this Act; or

(vii) the award has not yet become binding on the parties or has been set aside or suspended by a court of the country in which, or under the law of which, that award was made; or

(b) if the High Court finds that—

(i) the subject-matter of the dispute is not capable of settlement by arbitration under the laws of Malaysia; or

(ii) the award is in conflict with the public policy of Malaysia.

- **ឧបសម្ព័ន្ធទី១១**

LAWS OF MALAYSIA

REPRINT

Act 21

AGE OF MAJORITY ACT 1971

Incorporating all amendments up to 1 January 2006

PUBLISHED BY
THE COMMISSIONER OF LAW REVISION, MALAYSIA
UNDER THE AUTHORITY OF THE REVISION OF LAWS ACT 1968
IN COLLABORATION WITH MALAYAN LAW JOURNAL SDN BHD AND
PERCETAKAN NASIONAL MALAYSIA BHD
2006

LAWS OF MALAYSIA

Act 21

AGE OF MAJORITY ACT 1971

An Act to amend and consolidate the law relating to the age of majority.

[*Throughout Malaysia—30 April 1971*]

BE IT ENACTED by the Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong with the advice and consent of the Dewan Negara and Dewan Rakyat in Parliament assembled, and by the authority of the same, as follows:

Short title

1. This Act may be cited as the Age of Majority Act 1971.

Age of majority

2. Subject to section 4, the minority of all males and females shall cease and determine within Malaysia at the age of eighteen years and every such male and female attaining that age shall be of the age of majority.

Interpretation

3. (1) All computations of age under this Act shall be reckoned according to the Gregorian calendar.

(2) In computing the age of any person the day on which he was born shall be included as a whole day, and he shall be deemed to have attained the age of eighteen years at the beginning of the eighteenth anniversary of that day.

Savings

4. Nothing in this Act shall affect—

(a) the capacity of any person to act in the following matters, namely, marriage, divorce, dower and adoption;

- **ឧបសម្ព័ន្ធទី១២**

ច្បាប់

ស្តីពី

ការយល់ព្រមនិងការអនុវត្តអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិ
ស្តីពីការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិ
សេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តការបរទេស

ជំពូកទី ១
បទប្បញ្ញត្តិទូទៅ

មាត្រា ១.-

ច្បាប់នេះចែងអំពីការយល់ព្រមនិងការអនុវត្តនូវអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការទទួលស្គាល់ និងការប្រតិបត្តិនូវសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេសដែលបានធ្វើនៅទីក្រុងញូវយ៉ក ថ្ងៃ ១០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៥៨ និងដែលបានទទួលស្គាល់ដោយព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា នៅថ្ងៃទី ០៥ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៦០ ។ ច្បាប់នេះក៏កំណត់អំពីនីតិវិធីនិងសមត្ថកិច្ចនៃតុលាការព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដែរ នៅពេលមានការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិនូវសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស ដោយផ្អែកលើអនុសញ្ញាទីក្រុងញូវយ៉ក ដូចមានចែងខាងលើ ។

ជំពូកទី ២
និយមន័យ

មាត្រា ២.-

សម្រាប់ការអនុវត្តនូវច្បាប់នេះ ពាក្យថា

១-សេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេសមានន័យថា សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គអាជ្ញាកណ្តាលមួយ ដែលបានធ្វើនៅក្នុងប្រទេសណាមួយផ្សេងពីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឬ នៅក្រោមនីតិវិធីនៃច្បាប់របស់ប្រទេសមួយផ្សេងពីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

២-មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យមានន័យថា សេចក្តីសម្រេចនៃអាជ្ញាកណ្តាលណាមួយទោះមានការគ្រប់គ្រងដោយស្ថាប័នមជ្ឈត្តករអចិន្ត្រៃយ៍ក្តី ឬ មិនមែនអចិន្ត្រៃយ៍ក្តី ។

៣-អនុសញ្ញាទីក្រុងញូវយ៉កមានន័យថាអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិនូវសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេសដែលបានធ្វើនៅទីក្រុងញូវយ៉ក ចុះថ្ងៃទី ១០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៥៨ ។

៤-សាលាឧទ្ធរណ៍មានន័យថា អង្គវិនិច្ឆ័យនៃសាលាឧទ្ធរណ៍ក្រុងភ្នំពេញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដែលមានសមាសភាពចៅក្រមពេញសិទ្ធិ ៣ (បី) រូប ។

៥-តុលាការកំពូលមានន័យថា អង្គវិនិច្ឆ័យនៃតុលាការកំពូលព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដែលមានសមាសភាពចៅក្រមពេញសិទ្ធិ ៥ (ប្រាំ) រូប ។ល។

ជំពូកទី ៥

មូលដ្ឋានដើម្បីបដិសេធការទទួលស្គាល់ឬ/និងការប្រតិបត្តិ

មាត្រា ១៤.-

តុលាការកម្ពុជាអាចធ្វើការបដិសេធនូវការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិនូវសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស ដោយយោងលើចំណុចទាំងឡាយនៃមាត្រា ១៥ និង ១៦ ខាងក្រោម ។

មាត្រា ១៥.-

ការបដិសេធលើការទទួលស្គាល់និងការប្រតិបត្តិនូវសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស នឹងអាចធ្វើទៅបានលុះត្រាតែ ÷

ក-តាមសំណើរបស់ភាគីដែលខ្លួនត្រូវគេអំពាវនាវរកពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងឱ្យមានការទទួលស្គាល់និងប្រតិបត្តិ ប្រសិនបើភាគីរូបនេះបង្ហាញភស្តុតាងទៅតុលាការថា :

១-ភាគីដែលបានចុះកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការដែលបានដាក់ពាក្យទៅតុលាការមានសមត្ថកិច្ច ស្ថិតក្នុងករណីអសមត្ថភាព ឬកិច្ចព្រមព្រៀង ដែលបានចុះហត្ថលេខានេះក្រោមច្បាប់មួយ ដែលភាគីសងខាងត្រូវតែគោរពតាម គ្មានសុពលភាព ឬកិច្ចព្រមព្រៀងមិនបានបង្ហាញនូវចំណុចណាមួយច្បាស់លាស់ក្រោមច្បាប់នៃប្រទេសណាមួយដែលការសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេសបានធ្វើឡើង ឬ

២-ភាគីដែលសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេសត្រូវអនុវត្តចំពោះខ្លួនពុំបានទទួលនូវសេចក្តីជូនដំណឹងត្រឹមត្រូវស្តីពីការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ឬ ពីនីតិវិធីនៃអាជ្ញាកណ្តាល ឬ បើពុំនោះទេ ខ្លួនពុំអាចចូលរួមក្តី របស់ខ្លួនបានឡើយ ឬ

៣-សេចក្តីសម្រេចនៃមជ្ឈត្តករបរទេសស្តីពីជម្លោះដែលមិនស្រប ឬមិនចូលក្នុងន័យនៃការដាក់ស្នើសុំមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ឬសេចក្តីសម្រេចដែលមានខ្លឹមសារហួសពីវិសាលភាពនៃការដាក់ស្នើសុំមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ។ តែប្រសិនបើសេចក្តីសម្រេចដែលបានដាក់សុំមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យអាចត្រូវបានបំបែកចេញពីរឿងដែលពុំបានដាក់ស្នើចំណែកនៃសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេសដែលមានសេចក្តីសម្រេចលើរឿងដែលបានដាក់ស្នើសុំមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យអាចត្រូវបានទទួលស្គាល់និងប្រតិបត្តិ ឬ ។ល។

៤-សមាសភាពនៃសាលាធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យឬនីតិវិធីនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ មានលក្ខណៈពុំស្របនឹងកិច្ចសន្យារបស់ភាគី ឬក្នុងករណីដែលគ្មានកិច្ចសន្យាបែបនេះ សមាសភាពដែលធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យពុំស្របតាមច្បាប់នៃប្រទេសដែលមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបានធ្វើ ឬ

៥-សេចក្តីសម្រេចនៃមជ្ឈត្តករបរទេសពុំទាន់មានភ្ជាប់កាតព្វកិច្ចលើភាគីទាំងឡាយឬត្រូវបានទុកមួយអន្លើសិនឬផ្អាកដោយតុលាការឬដោយច្បាប់នៃប្រទេសដែលធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះបានសម្រេចឡើងឬ

ខ-តុលាការកម្ពុជារកឃើញថា :

១-រឿងក្តីដែលមានទំនាស់នេះ មិនអាចនឹងធ្វើការដោះស្រាយតាមវិធីមជ្ឈត្តកម្មបានក្រោមច្បាប់នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឬ

២-ការទទួលស្គាល់ឬការប្រតិបត្តិនូវសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេសផ្ទុយនឹងបន្ទាត់នយោបាយសាធារណៈនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។ ក្នុងការកំណត់ស្តង់-ដារ នៃបន្ទាត់នយោបាយសាធារណៈដែលត្រូវអនុវត្តដើម្បីបដិសេធការវិនិច្ឆ័យរបស់មជ្ឈត្ត-ករបរទេសតុលាការត្រូវពិចារណាលើស្តង់ដារនៃបន្ទាត់នយោបាយសាធារណៈដែលបានអនុវត្តដោយតុលាការនៃរដ្ឋដទៃទៀតដែលជាភាគីនៃអនុសញ្ញាទីក្រុងញូវយ៉ក ។

មាត្រា ១៦.-

យោងតាមកថាខណ្ឌ (ក) (៥) នៃមាត្រា ១៥ ក្នុងករណីដែលមានពាក្យបណ្តឹងសុំបដិសេធការទទួលស្គាល់នឹងការប្រតិបត្តិនូវសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករ ប្រសិនបើតុលាការកម្ពុជាដែលទទួលនូវពាក្យសុំពិចារណាទៅឃើញថាសមស្រប តុលាការកម្ពុជាអាចពន្យារសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនហើយក៏អាចបញ្ជាឱ្យភាគីម្ខាងទៀតបង់នូវប្រាក់ធានាដ៏សមស្រប ។ល។

- **ឧបសម្ព័ន្ធទី១៣**

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា
លេខ: ១៧៤ អនក្រ.បក

4334
14 08 9

អនុក្រឹត្យ
ស្តីពី
ការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្ទេកពាណិជ្ជកម្ម

ថតចម្លង
នាយកដ្ឋាន.រដ្ឋបាល.

រាជរដ្ឋាភិបាល

- បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៩០៨/១០៥៥ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ ស្តីពីការតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ ០២/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៤ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០១៩៦/១៦ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៦ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៥០៦/០១០ ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្ទេកពាណិជ្ជកម្ម
- បានឃើញអនុក្រឹត្យលេខ ៩១ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី ០១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម
- បានទទួលការឯកភាពពីគណៈរដ្ឋមន្ត្រីក្នុងសម័យប្រជុំពេញអង្គ នាថ្ងៃទី២៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩

សម្រេច

ជំពូកទី១

បទប្បញ្ញត្តិទូទៅ

មាត្រា១.-

អនុក្រឹត្យនេះកំណត់ពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ។

មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ដែលសរសេរកាត់ថា **ម.ជ.ម.** ជាអង្គភាពមិនស្វែងរកប្រាក់ចំណេញ និងមានទីស្នាក់ការនៅរាជធានីភ្នំពេញ។

ជំពូកទី២

តួនាទីនិងភារកិច្ច

មាត្រា២.-

ម.ជ.ម. មានតួនាទីនិងភារកិច្ចដូចខាងក្រោម ÷

- ជំរុញវិស័យមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- ផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលនិងហ្វឹកហ្វឺនបុគ្គលដែលកំពុងអនុវត្តនិងបុគ្គលដែលមានបំណងអនុវត្តវិជ្ជាជីវៈ ជាមជ្ឈត្តករ ដើម្បីធានាឱ្យមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមានគុណភាពខ្ពស់
- កំណត់ពីលក្ខណសម្បត្តិនៃបុគ្គល ដែលមានបំណងចូលជាសមាជិក **ម.ជ.ម.**
- ផ្តល់សេវាដោះស្រាយវិវាទផ្នែកពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ
- រៀបចំសន្និសីទថ្នាក់ជាតិនិងអន្តរជាតិ ក្នុងគោលដៅជំរុញវិស័យមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម
- រៀបចំ ចូលរួមសិក្ខាសាលានិងវគ្គសិក្សា លើប្រធានបទទាក់ទងនឹងមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម
- ប្រមូល បោះពុម្ព និងផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន អត្ថបទនិពន្ធ សៀវភៅនិងឯកសារ សោតទស្សន៍ឬហ្វូណូក្រាម ដែលទាក់ទងនឹងមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម
- គ្រប់គ្រងនិងចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិ **ម.ជ.ម.**
- រៀបចំបណ្ណាល័យនិងបន្ទប់ផ្សេងៗ សម្រាប់បម្រើសេវាទាក់ទងនឹងមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម
- ចុះកិច្ចព្រមព្រៀងនានាដែលចាំបាច់ក្នុងការបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួន
- បំពេញភារកិច្ចផ្សេងៗទៀតតាមការកំណត់របស់មហាសន្និបាត **ម.ជ.ម.** ។

- ឧបសម្ព័ន្ធទី១៤

វិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការ
របស់
មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤

មជ្ឈត្តកម្ម ដែលត្រូវបានលើកឡើងក្រោយពេលកំណត់ខាងលើបាន ប្រសិនបើវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថា ការយឺតយ៉ាវក្នុងការដាក់ទឡ្ហីករណ៍នោះមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវ។

មិនត្រូវហាមឃាត់ភាគីវិវាទណាមួយ មិនឱ្យលើកឡើងពីទឡ្ហីករណ៍ខាងលើ ដោយហេតុថាភាគីវិវាទនោះបានតែងតាំង ឬចូលរួមក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករឡើយ។

១៩.៥ ទឡ្ហីករណ៍បញ្ជាក់ថាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មធ្វើហួសក្របខណ្ឌសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន

ទឡ្ហីករណ៍បញ្ជាក់ថា វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មធ្វើហួសក្របខណ្ឌសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន ក្នុងពេលដំណើរការមជ្ឈត្តការ ត្រូវលើកឡើងភ្លាមៗ បន្ទាប់ពីកើតឡើងនូវបញ្ហា ដែលត្រូវបានចោទថា ហួសក្របខណ្ឌសមត្ថកិច្ចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចទទួលយកទឡ្ហីករណ៍នោះក្រោយពេលកំណត់ខាងលើបាន ប្រសិនបើវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថា ការយឺតយ៉ាវក្នុងការដាក់ទឡ្ហីករណ៍នោះមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវ។

១៩.៦ ការសម្រេចលើទឡ្ហីករណ៍ជាបញ្ហាបឋម ឬជាមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យសម្រេចលើអង្គសេចក្ដី

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម អាចសម្រេចលើទឡ្ហីករណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន ដោយចាត់ទុក ជាបញ្ហាបឋម ឬជាមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យសម្រេចលើអង្គសេចក្ដីរបស់ខ្លួន។

មាត្រា ២០.- បញ្ញត្តិទូទៅអំពីដំណើរការមជ្ឈត្តការ

២០.១ ដំណើរការមជ្ឈត្តការ សេចក្ដីបង្គាប់ និងសេចក្ដីណែនាំ

បន្ទាប់ពីពិភាក្សាជាមួយគូភាគីវិវាទ ដោយផ្អែកលើភាពស្មុគស្មាញ និងតម្លៃនៃវិវាទ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ត្រូវដំណើរការមជ្ឈត្តការក្នុងលក្ខណៈ ដែលវេទិកាមជ្ឈត្តការយល់ថាសមស្រប ដើម្បីធានាភាពយុត្តិធម៌ ឆាប់រហ័ស ប្រសិទ្ធភាព ចំណាយអស់តិច និងផ្ដល់ដំណោះស្រាយចុងក្រោយនៃវិវាទ។ នៅក្នុងគ្រប់ករណីទាំងអស់ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវដំណើរការក្នុងលក្ខណៈ ដែលគូភាគីវិវាទត្រូវបានទទួលការយកចិត្តទុកដាក់ស្មើៗគ្នា និងភាគីវិវាទនីមួយៗត្រូវបានផ្ដល់ឱកាសសមរម្យដើម្បីបង្ហាញរឿងរ៉ាវរបស់ខ្លួន។

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចចេញសេចក្តីបង្គាប់ ឬសេចក្តីណែនាំ ដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាសមស្រប ដោយសេចក្តីបង្គាប់ និងសេចក្តីណែនាំនោះមិនត្រូវផ្ទុយនឹងវិធាននេះ ឬច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងមជ្ឈត្តការឡើយ។ ស្របតាមវិធាន ៩.១ (ការទាក់ទងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ) រាល់សេចក្តីបង្គាប់ និងសេចក្តីណែនាំទាំងអស់ត្រូវធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។

លើកលែងតែវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មបានកំណត់ផ្សេងពីនេះ គូភាគីវិវាទយល់ព្រមក្នុងការគោរពតាមសេចក្តីបង្គាប់ ឬសេចក្តីណែនាំដោយមិនបង្អង់។

២០.២ *ការប្រជុំត្រៀម និងការប្រជុំបន្ថែមនានា*

ភ្លាមៗតាមដែលធ្វើទៅបាន វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចរៀបចំការប្រជុំត្រៀមជាមួយគូភាគីវិវាទ ដោយផ្ទាល់ ឬដោយមធ្យោបាយផ្សេងៗទៀត ដើម្បីរៀបចំ និងកំណត់កាលវិភាគនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការបន្ទាប់ ឬ/និង ដើម្បីពិភាក្សាអំពីនីតិវិធី ដែលមានភាពសមស្រប និងចំណាយអស់តិចបំផុតសម្រាប់សំណុំរឿង។

បន្ថែមលើការប្រជុំត្រៀម វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចរៀបចំឱ្យមានការប្រជុំបន្ថែម ឧទាហរណ៍ ដូចជាដើម្បីពិនិត្យទីតាំង វត្ថុ ឬឯកសារនានា ដូចមានចែងក្នុងវិធាន ២៥.២ (ការសាកសួរ សេចក្តីបង្គាប់ និងការពិនិត្យភស្តុតាង) ឬពិនិត្យលើភាពរីកចំរើននៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ។ បញ្ញត្តិនៃវិធាន ២៤ (សវនាការ និងការប្រជុំ) ត្រូវអនុវត្តចំពោះការប្រជុំបន្ថែមនានា។

២០.៣ *ការស្វែងរកដំណោះស្រាយដោយស្រុះស្រួលគ្នា*

មុនពេល ឬក្នុងអំឡុងពេលប្រជុំត្រៀម វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវពិភាក្សាជាមួយគូភាគីវិវាទ ដើម្បីស្វែងរកលទ្ធភាពក្នុងការដោះស្រាយវិវាទដោយស្រុះស្រួលគ្នា និងត្រូវជួយគូភាគីវិវាទក្នុងលក្ខណៈណាមួយដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាសមស្រប។

២០.៤ *ការបំបែកដំណើរការមជ្ឈត្តការដាច់ៗពីគ្នា*

បន្ទាប់ពីបានពិភាក្សាជាមួយគូភាគីវិវាទ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម តាមរយៈឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន អាចបំបែកដំណើរការមជ្ឈត្តការដាច់ៗពីគ្នា និងកំណត់ឱ្យគូភាគីវិវាទផ្តោតការ

- ឧបសម្ព័ន្ធទី១៥

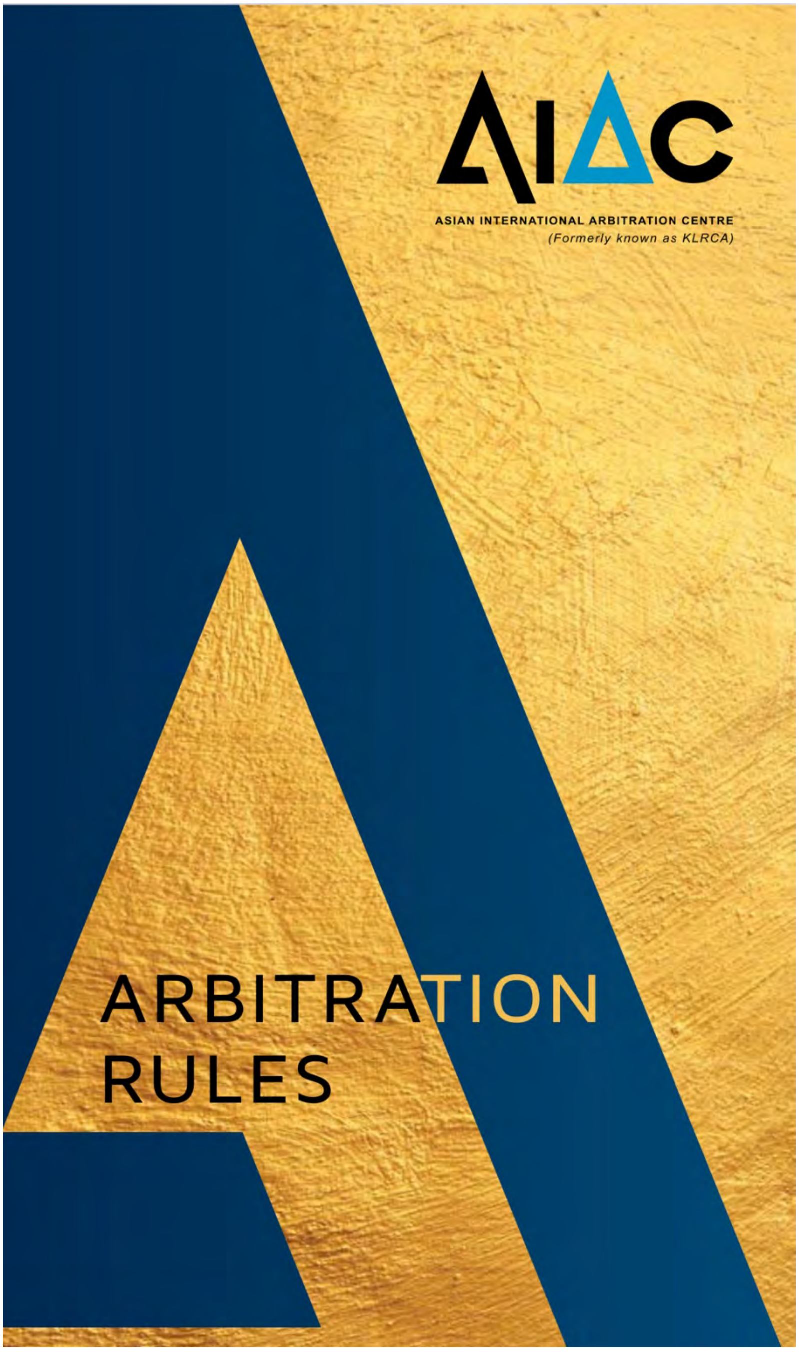
AIAC
ASIAN INTERNATIONAL ARBITRATION CENTRE
(Formerly known as KLRCA)
ARBITRATION
RULES